

Szám: 1-72/2021.

K I V O N A T

**a Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése
2021. szeptember 24-i soros ülésének jegyzőkönyvéből**

A Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlésének 45/2021. (IX. 24.) közgyűlési határozata a Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptió elfogadása tárgyában

1. A Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése a Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptiót, és a hozzá kapcsolódó környezeti értékelést a területfejlesztési stratégia tervezéséért felelős miniszter által jóváhagyott tartalommal, valamint a Dél-Dunántúli Gazdaságfejlesztési Zóna fejlesztéséért felelős kormánybiztos egyetértésével elfogadja.
2. A Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése felkéri elnökét, hogy a 218/2009. (X.6.) Korm. rendelet 23. § (2) bekezdése alapján az elfogadott Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptiót tegye közzé a megyei önkormányzat honlapján, valamint a koncepciót küldje meg a területfejlesztés stratégiai tervezéséért felelős miniszternek (Pénzügyminiszter) közzététel céljából.

Felelős: Fehérvári Tamás, a Közgyűlés elnöke

Határidő: azonnal

k.m.f.

**Fehérvári Tamás sk.
a Közgyűlés elnöke**

**Losoncziné dr. Baranyai Eszter sk.
megyei főjegyző**

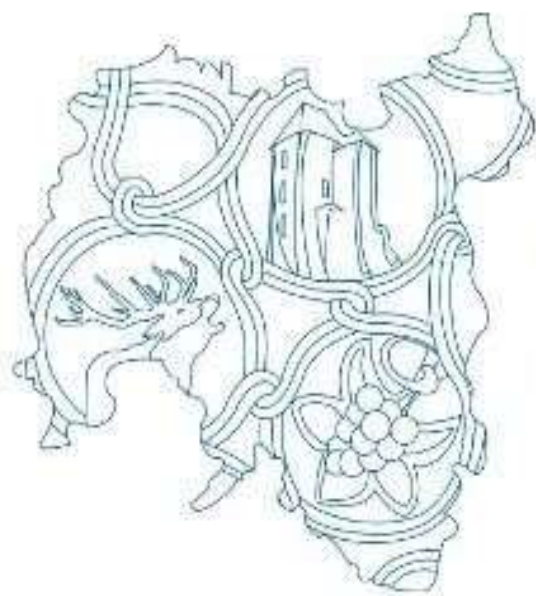
A kivonat hitelül:

*Istlstekker Lídia
Szekszárd, 2021. szeptember 24.*

2021-2030

Tolna Megye Területfejlesztési Konceptiója

Közgyűlés által elfogadott változat

Tolna Megyei

Önkormányzati Hivatal

2021.09.24.

Tartalomjegyzék

I	A megye jövőképe: „Tolna 109”	5
I.1	Tolna megye fejlesztésének alapelvei.....	7
II	A megye célrendszerének bemutatása	9
II.1	A megye fejlesztésének átfogó és stratégiai céljai	9
II.1.1.	Átfogó cél: A megye gazdasági potenciáljának növelése, a vállalkozói aktivitás erősítése	12
II.1.2.	Átfogó cél: Társadalmi megújulás, társadalmi kohézió.....	23
II.1.3.	Átfogó cél: A vidékies térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítése és vonzó vidéki életér megteremtése	30
II.2	A fejlesztési célrendszer meghatározása a megyén belüli különféle sajátosságokkal rendelkező területi részegységekre	35
III	A célrendszer koherenciavizsgálata.....	39
III.1.	Belső koherenciavizsgálat	39
III.1.1.	A helyzetértékelés, a jövőkép, a fejlesztési elvek és az átfogó célok kapcsolatának bemutatása	39
	A térség lehetséges fejlesztési irányainak bemutatása, és ezek alapján a lehetséges cselekvési területek azonosítása	43
III.2.	Külső koherenciavizsgálat	48
III.2.1.	A célrendszer kapcsolata az EU szakpolitikai céljaival és az OFTK-val.....	48
III.2.2.	A célrendszer kapcsolata az OTRt törvénnyel	52
III.2.3.	A célrendszer kapcsolata a fontosabb ágazati koncepciókkal, tervekkel	54
III.2.4.	A célrendszer kapcsolata a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség fejlesztési dokumentumaival.....	93
IV.	A területfelhasználás alapelveit lefektető koncepció	97
IV.1	Stratégiai térstruktúra bemutatása	97
IV.1.1.	Kedvezményezett térség (Dombóvári járás).....	100
IV.1.2.	Komplex programmal fejlesztendő térség (Tamási járás).....	100
IV.1.3.	Gazdaságélénkítő Programban érintett települések	100
IV.1.4.	Felzárkózó települések	101
IV.1.5.	Közép-Duna Menti Kiemelt Térség Tolna megyei települései.....	102
V.	A fejlesztés eszköz- és intézményrendszere.....	103
V.1.	A prioritások azonosítása.....	103
V.2.	Felelősség és intézményrendszer, a koncepció üzenetei, kapcsolódása más térségekhez.....	104
V.2.1.	Közszférán kívüli szereplők.....	104
V.2.2.	Szomszéd megyék szerepe, nemzetközi kapcsolatok.....	106
V.2.3.	Intézményrendszer.....	109
VI.	A tervezési folyamat, a társadalmasítás és legitimáció leírása.....	111

Vezetői összefoglaló

A területi önkormányzatok számára 2020 második felétől kiemelt feladat a 2014-2020 közötti tervezési időszakhoz kapcsolódóan elfogadott, átfogó céljait tekintve 2030-ig érvényes területfejlesztési koncepció felülvizsgálata és aktualizálása, módosítása (elsődlegesen a 2020-ban lejáró részekre), valamint a 2020-ig érvényes területfejlesztési program megújításával a 2021-2027-es időszakra új területfejlesztési program kialakítása a rendelkezésre álló legfrissebb információk alapján. A területi tervek aktualizálása a 2021-2027 közötti uniós tervezési időszak fejlesztési dokumentumainak tervezését és (elsősorban a területi operatív program esetében) végrehajtását is támogatja.

A területi területfejlesztési tervezési folyamat az alábbi főbb feladatokból áll:

- ✓ a helyzetfeltáró, helyzetértékelő dokumentumok frissítése, elkészítése a területfejlesztési koncepció előkészítő fázisaként
- ✓ a területfejlesztési koncepció (előkészítő és javaslattevő fázis) felülvizsgálata és módosítása
- ✓ a területfejlesztési program (stratégiai és operatív programrész) megújítása, összeállítása
- ✓ területi (társadalmi, gazdasági, környezeti) hatásvizsgálat készítése
- ✓ a területfejlesztési tervekhez környezeti vizsgálat készítése az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet előírásainak megfelelően
- ✓ a 2021-2027 közötti uniós programozási időszak területfejlesztési operatív programjának végrehajtását támogató megyei integrált területi program összeállítása
- ✓ a tervezési folyamat során a partnerség biztosítása (partnerségi terv kidolgozása és végrehajtása)
- ✓ területi koordináció ellátása
- ✓ uniós forrásból (a területi operatív programhoz kapcsolódóan) támogatandó megyei projektkezdeményezések gyűjtése

A felülvizsgált Tolna Megye Területfejlesztési Koncepció megalkotását alapos előkészítő tevékenység előzte meg. A területfejlesztési dokumentum másodlagos források felhasználásával, a már meglévő, megyei térségi dokumentumok feldolgozásával, azok szintetizálásával, valamint a tervezési munkába bevont partner szervezetek által megfogalmazott javaslatok, vélemények figyelembe vételével készült el.

A megye állapotát bemutató elemzés azzal zárul, hogy egyben javaslatokat is megfogalmaz lehetséges fejlesztési irányokra a szakmai anyag alapján elkészített SWOT (erősségek, gyengeségek, lehetőségek, veszélyek) elemzés figyelembe vételével.

A felülvizsgált területfejlesztési dokumentum helyzetértékelését elérhetővé tettük a Tolna Megyei Önkormányzat saját weboldalán a http://www.tolnamegye.hu/teruletfejleszes_2021/terfej_koncepcio_felmunkveg.pdf linken és partner szervezeteket arra kértük, hogy fogalmazzanak meg javaslatokat lehetséges fejlesztési irányokra vonatkozóan.

A tervezési munkában a partnerségi terv szerint közvetlenül bevont gazdasági szervezetek, civil szervezetek és települési önkormányzatok számára tettünk javaslatot, fogalmazzunk meg fejlesztési célokat (átfogó és stratégiai célok, illetve lehetséges prioritások).

A 2021-27-es finanszírozási időszakra a véleményekkel, javaslatokkal együtt elkészítettük a fejlesztési dokumentum célrendszerét.

Jelentős változás a megyei tervezési feladatokban, hogy a 12/2020 (V.5.) OGY határozattal létrejött a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség, mely területét tekintve 62 Tolna megyei településsel érintett.

A koncepció elsődleges célja, hogy már készítése során aktivitásra, összefogásra, együtt gondolkodásra biztassa a megyei szereplőket, az érintetteket. Ösztönözze őket arra, hogy ismereteiket, tudásukat, szakértelmüket, gyakorlati tapasztalataikat felhasználva önállóan, egyénileg és másokkal együttműködve is segítsék elő a megye fejlesztését, fejlődését. Az azonos területen (ágazatonként, termékpályánként) tevékenykedő vállalkozások, termelők számára segítse elő a gazdasági együttműködést, a közös fejlesztéseket, beruházásokat.

A megye egyik legjelentősebb kitörési pontja a gazdaságfejlesztésben és a vidékfejlesztésben rejlő Tolna megyei lehetőségek kiaknázása.

A Paks II. beruházás jelentős hatást fog gyakorolni Tolna megye gazdasági és társadalmi szerkezetére, és ezzel együtt jelentős térségfejlesztési kihatása is lesz, amely szorosan összefügg és kapcsolódik Tolna megye, a Kiemelt Térség és általa a két szomszédos megye (Bács-Kiskun és Fejér) területi és ágazati forrásokból megvalósuló fejlesztéseivel.

A koncepció azzal a céllal készül, hogy kijelölje Tolna megye lehetséges kitörési pontjait, meghatározza azokat a főbb fejlesztési irányokat, amelyre a megye a 2030-ig terjedő időszakban különös hangsúlyt kíván fektetni. A megyei (területi) programozáshoz rendelt források felhasználásának alapját képezi majd e dokumentum, hiszen a tervezett megyei fejlesztéseknek a Tolna Megyei Területfejlesztési Koncepcióhoz illeszkedniük kell.

I A megye jövőképe: „Tolna 109”

A közigazgatás folyamatos változása a megyei önkormányzatokat is érintette, ám a megye útkeresése – a legutóbbi hatásköröket illető átalakulást követően – sikeresnek bizonyult. A megyei önkormányzat saját feladatokat talált magának, önként vállalt különféle missziókat, és tradicionális szerepét megőrizve tükrözte a megye egy új arcát. Olyan megyévé kívántuk alakítani Tolnát, „hol az ember boldog, s boldogul”. Az előző ciklust végigkísérő jelmondat igazán nemes célkitűzést foglalt magában. Hiszen úgy tekintünk megyénkire, akár a saját otthonunkra, ahol boldogan szeretnénk élni, s elkötelezetten dolgozunk mindezért.

A Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) hozzájárult ahhoz, hogy sok helyen élhetőbb környezet alakuljon ki. Gazdagodott a vidék és szemmel is jól látható fejlődés történt. A fejlesztő megye küldetése sikeres volt, s ezáltal képesek voltunk elősegíteni az itt élő emberek boldogulását.

Úgy gondoljuk: Tolna megye potenciálisan erős. Sok szempontból egyedi, értékeit tekintve különleges és gazdag, adottságai előnyére fordíthatóak. Ennek tükrében hisszük, hogy a szervező megyére vár a feladat, a megyei szereplők egységbe hívását, a különböző értékek összegyűjtését és a meglévő erőforrások összpontosítását illetően. Ezt a missziót fogalmazza meg a „Tolna 109” koncepció.

Az új ciklus fő feladata a megyét alkotó 109 település valódi egységének megteremtése. A teljességre törekvés jegyében történik a kapcsolatrendszer kiépítése, mellyel párhuzamosan a fejlesztések új lehetőségeinek feltárása is megtörténik. A területfejlesztés gondos előkészítése vár ránk, mellyel újabb gyarapodást hozhatunk megyénkbe. Tolna megyét építjük – 109 településünkkel, valamennyi közösségünk javára. Nem pusztán települési önkormányzat lehet partner, hanem a helyben működő civil szervezetek, egyházi, iskolai vagy céges közösségek.

Legfontosabb feladatunk, hogy a Tolna megyei emberek boldogok, elégedettek legyenek, aktívan, egészségesen és egészséges környezetben éljenek városban és a vidéki kistelepüléseken egyaránt, és ezáltal otthonuknak tekintsék Tolna megyét. A vonzó városi és vidéki élettér megteremtésével, a tervezett fejlesztésekkel biztosítjuk a fiatalok helyben maradásához szükséges feltételeket és a munkavállalást.

A gazdasági szervezetek ágazatonkénti és termékpályánkénti összefogásának ösztönzésével új, az együttműködésekre épülő K+F+I központok kialakításával a helyi erőforrásokra építve megerősítjük a megye gazdasági potenciálját, új munkahelyeket hozunk létre.

Különös hangsúlyt fektetünk a vidékfejlesztésre, a helyben előállított mezőgazdasági alapanyagok magas hozzáadott értékű helyben történő feldolgozására és piaci értékesítésének elősegítésére. Ösztönözzük a mezőgazdasági termelőket, a széles körű termelői összefogásokra, az őstermelőket, kistermelőket a biotermelésre, agrárkörnyezet-gazdálkodásra, ökológiai gazdálkodásra, elősegítjük a helyi gazdák agrármarketing-tevékenységét a Tolna megyében előállított mezőgazdasági termékek (termények) piaci értékesítésének javítása érdekében.

Megerősítjük a megyében hagyományosan jelenlévő iparágakat (bőr- és textilipar, élelmiszeripar, gépgyártás, fémfeldolgozás), biztosítjuk piaci részesedésük növelését, termékfejlesztésüket előtérbe helyezve a magasabb hozzáadott értékű termékek (pl.: kézműves) előállítását, piaci értékesítését.

A megye rendkívül gazdag természeti erőforrásainak és épített környezetének szélesebb körű megismertetésével, tematikus összekapcsolásával olyan turisztikai vonzerőt kívánunk adni Tolna megyének, hogy mind a nemzeti, mind a nemzetközi turisztikai kínálati piacon ismert és keresett legyen.

A megye városait és azok közvetlen vonzáskörzetét együtt, funkcionális térségként

fejlesztve elősegítjük a város és vidék együttműködését, együtt gondolkodását, ezáltal a városok közelében lévő falvak fejlődését, fejlesztését is.

Fontosnak tartjuk, hogy olyan önálló térségfejlesztési programok készüljenek, amelyekkel kiemelten kerülnek fejlesztésre a megye középső, fejletlenebb, infrastruktúra-hiányos, aprófalvas területei, elősegítve az ott élők életkörülményeinek javítását, a megyén belüli területi különbségek csökkentését.

A megyét érintő közúti, vasúti közlekedési infrastruktúra-fejlesztésével a településkapcsolati hiányok felszámolásával kívánjuk elősegíteni a megye, a megyén belüli települések, a térség- és településközpontok elérhetőségének javítását.

2020. 05. 05-én döntött az Országgyűlés a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség területi lehatárolásáról. Egyben döntött arról is, hogy módosítja a Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióról szóló 1/2014 (I.3.) OGY határozatot.

A Paks II beruházáshoz kapcsolódóan került létrehozásra a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség, melyet három megye 99 települése alkot (Tolna megyei érintett települések: 1. sz. melléklet). A térség létrehozásának valódi célja, hogy a térségfejlesztési elképzeléseket egységes koncepcióban összehangolva lehessen megvalósítani.

Támogatjuk a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség komplex fejlesztési elképzeléseinek megvalósulását.

A civil szervezetek aktív szerepvállalásának támogatásával élettől töltjük meg a kulturális és sportlétesítményeinket, aktív közösségfejlesztő munkával erősítjük a helyi identitástudatot.

Támogatjuk a szakképző intézmények korszerű képzési infrastruktúrájának kialakítását, a szakképzés presztízsének, a képzettségi szint növelésének és a gazdaság igényeinek megfelelő átalakítása, valamint a versenyképes tudás és műveltség növekedése érdekében.

Támogatjuk a Paksi Atomerőmű új blokkjainak építéséhez kapcsolódó szak- és felsőfokú képzések indítását, illetve elősegítjük a megyében működő gazdasági szervezetek beruházás előkészítésében és megvalósításában való minél szélesebb körű bevonását.

A koronavírus-járvány Tolna megyét is kihívások elé állította. Ennek tükrében szükséges kivenni részünket a közös feladatokból, mind a védekezés, mind pedig az újjáépítést tekintve. A pandémia, valamint a korlátozó intézkedések a helyi gazdaságra és közösségeinkre egyaránt óriási terhet róttak. A kormányzattal összhangban tervezzük az ország és a megye újraindítását legfőképp a gazdaság terén. A megyei önkormányzat által kitűzött célok magukban foglalják a vészterhes idők okozta károk mérséklését, továbbá új lendületet adhatnak a válságból való kilábalásnak. A fejlesztési irányvonalak mentén Tolna megye is komoly előrelépéseket tehet a válság sújtotta ágazatokat érintően, többek között a foglalkoztatás arányának növelésével, gazdaságélénkítő projektekkal, infrastruktúra- és nem utolsósorban közösségfejlesztéssel. Utóbbi illetően kétségtelenül kijelenthetjük: a szigorítások komoly mértékben hátravetették a megye közösségi életét. Ebből adódóan szükség lesz a megye közéleti eseményeinek ösztönzésére, egyszerűen: újranyitásra.

Tolna megye területére tervezett, a célrendszer egészét felölelő jelentősebb területi beavatkozásokat a 2. számú mellékletben szereplő ábra mutatja.

I.1 Tolna megye fejlesztésének alapelvei

1. A Területfejlesztési Konceptió első számú célja azt megalapozni, hogy a jövőben – a 2021-27-es fejlesztési ciklus során és azt követően - minél több és a megye számára minél több haszonnal járó forrás érkezzon Tolna megyébe. Ennek szellemében célul tűzhető ki, hogy a következő hét évben a különböző fejlesztési programokból a megyébe érkező forrás legalább annyi, vagy több legyen, mint amennyi az előző hét éves fejlesztési időszakban.

2. A fejlesztési források hasznosságának mércéje, hogy mennyire erősödik tovább a megyei gazdaság, illetve hogy mennyire képesek a fejlesztések a megye társadalmi, környezeti helyzetén tartósan javítani.

A megye gazdaságának erősödése a gazdasági aktivitás és a tőkevonzó képesség erősödését, a termelési kapacitások és a piacok bővülését jelenti. A termelés bővülése során növekszik a megye gazdaságában rendelkezésre álló tőke, javul a megyében működő vállalkozások technológiai színvonala, valamint új munkahelyek jönnek létre. A megyei piac növekedése során bővül a helyi fogyasztás, egyre több turista érkezik Tolna megyébe, továbbá egyre több és jobb szolgáltatás közül választhatnak a Tolna megyeiek.

A fejlesztési források gazdasági hatásaikon túl azt is célozzák, hogy

- a megye népességmegtartó ereje növekedjen,
- a települések és más helyi közösségek megerősödjenek,
- a társadalmi béke és a biztonság stabilitása fennmaradjon,
- a fenntarthatóságra és a környezettel való harmóniára épülő vidéki életmód megerősödjön,
- olyan fejlesztések valósuljanak meg, melyek bevételt termelnek és/vagy költséget csökkentenek és/vagy értéket növelnek,
- a fejlesztések közvetlen vagy közvetett módon segítsék elő a koronavírus-járvány hatásainak kezelését, valamint a védekezés, megelőzés eszközeként is szolgáljanak a jövőre nézve.

3. A Területfejlesztési Konceptió a megye gazdasági, társadalmi és politikai szereplők számára készülő együttműködési platform, az összefogás céljait és eszközeit kijelölő alapszöveg. A Konceptió törekvése, hogy kereteket adjon ahhoz, hogy a megyében felmerülő fejlesztési elképzelések hosszú távon ható, a megyében élők életminőségét érdemben javító fejlesztésekké álljanak össze. A megye kulcsszereplői által közös alapvetésként elfogadott Konceptió arra ad lehetőséget, hogy a jövőre nézve meghatározhatók legyenek a fejlesztési törekvések valóra váltásához szükséges közös lépések: milyen fejlesztésekért szükséges a megyének lobbizni, milyen ütemtervet érdemes a fejlesztési elképzelésekhez megfogalmazni.

4. A Területfejlesztési Konceptió célul tűzi ki, hogy Tolna megyében alakuljon ki és erősödjön meg az a tudásbázis, intézményrendszer, közösség és kultúra, amely képes minél több megyei szereplőt mozgósítani a fejlesztési források megszerzésére és hasznosítására.

5. A Területfejlesztési Konceptió funkciója, hogy hidat építsen az uniós fejlesztési intézményrendszer, nyelv, hozzáállás és a helyi szándékok, lehetőségek közé. A megye közléte és kulcsszereplői a fejlesztési forrásokat elsősorban mint a konkrét lehetőségekhez kapcsolódó projekteket értelmezik, a brüsszeli intézmények viszont

összeurópai, általános célok megvalósulását kéri számon. Az elvek és a cselekvés közötti összhangot egy, a mind a két oldal elvárásait értő és azoknak megfelelő cél- és intézményrendszer tudja megteremteni.

6. Tolna megye az ország központi jelentőségű pontjaitól távol fekvő, kisvárosokra és kis falvakra épülő agrárvidék. A megye természeti szépségekben gazdag, de kevés a jelentős mértékű turizmust magától értetődően megteremtő attrakció. Tolnára jellemző, hogy mindenhol erős a helyi identitás, helyi kultúra, megyénk értékekben és közösségi humán erőforrásokban gazdag. A Területfejlesztési Konceptió szempontjából az a legfontosabb kihívás, hogy hogyan lehet az erős helyi kultúrában és a környezetben rejlő energiákat mozgósító, reális fejlesztési programcsomagokat összeállítani és megvalósítani.

II A megye célrendszerének bemutatása

II.1 A megye fejlesztésének átfogó és stratégiai céljai

A Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptió átfogó céljait elsősorban a koncepció helyzetértékelése során megfogalmazott fejlesztési irányok, illetve az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió területi és szakpolitikai céljai, valamint azok a megyei sajátosságok (erőségek, gyengeségek, lehetőségek, veszélyek) határozták meg, amelyek közvetlen beavatkozásokat igényelnek.

Az alábbi három fő terület fejlesztése kiemelten fontos:

- **gazdaságfejlesztés**, hogy az emberek számára új munkahelyeket hozzunk létre és megőrizzük a meglévőket.

Az Európai Unió tagállamai együttesen ismerték fel, hogy a világot és egész Európát is sújtó gazdasági válság, és egy világjárvány okozta recesszió ellen a leghatékonyabb eszköz a gazdaság kiemelt fejlesztése, külső tényezőktől való mind nagyobb mértékű függetlenítése, amely megoldást adhat az egyre erősödő, éppen a válság következménye okán komoly problémát jelentő foglalkoztatási szint csökkenésére is. Az Európa 2030 Stratégia és a Nemzeti Fejlesztés 2030 Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió is azt a célt fogalmazza meg, hogy a legtöbb forrást gazdaságfejlesztésre kell fordítani a társadalmi és környezeti szempontok figyelembe vételével. A megyei koncepció helyzetértékelése során a megye állapotát jellemző adatok, folyamatok vizsgálata is azt támasztotta alá, hogy ezen a területen kell a legtöbb forrást, támogatást felhasználni, annak érdekében, hogy érdemi eredményeket tudjunk 2030-ig elérni.

- **humánerőforrás-fejlesztés**, hogy a megszerzett tudást, szakértelmet helyben tartsuk, ezzel a gazdaság igényeit jobban ki tudjuk elégíteni.

A szakképzés rendszerének átszervezése megkezdődött, a duális képzés kínálta lehetőségeknek és az ösztöndíjrendszer bevezetésének köszönhetően a szakképzés egyre népszerűbb, azaz megállapíthatjuk, hogy a szakképzési intézményrendszer átalakítása lefektette a változás alapjait. A szakképző iskolák képzési kínálata stabil és folyamatos, a képzési rendszer átalakításával folyamatosan jobban reagál az állandóan mozgásban lévő gazdasági, piaci igényekre. A képzésben érdekelt szereplők együttműködési rendszerének kialakítása megkezdődött. Magyarország Kormánya 1168/2019 (III.28.) Kormányrendeletben fogadta el a Szakképzés 4.0 a szakképzés és felnőttképzés megújításának középtávú szakmapolitikai stratégiáját.

A Szakképzés 4.0 stratégia célja, hogy a magyar diákok úgy kerüljenek ki az iskolákból, hogy az alapkompenciákon túl rendelkezzenek olyan készségekkel, kompetenciákkal, amelyek megalapozzák a gazdaság által igényelt képzettség elsajátítását és az egész életen át tartó tanulást.

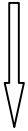
Megfelelő támogatással, a szakképzésben érintett gazdasági szereplők és szakképző iskolák szervezett, megyei együttműködési fórumainak kialakításával, a duális képzés erősítésével a szakképzés eredményessége egyértelműen tovább javítható. Fejleszteni kell a megye felsőoktatási potenciálját is, a kapacitások bővítésével és a meglévők átszervezésével (pl.: PTE KPVK). A gazdaság szereplőinek szélesebb körű bevonásával (elsősorban a duális képzés helyszínei) a szakképző intézményekben indított képzések alaposabb tervezésével, az oktatási anyagok naprakész, jövőbe és a környezettudatosságra is tekintő ismeretanyagokkal való

kibővítésével hatékonyá és piacképesé válik a megyei szakképzés. Az új képzések indításánál a jelentősebb beruházásokat, fejlesztéseket is figyelembe kell venni (pl.: paksi atomerőmű - új blokkok építése).

- **vidékfejlesztés**, hogy a megye vidékies jellege ne hátrány, hanem előny legyen az itt élők számára, hogy a megye középső aprófalvas térsége ne még inkább leszakadjon, hanem a városokkal együtt, azokhoz felzárkózva (funkcionális térségként) tudjon fejlődni, a vidékies jellegből adódó lehetőségek kiaknázásával, a természeti erőforrások védelmének szem előtt tartásával. A helyi termékek piacra jutásával és rövid ellátási láncok kialakításával (REL) elő kívánjuk segíteni a vidéki térségek megerősítését.

Átfogó célok

1.1.
A megye gazdasági
potenciáljának növelése, a
vállalkozói aktivitás erősítése

1.2.
Társadalmi megújulás,
társadalmi kohézió

1.3.
A vidékies térségek gazdasági
szerepvállalásának
megerősítése és vonzó vidéki
élettér megteremtése

Stratégiai célok

1.1.1.
Új K+F+I és logisztikai
központok kialakítása
vállalkozói együttműködések
létrehozásával iparáganként,
termékpályánként

1.2.1.
Oktatásfejlesztés, hátrányos
helyzetű csoportok munkaerő-
piaci esélyeinek javítása, a
digitális átállás elősegítése az
oktatásban

1.3.1.
Mezőgazdasági alapanyagokra
épülő, nagy hozzáadott értékű
termék előállítás, -feldolgozás,
piaci értékesítés és
agrármarketing tevékenység
termelői együttműködéssel

1.1.2.
Piacképes, hagyományosan
jelenlévő ipari ágazatok,
elsősorban könnyűipari
tevékenységek (gépgyártás,
fémfeldolgozás, élelmiszeripar,
textil- és bőripar) fejlesztése

1.2.2.
A kedvezőtlen demográfiai
folyamatok hatásainak
méréséklése

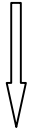
1.3.2.
Vidéki életminőség javítása és a
rurális térség
népességmentartó
képességének elősegítése

1.1.3.
A megye természeti
erőforrásainak, táji és
természeti értékeinek és épített
környezetének szélesebb körű
megismertetése, potenciáljának
javítása, fenntartható
hasznosítása és tematikus
összekapcsolása

1.2.3.
Települési infrastruktúra és
közszolgáltatások fejlesztése

1.3.3.
A Közép-Duna Menti Kiemelt
Térség Tolna megyét érintő
területének fejlesztése

1.1.4.
Vállalkozások
versenyképességének erősítése

Területi célok

A helyi mezőgazdasági alapanyagokra épülő magas hozzáadott értékű élelmiszer- és feldolgozóipari kapacitások kiépítése a növénytermesztés és az arra épülő állattenyésztés gazdasági egyensúlyára alapozva, funkcionális térségenként

Sió és Duna menti rekreációs térség turisztikai hasznosítása

Az oktatás modernizálása (digitalizálás, e-oktatás)

Helyi közösségi identitásfejlesztést és kulturális életet elősegítő közösségfejlesztő szakemberképzés indítása

Bérbáz (lakás) és háztáji program bevezetése az apró- és kistelepüléseken

Apró- és kistelepülési térségek elérhetőségének javítása

A vidéki letelepedést segítő támogatások bevezetése, helyi adókedvezmények biztosítása

Közép-Duna Menti Kiemelt Térség

A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség komplex fejlesztési programmal fejlesztendő területe

II.1.1. Átfogó cél: A megye gazdasági potenciáljának növelése, a vállalkozói aktivitás erősítése

II.1.1.1. Stratégiai cél: Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként

Széles körű, gazdasági célú vállalkozói együttműködések (klaszterek, projektszervezetek) támogatása a Tolna megyei vállalkozások piaci szerepvállalásának megerősítése érdekében ágazatonként, illetve termékpályánként

A helyi gazdaság fejlesztése és a megyei foglalkoztatás növelése érdekében kiemelten fontos, hogy a helyi (Tolna megyei) vállalkozások felkészüljenek a várható Tolna megyei fejlesztések megvalósítására. Ennek érdekében valamennyi ágazatot tekintve erősíteni szükséges iparáganként, illetve termékpályánként a vállalkozói, termelői együttműködések. A Pécsi Tudományegyetem Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Kar hozzájárulhat a megyei hiánypótló képzések kialakításához, megszervezéséhez (borászati centrum létrehozása, mérnökinformatikus képzés beindítása).

Innovációs képzési platformok létrehozása

Támogatjuk innovatív szakmai képzési, fejlesztési modell kialakítását, mely megfelel a keresletvezérelt szakképzési rendszer elvárásainak, valamint az IPAR 4.0 kihívásainak. Célunk innovációs képzési platform kialakítása a szakképzési centrum, a duális képzésben meghatározó vállalat(ok), az ágazatban működő felsőoktatási intézmény együttműködésével, valamint helyi innovatív módszertanok kidolgozása és terjesztése az intézmények és gazdálkodók részére. Mindezzel megvalósulhat az oktatás és képzés minőségének és hatékonyságának növelése, valamint az innováció és a kreativitás fejlesztése az oktatás minden szintjén, beleértve a non-formális és informális tanulási formákat is.

Szekszárdi szőlészeti és borászati kutatás-fejlesztési együttműködések a Pécsi Tudományegyetem szakmai koordinációja mellett

A borvidék nagy múltja, kiváló termőhelyi adottságai és minőségi borai jó alapot nyújtanak a további fejlődésre. A termék- és termelésfejlesztésben szükséges tudásbázissal a Pécsi Tudományegyetem rendelkezik, mely a helyi szőlészek és borászok szakmai tapasztalatával a Szekszárdi és Tolnai Borvidék hasznára válhat.

Dombóvár és Tamási térségében mezőgazdasági célú kutatás-fejlesztési együttműködések a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári és Keszthelyi Campusának szakmai koordinációja mellett

Mindkét térségben hagyományosan nagy súllyal bír a mezőgazdaság, melynek továbbfejlesztésében a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári és Keszthelyi Campusa, valamint a kecskeméti Neumann János Egyetem nyújthat segítséget.

Energetikai kutatás-fejlesztési együttműködések Paks és Tamási térségében

Pakson a mérnöki szaktudás kamatoztatása egyéb energetikai célú beruházások megvalósítására, valamint Tamásiban helyi kezdeményezésű megújuló energia felhasználásra alapozó együttműködések létrehozása.

A helyi mezőgazdasági alapanyag-termelési igényekhez igazított helyi logisztikai kapacitások kiépítése térségenként

A termelési hatékonyság a szállításban, raktározásban is fontos. Ezért elengedhetetlen a helyi logisztikai bázisok racionalizálása, ahol szükséges, ott pedig a kapacitás növelése, a szolgáltatások fejlesztése.

A helyi alapanyag-termelési igényekhez igazított térségi logisztikai bázisok kialakítása a megyét érintő jelentősebb vasúti, közúti, vízi közlekedési csomópontokban

A termékek szállításához szükséges az országos, illetve nemzetközi folyosók mentén logisztikai főközpontok kialakítása, tekintettel a csomóponti helyzetre, valamint a termékek szállítási távolságára. Fontos a csomópontok (Bátaszék, Bonyhád,

Dombóvár, Dunaföldvár, Gerjen, Paks, Szekszárd, Tolna) és kikötők (Dunaföldvár TEN-T hálózatba emelése, Paks, Bogyzsló, Gerjen és Fadd-Dombori térsége) megközelíthetőségének, szolgáltatásainak mennyiségi és minőségi javítása szárazföldön és vízen egyaránt.

Tolna megye területére az „Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként” című stratégiai cél keretében tervezett jelentősebb területi beavatkozásokat az 3. számú mellékletben szereplő ábra mutatja.

II.1.1.2. Stratégiai cél: Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar) fejlesztése

Tejipari és húsipari alapanyagokra épülő termékfejlesztés, élelmiszeripari és mezőgazdasági gépgyártás szekszárdi központtal

Szükséges a már meglévő tejipari termékek folyamatos fejlesztése, ennek következtében az ágazat piaci részesedésének növelése. Fontos a potenciálisan számba vehető tejipari kapacitások jobb kihasználása, speciális, magas hozzáadott értékű termékek előállítására. Újra kell éleszteni a megyében nagy múlttal rendelkező húsipari tevékenységet, ki kell alakítani a nagyüzemi és a kisüzemi kapacitásokat, versenyképes, egyedi húskészítmények piaci bevezetését. E célok eléréséhez támogatást jelenthet az élelmiszeripari és mezőgazdasági gépgyártás helyi szintű (megyei, esetleg szekszárdi központú) biztosítása, a gépesítés modernizációja.

A megyei (elsősorban Bátaszék, Bonyhád, Szekszárd, Tolna és térsége) bőr- és textilipari, könnyűipari kapacitások növelése az ágazaton belüli piaci részesedés növelésével

Hagyományosan jelenlévő ágazatok, melyek országos jelentőséggel bírnak. Szakembergárdájuk, foglalkoztatottaik száma jelentős, piaci részesedésük növelése, új piaci szegmensek keresése, termékeik fejlesztése stabilitásuk érdekében szükséges.

A helyi mezőgazdasági alapanyagokra épülő magas hozzáadott értékű élelmiszer- és feldolgozóipari kapacitások kiépítése

A jó termőhelyi adottságokra és jó minőségű helyi alapanyagokra alapozható feldolgozóipar, mely az alapanyag-termeléshez képest lényegesen magasabb hozzáadott értékkel bír. Támogatandó a helyi állattenyésztés igényeit szolgáló helyi növénytermesztési alapanyagokra épülő takarmány-előállítás fejlesztése. A terméshozamok kiszámíthatósága érdekében szükséges az öntözhető területek növelése. A szántóföldi növénytermesztés mellett indokolt a magasabb élőlétszámú igényű zöldség- és gyümölcsstermesztés, gyógynövénytermesztés, biotermékek előállítása és egyéb kertészeti tevékenységek arányának növelése. Ezek a foglalkoztatásra is jótékony hatással vannak, illetve javítják az agrárium jövedelmezőségét.

A nagy hagyományokkal rendelkező Tolna megyei építőipar fellendítése

Kedvező hatást gyakorolhat a lakáspiaci helyzetre a megye legnagyobb energetikai célú ipari fejlesztése, a Paksi Atomerőmű új blokkjainak létesítése, amelynek következményeként több éven keresztül jelentős számú mérnökre és szakképzett munkaerőre lesz szükség, akik elhelyezése, lakhatási lehetőségeinek megoldása további építőipari beruházásokat igényel. A várható gazdaságfejlesztési beruházások, élelmiszeripari feldolgozó üzemek és a kiszolgáló épületek elsősorban a fémszerkezet-gyártás (acélszerkezetes épületek) fellendítését segítik elő, ami jótékony hatást fog gyakorolni az építőipar ezen területén tevékenykedő vállalkozások piaci részesedésére.

A már működő ipari parkok és ipari övezetek fejlesztése, új ipari parki övezetek és iparterületek létrehozása, különös tekintettel az ágazati igényeket kiszolgáló infrastruktúrafejlesztésre, a városok és vonzáskörzetük igényeire épülő inkubáció- és szolgáltatásbővítésre

Szükséges az ipari parkok versenyhelyzetét javítani a szolgáltatások számának növelésével, valamint minőségük javításával, különös tekintettel a piacra jutás elősegítésével. Széleskörű inkubációs lehetőségeket kell biztosítani a vállalkozások számára.

Egészségügyi és egészségipari fejlesztések

Az egészségügyi szolgáltatások bővítése, valamint az intézményrendszer fejlesztése mind a helyi lakosság, mind pedig a megyén kívülről érkezők ellátását szolgálja, valamint a helyi foglalkoztatási mutatókra is kedvező hatással lenne.

Indokolt a megyében az egészségipari fejlesztések szélesebb körű támogatása, kiemelten a gyógy- és termásvizek hasznosítása szempontjából, valamint a gyógyászati segédeszközök készítése, gyártása és forgalmazása tekintetében. További kiemelt fejlesztési cél az új kihívásként jelentkező járványügyi megelőző és beavatkozó tevékenységek infrastruktúrális és humánerőforrás oldali feltételeinek erősítése.

Regionális szintű gazdasági és piaci együttműködések elősegítése vállalkozói együttműködések (klaszterek) által

A piaci versenyben való javuláshoz szükséges – földrajzi távolságon, illetve ágazatokon alapuló – összefogások, partnerségek kialakulását elősegíteni. A Dél-dunántúli régióon belül fontos Tolna megye gazdasági szerepének erősítése. Új lehetőségként jelenik meg a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség, amely három megye (Bács-Kiskun, Fejér, Tolna) területét érinti. E három megye szélesebb körű gazdasági együttműködésének katalizálása szükséges.

A megyei gépgyártási kapacitások erősítése elsősorban az autópári, szerszámgépgyártás területén és elektronikai iparban

Ki kell használni a megye erős német gazdasági kapcsolataira épülő gazdaságfejlesztési lehetőségeket – elsősorban a világhírű német gépgyártási tapasztalatokra alapozva. Támogatandó a városok ipari parkjaiba, ipari övezeteibe települő, illetve a főként Szekszárd és Bonyhád térségében jelenlevő gépipari cégek

fejlesztése.

A tisztaszén-technológia meghonosítása és kőbányászat fejlesztése, és az ezekre épülő gazdaságfejlesztés Nagymányok térségében a környezeti fenntarthatóság figyelembevételével

A megye Baranya megyével határos területén jó minőségű kő alapanyag található, amelynek a hosszú távú kinyerése indokolt.

A kőszén kitermelése és nagy mennyiségben történő értékesítése sem gazdasági, sem környezetvédelmi szempontból nem javasolt a térségben, de a korábbi szénbányaterületek tisztaszén-technológiához szükséges jó minőségű kőszén is tartalmaznak, amely már kis mennyiségben történő - a környezetvédelmi előírásoknak megfelelő kinyeréssel - ipari célú (informatikai, vegyipari) hasznosítása jó kiterjesztési lehetőség a térség számára.

Tolna megyében kiemelten fontos a gazdasági szereplők, ipari tevékenységek fejlesztése, a vállalkozások felkészítése a koronavírus-járvánnyal kapcsolatos negatív hatások csökkentésére, a munkahelyek járványszempontú biztonságossá tétele és megőrzése, a gazdasági potenciál, termelőképesség megőrzése és fokozása.

Tolna megye területére a „Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok, elsősorban könnyűipari tevékenységek (élelmiszeripar, textil- és bőripar, gépgyártás, fémfeldolgozás) fejlesztése” című stratégiai cél keretében tervezett jelentősebb területi beavatkozásokat a 4. számú mellékletben szereplő ábra mutatja.

II.1.1.3. Stratégiai cél: A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének védelme, szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása

Védett építészeti értékek gazdasági, turisztikai és közösségi célú hasznosításának elősegítése

A megyében található kúriák, kiskastélyok országos vagy helyi védettség alatt kihasználatlanul állnak. Állagromlásuk megállítható és visszafordítható lenne hasznosításukkal. Ezek egy része a településektől kissé távolabb fekszik, de a mai lehetőségekkel, alternatív infrastruktúrával elláthatók. Elsősorban szálláshelyek kialakítása indokolt, illetve közösségi funkciók preferálhatók.

Hasznosításuk terén szintén fejlesztendőek a megyei várak (pl.: Dunaföldvár, Ozora, Simontornya), római kori régészeti lelőhelyek (pl.: Limes, Iovia), valamint szobrok, szoborcsoportok (pl.: Kossuth-szoborcsoport).

Helyi turizmus versenyképessége

A helyi turizmus versenyképességének javítása Tolna megyében lehetőséget teremt a közösségi szinten irányított helyi gazdaságfejlesztésre, melynek egyik lehetséges módja a helyi jelentőségű turisztika vonzerejének javítása (pl. szálláshelyek bővítése, wellness szolgáltatások bővítése, aktív turizmus, Paks II. igényeire épülő, célzott turisztikai attrakciók, interaktív túraútvonalak fejlesztése), fesztiválok szervezése, ami hozzájárul a helyi termékek népszerűsítéséhez, a helyi piacok újjászervezéséhez, valamint ezáltal növeli a helyi foglalkoztatottságot is.

Országos jelentőségű védett természeti területek

Feltáratlanok a megyében az országos hírű, de célállomásként még nem eléggé keresett védett területek. Ezekhez feltétlenül szükséges kialakítani látogató- és információs központokat, valamint a terület bejárhatósága és megközelíthetősége sem optimálisan biztosított (pl. Gemenci kisvasút indítása Szekszárdról, a Mecsek ÉK-i feltárása látogatóközponttal (Váralja ökoturisztikai centrum kialakítása, Váraljai Parkerdő szolgáltatásainak bővítése, erdei iskola megvalósítása), a Pacsmagi-tavak átfogó turisztikai hasznosítása). A védett természeti területek turisztikai szempontból rendkívül jó lehetőséget biztosítanak a megye számára. A csodálatos természeti környezetben biztosíthatók a minőségi, a mai kor követelményeinek megfelelő vadász, horgász, öko- és lovas turizmust kiszolgáló létesítmények, és az igényeket kielégítő szolgáltatások. A védett természeti területek turisztikai bemutatásának (pl. látogatóközpontok, megközelíthetőség, tanösvények) a természetvédelmi szempontokkal szorosan összehangoltan kell megtervezni és megvalósítani. A területek bemutatása a védett terület természeti és táji értékeit nem károsíthatja.

Sió turisztikai hasznosítása

A Sió összeköti az ország vízrajzának két kiemelkedő természeti kincsét, a Balatont és a Dunát. A mintegy 120 km-es szakaszból 100 km a megyén keresztül halad, és a városoktól távol, a megye turisztikailag még feltáratlan területeit szeli át. A meder rendezésével és vízszállító képességének helyreállításával javulna a vízgazdálkodás, ami nemcsak a vízi közlekedést biztosítaná, de lehetőséget teremtene a mezőgazdasági területek szükség szerinti öntözésére is, illetve így a Sió teljes szakaszán használhatóvá válna a vízi turizmus számára. A töltéseken turisztikai és egyben hivatásforgalmat is szolgáló összefüggő kerékpárutat kell kialakítani. A fejlesztés szervesen kapcsolódna a Balaton kiemelt üdülőövezetéhez, gazdagítaná az ottani kínálatot és programot kínálna a meghosszabbított szezonban. A kiépített megállóhelyek, pihenők alkalmasak arra, hogy a Sió tágabb vonzáskörzetében található értékeket (ozorai és simontornyai vár, felsőrácegrespusztai Illyés Gyulához a sárszentlőrinci Petőfi Sándorhoz és Lázár Ervinhez kötődő irodalmi túrák szervezésére alkalmas pontok, a sárszentlőrinc-uzdi Fördös-Kúria, a kölesdi és tengelici kastélyok, a sióagárdi tájház, valamint a pincefalvak) szolgáltatások nyújtásával turisztikai attrakciókká fűzzék. Átfogó célunk, hogy a megyében összefüggő kerékpárút-hálózatot, és erre felfűzött komplex turisztikai kínálatot alakítsunk ki. A turisztikai attrakciókra épülő, már meglévő kerékpárút-hálózat szakaszait is magába foglaló, megyei összefüggő kerékpárút egyben a szomszédos megyék (Somogy, Fejér, Baranya, Bács-Kiskun) nagyobb turisztikai értékeinek elérését is szolgálják.

Duna menti rekreációs térség kialakítása

Három város (Dunaföldvár, Paks, Szekszárd), egy nagyközség (Fadd) és három község (Bölcske, Gerjen, Báta) kivételével települések belterületétől távol halad a megye K-i határán mintegy 100 km hosszan a legnagyobb magyarországi folyó. Ez a természeti adottság, valamint a kialakult holtágak, öblök, a gemenci állat- és növényvilág kincsei indokoltá teszik a régióban minőségi szállás- és vendéglátóhelyek létesítését, a vízi sportokra, horgászturizmusra, a hagyományokra alapozott rekreációs térség kialakítását. Turisztikai vonzerőt képezhet Dunaföldváron

a vár, a tájház, a gyógyfürdő, Bölcskén a pincefalu, a római kori Limes maradványok, Pakson az Atomenergetikai Múzeum és Látogatóközpont, a pincefalu, a római kori Lussonium, a képtár, Gerjenben a tájház, a Mária-út részét képező katolikus templom és a kompkikötő öböl része (a horgászat mellett kedvelt evezős megállóhely), Fadd- Domborin az üdülőtelep és a vízi sportok, Decsen a tájház és a sárközi népviselet, Bogyiszlón az orchideás erdő, Szekszárdon a Gemenci-erdő, Bátán a tájház, továbbá Bátaszéken az Árpád-kori romok. Turisztikai szempontból a Sióhoz és a Dunához kapcsolódó rekreációs térség együttes kezelése, a programok, szolgáltatások egymással való kiegészítése javasolt. A megépült M6 autópálya a bel- és külföldi turizmus számára egyaránt jól megközelíthetővé teszi ezt a térséget.

A Duna-menti, nemzeti park területeit érintő fejlesztésekkel kapcsolatosan (pl. vízi túra, horgász turizmus és egyéb) a már meglévő, működő helyszínek infrastrukturális fejlesztése a cél, azaz újabb védett területek ne kerüljenek beépítésre.

A Duna-mentiségből adódó előnyök kihasználása kiváló együttműködési lehetőség Tolna és Bács-Kiskun megye számára nem csak az épülő paksi híd, hanem a gemenci erdő okán is. Az együttműködésben történő turisztikai fejlesztésekből, az esetleges közös termékcsomagok által meghosszabbítható az átlagos tartózkodási idő, így a Duna menti rekreációs térség kiterjesztéséből a Duna két oldalára mindkét megye profitálhat.

A Duna mentén észak-déli irányban több hosszabb kerékpáros útvonal található. Ezek összekötése, illetve a megyén kívüli összekötése kiemelt jelentőségű (pl.: Bátaszék-Pécsvárad, Alsónyék-Baja, Alsónyék-Báta).

Tolnai-hegyhát ökoturisztikai fejlesztése

A Tolnai-hegyhát térség rendelkezik a megye egyik legszebb természeti és kulturális környezetével. Lengyel-Hőgyész NATURA 2000 erdők, Kísszéki-dombság különleges természetmegőrzési terület, Apponyi kastélyok (Hőgyész, Lengyel), sváb népi építészeti emlékek (Kalaznó, Závod), bukovinai székely hagyományok (Hőgyész), vallástörténeti emlékek (római keresztény vértanú ereklye Mucsi, Papdi kápolna, Závod kálvária, keresztek), régészeti szakirodalomban legismertebb késő bronzkori földvárunk (lengyeli kultúra, Wosinszky Sánc). A térség nyolc településének összefogásával (Lengyel, Hőgyész, Závod, Mucsi, Kalaznó, Dúzs, Csibrák, Kurd), azok természeti, kulturális, történelmi értékeinek bemutatását a Tolnai Zöldút civil mozgalom végzi, mely egyben a közösségépítés példája is a térségben. A megye legjelentősebb környezeti nevelése is a hegyhát déli részén, a Lengyel-Annafürdő erdei iskolában zajlik, melyet számos minősítés és díj is igazol. Javasolt a térség kulturális életének, helyi termelők, falusi turizmus, természethez köthető sportok (tájfutás, teljesítménytúrák, kerékpár túrák), rendezvények támogatása, mellyel a beföldi turizmus egyik kiemelt célpontjává válhat és a gyönyörű, eldugott falvakban is növeli a megélhetést és a lakosság megtartó szerepet.

Termál- és gyógyturizmus megyei központjainak további fejlesztése, új központok létesítése

Két jelentősebb létesítmény működik a megyében, az egyik Dombóváron, a másik Tamásiban. Az előbbi magas színvonalú szálláslehetőséggel és egészségügyi szolgáltatással is bír, az akadálymentes megközelíthetőség mindkettőnél biztosított, az utóbbi esetében pedig példaértékű a teljeskörű akadálymentes használat. Tamási esetében a külső strand, a közeli kemping és egyéb szálláshelyek továbbépítése,

Dombóváron a fürdő további fejlesztése (a fürdő és a szálláshely közötti közvetlen, fedett átjárás biztosítása) preferálható, valamint mindkét fürdő esetében igen széles körű marketing-tevékenység szükséges az országos és a nemzetközi turisztikai vérkeringésbe való bekapcsolódáshoz.

A gyógyturizmus fejlesztésében is kiemelt szerepet kapnak az egészségmegőrző fejlesztések, az egészségturizmus támogatása. A következő időszakban nagyobb jelentőséget kap a Tamási-Dombóvár egészségturisztikai tengely.

Mindkét település számára egy várható nemzetközi szintű vasúti (és közúti) megközelíthetőség kiépítése óriási előrelépést jelentene.

Ugyanakkor fontos lenne a helyi jelentőségű bonyhádi termálfürdő megépítése is a jelenlegi strand továbbfejlesztésével.

A paksi és dunaföldvári gyógyfürdő további bővítése és fejlesztése a regionális és megyei gyógyvízkínálatot és a ráépülő gyógyászati szolgáltatások kínálatát jelentős mértékben javíthatja.

A szálláslehetőségek mennyiségi és minőségi fejlesztése Tamási, Szekszárd, Paks, Dunaföldvár és Bonyhád esetében is indokolt.

A Szekszárdi és Tolnai Borvidék, valamint a pincefalvak borturisztikai és gasztronómiai kínálatának növelése

Az elmúlt években méltán elismert lett mind országosan, mind nemzetközileg a borvidék, több Év Bortermelője, Év Pincészete cím került a megyébe, Szekszárdra. A Magyarország Legszébb Szőlőbirtoka versenyben is egyre szebb eredmények születnek: 2020-ban a kis-, közép- és nagybirtok kategória 9 díjazottja közül 6 borászat szekszárdi volt. A Vinagora 2020 Nemzetközi Borversenyen több mint 25 aranyérmert szereztek szekszárdi borászatok.

Kitörést jelenthet az együttműködés, országos és nemzetközi hírű programok, fesztiválok szervezése, igényes és különböző színvonalú szálláshelyek és vendéglátóegységek kialakítása, valamint kapcsolódás egyéb kulturális és turisztikai akciókhoz. Több száz pincéből álló pincefalvak (Bölcske, Paks, Györköny, Sióagárd) találhatóak a megyében, melyekből országosan is csak néhány van. Kedvező közúti megközelítéssel az M6 mentén további baranyai (villányi) és Bács-Kiskun megyei (hajósi, nemesnádudvari, solti) pincefalvak érhetőek el. Ezek együttműködésével, pincefalvankénti központok létrehozásával, a szállás és a vendéglátás lehetőségeinek bővítésével kiváló turisztikai attrakciók alakíthatók ki. A pincefalvak szomszédos megyékben lévő borkínálattal történő összekapcsolása, valamint a szekszárdi borturisztikai lehetőségek kiegészítése a megyeszékhely sport-, konferencia-, üzleti és szabadidős turizmus nyújtotta lehetőségeivel, erősítené a térség komplex turisztikai vonzerejét. A borturizmussal egyetemben fontos a helyi gasztronómiai kínálat bővítése, az abban rejlő lehetőségek kiaknázása, valamint a helyi termékeket előállító gazdaságok fejlesztése.

Kerékpáros turizmus feltételeinek fejlesztése

A kerékpáros turizmus igényeinek kielégítése érdekében kiemelten fontos az alábbi szakaszokon a kerékpáros közlekedés feltételeinek megteremtése és a már kiépített szakaszok összekapcsolása és további fejlesztése: *Harc – Kölesd (Sió- töltésen) - Simontornya, Kölesd – Szárazd - Regöly (Sió és a Tamási - Pécs vonal összekötése), Szekszárd – Bonyhád – Pécs, Bonyhád-Nagymányok-Kismányok-Váralja, Bonyhád – Mőcsény – Szekszárd útvonal hiányzó szakaszai, Pörboly – Bátaszék – Bonyhád, Szekszárd–Tolna–Fadd–Dombori-Gerjen-Dunaszentgyörgy-Paks, Tamási–Dombóvár–*

Orfú–Pécs, Dombóvár–Kaposvár.

A megvalósítandó fejlesztések a turisztikai célokon túl a hivatásforgalom szempontjából is jelentősek.

Környezeti elemek fenntartható hasznosítására irányuló fejlesztések

Szükséges a megye területén lévő elöregedett, elszennyeződött infrastrukturális elemek (pl.: ivóvíz-gerincvezeték hálózata, vízáttemelő szivattyúk) cseréje, bővítése. Nagyobb településeken szennyvíztisztító telepek kiépítése, kisebbeken pedig alternatív megoldások alkalmazásának támogatása indokolt. A már meglévő szennyvíztelepeket bővíteni, fejleszteni és korszerűsíteni kell. A részben csatornázott települések esetén a 100%-os csatornázottság elérése a cél.

Javítani, kiterjeszteni, valamint támogatni kell a szelektív hulladékgyűjtés lehetőségeit, csakúgy, mint a zöldhulladék kezelés és hasznosítás lehetőségeinek (házi és közösségi komposztálás) megteremtését.

A szennyvíz- és hulladék kezelés kapcsán cél a megbízhatóan működő rendszerek kialakítása, továbbá a meglévő szennyvízrendszert használó lakosság felvilágosítása, tájékoztatása, ellenőrzése (pl. a csapadékvizek szennyvízrendszerbe történő bekötése kapcsán, a hulladék kezelésének fontosságáról) a talaj és a vizek szennyezésének elkerülése érdekében.

Támogatni kell a mezőgazdaság, az ipar és a közlekedés által okozott zaj- és légszennyezettség mérséklésére irányuló technológiai fejlesztéseket és védősávok létesítését, az Országos Levegőterhelés-csökkentési Programban megfogalmazott célok eléréséhez hozzájáruló tevékenységeket. Segíteni kell a lakosság környezettudatosságának növelését - oktatás, szemléletformáló programok, rendezvények, kiadványok segítségével.

Tolna megyében az elmúlt évtizedekben beszennyezett területek kármentesítése, az ebből adódó környezeti kockázatok csökkentése az előttünk álló tervezési, fejlesztési időszak feladatai közé tartozik (Szekszárd, Bonyhád, Nagymányok, Simontornya, Dunaföldvár és Dombóvár térségében). A tervezett fejlesztések megvalósítása során az ipari múlttal rendelkező ún. barnamezős területek preferálása indokolt a zöldmezős beruházásokkal szemben.

Tolna megyében fontos a természeti és táji értékek megőrzése, a biodiverzitás fenntartása, a táj szerkezetében és karakterében bekövetkezett kedvezőtlen irányú változások fékezése, megállítása. Turisztikai és fenntarthatósági szempontból különösen fontos a természetes és természetközeli élőhelyek megőrzése, a biológiai és táji sokszínűség fenntartása, valamint a táji örökség megőrzése. Ehhez szükséges a kedvező tájkaraktert őrző termelés, kereskedelem és egyéb szolgáltatások erősítése. A táji fenntarthatóság érdekében indokolt a működőképes ökológiai rendszerek, zöldinfrastruktúrák fennmaradásának és fejlesztésének biztosítása, az ökoszisztéma szolgáltatások megőrzése, a fejlesztések során az ökológiai viszonyoknak megfelelő, honos fajok alkalmazása, zöldfelületek ökológiai és használati értékének növelése, minőségének javítása, építmények és létesítmények tájba illesztése, tájsebek begyógyítása, a táj rehabilitálása és rekultivációja.

A közvetlenül nem turisztikai célú, természetes és természetközeli élőhelyekkel rendelkező területrészekeken kiemelten fontos a biodiverzitás védelme, hiszen ezek a területek menedékhelyei lehetnek számos értékes, olykor védett, illetve fokozottan védett növény- és állatfajnak.

Kiemelten fontos továbbá az erdőgazdálkodás fenntarthatósága. Az erdővel kapcsolatos természeti értékek hosszú távú megőrzésének megkerülhetetlen

előfeltétele a környezetkímélő erdőgazdálkodás. Az erdőgazdálkodással érintett területeken fontos feladat a tartamos gazdálkodás feltételeinek biztosítása. Ebből következően az erdő kezelőjének gazdasági, védelmi és rekreációs feladatai közötti harmonikus összhang megteremtése szintén kiemelt feladat. Az értékteremtő, szakmai alapon végzett környezetkímélő erdőgazdálkodás a biztosítéka az erdő hosszú távú jövőjének, így az elé a védelmi funkcióból fakadó korlátozások, csak kiemelten indokolt esetben tehetők.

A tervezett és megvalósított fejlesztések során kiemelt figyelmet kell fordítani a NATURA 2000 területekre. Az Európai Közösség Natura 2000 hálózatába tartozó területeken történő fejlesztések során az adott területre vonatkozó Natura 2000 fenntartási tervben megfogalmazottakra figyelemmel kell eljárni.

Tolna megye területére „A megye természeti erőforrásainak és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása és tematikus összekapcsolása” című stratégiai cél keretében tervezett jelentősebb területi beavatkozásokat az 5. számú mellékletben szereplő ábra mutatja.

II. 1.1.4. Stratégiai cél: Vállalkozások versenyképességének erősítése

Vállalkozások foglalkoztatási képességének erősítése

Tolna megye foglalkoztatási gondjainak enyhítéséhez összehangolt szakpolitikai és fejlesztési erőfeszítésekre van szükség, mely erőfeszítések figyelembe veszik a koronavírus-járvány okozta többletfeladatokat is. A foglalkoztatást támogató közösségi intézményrendszer fejlesztése mellett fontosak azok az intézkedések (mint pl. a foglalkoztatási paktum projektek), amelyek célzott támogatással segítik a vállalkozásokat abban, hogy minél több embernek - különös tekintettel a foglalkoztatási szempontból speciális társadalmi csoportoknak - tudjanak munkát adni.

Termék-, technológiai és szervezeti újítások ösztönzése és támogató környezet megteremtése

A gazdaság fejlődéséhez elengedhetetlen egy olyan üzleti-társadalmi környezet létrejötte, amelyben minél több Tolna megyei vállalkozásnak megéri újításokat bevezetni előállított termékeiket, használt technológiájukat és szervezeti folyamataikat tekintve. A fejlesztéspolitika ezt foglalkoztatási és beruházási támogatásokkal, innovációs együttműködések ösztönzésével tudja támogatni.

Kis- és középvállalkozások szolgáltatásfejlesztése

A kis- és közepes méretű vállalkozások fejlesztésekor az infrastrukturális beruházások mellett fontos figyelmet kapnia a szolgáltatások fejlesztésének is. Ezzel összefüggésben kiemelten fontosak a KKV-szektor növekedési problémáinak leküzdéséhez azok a támogatások, amelyek a fő üzleti tevékenységen kívüli, azokat támogató folyamatok (pl. marketing, sales, hálózatépítés, asszisztencia) fejlesztését támogatják.

Üzleti, vállalkozói készségek fejlesztése

A gazdagfejlesztés fontos elemei azok a programok, amelyek a magas szintű üzletvezetési készségek elsajátítását és naprakészen tartását támogatják. Képzésekkel, szaktanácsadással mind a vállalkozóvá válást, mind a már üzlettel rendelkezők ismereteinek bővülését érdemes támogatni.

IKT- technológiák használatának ösztönzése az üzleti életben

Az infokommunikációs technológiák minél szélesebb körű használata az egyik útja annak, hogy a Tolna megyei vállalkozások hatékonysága növekedjen. Az új típusú technológiai megoldások bevezetése önmagában is fontos eleme lehet egy innovatívabb vállalati működésre való átállásnak, valamint emellett energiát szabadít fel más típusú újítások kikísérletezéséhez, kipróbálásához.

Vállalkozások karbonsemleges energia-felhasználását és energiahatékonyság-növelését célzó fejlesztéseinek támogatása

Mind üzleti (költséghatékonysági), mind környezetvédelmi szempontból hasznos az energiafelhasználás racionalizálása és karbonsemleges energiaforrások használata. Ezzel összefüggésben fontos támogatni a termelő és szolgáltató üzleti folyamatokhoz kapcsolódó energiahatékonysági és megújuló energiaforrások bevonását lehetővé tevő beruházásokat. Ezzel összefüggésben az elektromos hálózatok fejlesztése is szükséges.

Vállalkozások tőkéhez jutási lehetőségeinek szélesítése

A gazdaságfejlesztés fontos eleme a vállalkozások finanszírozási problémáinak enyhítése, beruházási kedvük növelése. Ennek eszközei a visszatérítendő és vissza nem térítendő támogatások, kedvezményes kamatú hitelkonstrukciók, kombinált hitelprogramok. A finanszírozási programok esetén kiemelten fontos, hogy minél rugalmasabb és minél kevesebb adminisztrációs teherrel járó rendszer alakuljon ki.

II.1.2. Átfogó cél: Társadalmi megújulás, társadalmi kohézió

II.1.2.1. Stratégiai cél: Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő-piaci esélyeinek javítása, a digitális átállás elősegítése az oktatásban

A gazdasági igényekhez igazított, gyakorlatorientált szakképzési rendszer kialakítása, a szakképzési lehetőségek bővítése és a fiatalok képességeinek kibontakoztatása, idegen nyelvi kompetenciáinak fejlesztése

A piaci igényt nem támasztó képzések helyett indokolt a piacképes, azon belül is elsősorban a gazdaság által igényelt képzések preferálása (például informatikai, műszaki, közösségfejlesztői, stb.).

A Szakképzés 4.0 stratégia célja, hogy a magyar diákok úgy kerüljenek ki az iskolákból, hogy az alapkompenciákon túl rendelkezzenek olyan készségekkel, kompetenciákkal, amelyek megalapozzák a gazdaság által igényelt képzettség elsajátítását és az egész életen át tartó tanulást.

A szakképző iskolák képzési szerkezetének átalakításával, a keresletvezérelt képzések kialakításával olyan szakmák oktatása kell megvalósuljon, amelyek a munkaerő-piaci igényekhez igazodnak, amelyek megszerzésével a megyében el tudnak helyezkedni a szakemberek. Ez akkor lesz sikeres, ha ebben részt vállalnak a megye gazdasági szereplői is, éppen ezért szükséges folytatni a gyakornoki programokat, nagyobb hangsúlyt kell, hogy kapjon a jövőben a duális képzés. Mindehhez elengedhetetlen a rendszeres kommunikáció és kapcsolattartás a munkaadók és képzőhelyek között, valamint korszerű tanműhelyek létrehozására, térségi ágazati képzőközpontok kialakítására van szükség. Az ágazati képzőközpontok olyan innovációs képzési platformok, amelyek a szakképzési centrum és a duális képzésben meghatározó vállalat(ok) együttműködésén alapul. Feladata a duális képzés mellett helyi innovatív módszertanok kidolgozása és terjesztése az intézmények és gazdálkodó szervezetek részére. Mindezzel megvalósulhat az oktatás és képzés minőségének és hatékonyságának növelése, valamint az innováció és a kreativitás fejlesztése az oktatás minden szintjén, beleértve a non-formális és informális tanulási formákat is.

Fentiek mellett fontos, hogy bizonyos szakmák (kiemelten a vendéglátás, turizmus) esetében a szakmai ismeretek mellett az idegen nyelvi kompetenciák fejlesztése is hangsúlyos szerepet kapjon.

A fenti intézkedések jól illeszkednek a megye azon általános törekvéséhez, hogy hozzájáruljon a fiatalok képességeinek kibontakoztatásához, amely a gyakorlatorientált szakképzési rendszeren túl a települési ifjúsági munkák fejlesztésével, a fiatalok helyi szerepvállalásának támogatásával és a fizikai aktivitás területein mutatkozó képességek kibontakoztatását segítő programok és együttműködések indításával érhető el.

Felnőttképzési (műszaki szakképzési) központok létrehozása a megyében

Elsősorban a Paksi Atomerőmű bővítéséhez kapcsolódó, illetve a megye piaci igényeihez igazodó műszaki képzés indokolt lenne, ami hozzájárulna a megye szakképzésének minőségi javításához, ezzel is helyben tartva a továbbtanulókat.

A közoktatás és a szakképzés színvonalának javítása és az oktatás modernizálása (digitalizálás, e-oktatás)

A jelen és a közelmúlt pandémiás helyzete is rávilágított arra, hogy a magas színvonalú jelenléti oktatás mellett mennyire fontos az oktatásban a fejlett informatikai háttér, illetve a digitalizációt biztosító technikai feltételek megléte. A digitális átállás ezen túlmenően a távoktatás elterjesztésében és az esélyegyenlőség biztosításában is fontos szerepet játszik.

A közoktatás és a szakképzés digitális modernizációjával javulhatna az oktatási esélyegyenlőség városi és falusi diákok között. Ehhez elengedhetetlen a megye területén egységes infrastrukturális színvonal biztosítása. Az oktatás digitális modernizációja (az oktatói és a tanulói kompetenciák fejlesztése, intézményi és tanulói eszközpark, valamint internetkapcsolat biztosítása) emellett feltétlenül szükséges egy világjárvány miatti oktatási ellehetetlenülés elkerüléséhez. Elektronikus oktatási anyagokkal, tantervi hálóval, vizsgarendszerrel megszűnhetnének a földrajzi adottságból eredő hátrányok a vidéki térségben is. Ezért támogatjuk a távoktatási képzési struktúra kiépítését és a Digitális Campus létrehozását a PTE KPVK-n.

A technikai feltételeken túl a meglévő oktatási szakemberek, pedagógusok informatikai és távoktatási módszertani képzése, továbbképzése is elengedhetetlen.

Szükséges az oktatási rendszert átfogó fejlesztések infrastrukturális megalapozása és támogatása, hiszen egyrészt az intézmények felzárkóztatásának is fontos kritériuma az infrastrukturális feltételek javítása, másrészt pedig a minőségi oktatási környezet kialakításához és a formális többlétszolgáltatások nyújtásához is elengedhetetlenek az ilyen irányú fejlesztések a megyében. A fejlesztések során kiemelt figyelmet kell fordítani az iskolák digitális környezetének kialakítására, az okos iskolák követelményeinek történő megfelelésre.

A koronavírus-járvány rávilágított arra, hogy az oktatás modernizációján túl a szakmák, szakterületek oktatásában, a szükséges tudás biztosításában is több tématerületen újragondolás szükséges. Szükségszerű tovább- és átképzési igények jelentkeztek, melyek kielégítése nagy hatást gyakorol a gazdaságra, a termelésre, így a megye életképességére.

A minőségi oktatáshoz való hozzáférés biztosítása és a korai iskolaelhagyás csökkentése

Az oktatáshoz, neveléshez és képzéshez való hozzáférés a korai iskolaelhagyás csökkentése, a befogadó nevelés támogatása és a nemzetiségi nevelés szakmai támogatása által biztosítható. Egyértelműen szükség van a megye pedagógusainak folyamatos szakmai fejlesztésére, hogy megfeleljenek a megújuló köznevelési rendszer igényeinek. A megye közoktatást végző intézményeiben végzett tartalmi, módszertani fejlesztésekkel, az értékelési rendszerek alkalmazásával és működtetésével támogatni lehet és szükséges a fenti folyamatokat. Kiemelt figyelmet kell fordítani a szakképző iskolák által indított orientációs évfolyamokra, műhelyiskolai képzésekre.

A korai iskolaelhagyás problémája, valamint a köznevelés eredményessége és hatékonysága is javítandó olyan formális és informális tanulási formákon keresztül,

mint a kompetencia- és személyiségfejlesztő, tehetségkutató és tehetséggondozó programok, foglalkozások, nevelési programsorozatok, tematikus táborok, erdei iskolák és ismeretterjesztő programok működtetése. Az egész életen át tartó tanulás eszményének meghonosításával, távoktatással és e-learning technikákkal széles körben fejleszthetők a lakosság alapkompenciái.

Szociális ellátórendszer fejlesztése

Az egységes színvonalú alapellátás megteremtése érdekében indokoltak az infrastrukturális fejlesztések, a meglévő bentlakásos szociális intézmények kapacitásainak bővítése, új intézmények létesítése.

A megyében a falvak megmentése egyben kapcsolódhat a szociális ellátórendszer fejlesztéséhez. A megye célja a bentlakásos intézményrendszer kiterjesztése, strukturális átalakítása. A falusi épületállományból az idősek és gondozásra szorulóknak számára kialakított, átalakított ingatlanok új kitörési lehetőséget jelenthetnek az elnéptelenedő települések számára (a kistelepülések lakatlan ingatlanjainak átalakításával, felújításával és akadálymentesítésével). Új, emelt szolgáltatási színvonalú nyugdíjas lakóparkok létesítésének támogatása is prioritást élvez.

Továbbá fontos a szociális szolgáltatások bővítése, és az ehhez való hozzáférés elősegítése. Különböző programok, tanácsadói és egyéb szolgáltatások (pl. mentorálás) segítségével szükséges az idősek és a családok támogatása, tekintettel a nevelőszülői hálózatok fejlesztésére is.

A szociális alapellátás fejlesztéséhez szükséges a humán erőforrás utánpótlás biztosítása (képzéssel, átképzéssel).

Civil szféra megerősítése a megyében

A befogadó társadalom elősegítéséhez nélkülözhetetlen az aktív közösségi szerepvállalás és az önkéntesség erősítése. Ki kell használni a megye már meglévő civil szervezeteiben rejlő lehetőségeket az ilyen szervezetek munkájának és programjainak támogatásával, infrastruktúrájának fejlesztésével, alulról jövő kezdeményezések felkarolásával.

Az önkéntesség elterjedéséhez egyrészt csatlakozni kell népszerűsítő kampányokhoz, másrészt aktívan hozzá kell járulni az önkéntességet elősegítő intézményi keretek kialakításához, szakemberek és önkéntesek képzésével, az önkéntes munkák és azok népszerűsítésének módszertanának megismerésével és terjesztésével.

A pandémiás helyzet elmúltával szükséges civil szféra társadalomépítő, társadalomformáló erejére támaszkodva feléleszteni, esetenként újjáéleszteni a társadalmi kapcsolatokat, a civil-, kulturális-, és a sportéletet ezel is hozzájárulva a koronavírus-járvány negatív hatásainak enyhítéséhez.

Helyi identitás és kulturális élet fejlesztése a meglévő közösségi terek és programok fejlesztésével, újak létrehozásával, közösségfejlesztő szakemberképzés támogatásával

Tolna megyének meghatározó jellemzője, hogy erős az egyes térségekhez, településekhez tartozó helyi identitás. Fontos cél ezeket a kötődéseket ápolni és a helyi közösségeket tovább erősíteni közösségi terek létrehozásával, kulturális és hagyományőrző programok szervezésével.

Ezeket a törekvéseket erősítheti, ha közösségfejlesztő szakemberek is részt vesznek a kulturális élet szervezésében. A közösségfejlesztő szakemberek feladata, hogy

összefogva a helyi igényeket, kihasználva a helyi lehetőségeket, a közösségtudatot erősítsék.

A Pécsi Tudományegyetem Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Karán jelenleg is folyó szociális munkás, szociális gazdasági menedzser, gyógypedagógus, közösségi művelődésszervező, gyermek és ifjúságirodalmi szakember, játékpedagógia és szabadidő szervező, vidékfejlesztési agrármérnök, szőlész-borász, borturizmus és borgasztronómia, környezetkultúra, természetpedagógiai szakképzésekre lehet építeni, és indokolt volna további kapcsolódó szakok és szakképzések indítása is.

Hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkózásának és munkához jutásának elősegítése

A vidéken és a városokban egyaránt megtalálható hátrányos helyzetű kiskorúak és felnőttek speciális képzési és nevelési igényeire választ adó, társadalmi beilleszkedésüket segítő intézményi rendszer megerősítése, valamint e társadalmi rétegek munkába állásának támogatása szükséges a megye egész területén. Ezt védett munkahelyek létrehozása, mentorálás és tanácsadás, illetve az ezek hatékonyságát biztosító kutatások és elemzések elvégzése biztosíthatják. Számukra az atipikus foglalkoztatási módok is segítséget jelenthetnek, ezért támogatandó ezek szélesebb körű elterjesztése.

A hátrányenyhítés kiemelt eszközei lehetnek a szociális vállalkozások.

Hátrányos helyzetű csoportok befogadásának elősegítése

A megye hátrányos helyzetű csoportjainak befogadását négy probléma kezelésével lehet javítani. Növelni kell a társadalmi integrációt, segíteni kell a területi hátrányok felszámolását, csökkenteni kell a mélyszegénységet és a gyermekszegénységet. Ezen problémák mindegyikét érdemes kétfelől is megragadni. Egyrészt olyan programokra van szükség, amelyek hatékonyan kezelik a felmerülő társadalmi problémákat. A társadalmi integrációt a hátrányos helyzetű emberek szerepvállalásának erősítésével és civil szerveződésükben való részvételével lehet támogatni. A gyermekszegénység integrált térségi kezelésében segítséget nyújthatnak a tanoda programok, ezért azok járási szintű biztosítása indokolt. A megye hátrányos területeinek lemaradását csökkentő, a területi hátrányokat felszámoló intézkedések és programok egyik fő fókusza az emberi erőforrások javítása kell, hogy legyen.

A beavatkozások hatásait másrésztől infrastrukturális fejlesztésekkel lehet erősíteni, melyek vagy közvetlenül érinthetik a négy problématerületet, vagy közvetetten segíthetik a probléma megoldásán dolgozó szervezetek munkáját. A mélyszegénységben élők helyzetét a területi hátrányok felszámolása révén komplex települési programok, bérletfejlesztések javíthatják, a gyermekszegénységet a sikeres oktatást és önálló életkezdés esélyeit javító intézmények (tanodák) infrastrukturális fejlesztései csökkenthetik. Szükség van a megyében a társadalmi integrációt elősegítő intézmények széles körű támogatására is.

II.1.2.2. Stratégiai cél: A kedvezőtlen demográfiai folyamatok hatásainak mérséklése

Családbarát foglalkoztatáspolitikai, az atipikus foglalkoztatás lehetőségeinek

kiterjesztése

Táv munkával, részmunkaidős foglalkoztatással, bedolgozással, családi termeléssel, illetve a közmunkaprogram racionalizálásával javulhatna elsősorban a falvak munkanélküliségi rátája, valamint a nők foglalkoztatási helyzete.

A pandémiás helyzet rámutatott arra, hogy az alternatív foglalkoztatási formák alkalmazása nem csak lehetőségként kell, hogy megjelenjen, hanem a mai kor kihívásaira adott válasz is egyben.

Ennek a célnak az elérését szolgálja a szülői igényeket mennyiségileg és minőségileg egyaránt kiszolgáló bölcsődei hálózat létrehozása is.

Életminőség javítása és vonzó élettér kialakítása a településeken gazdasági funkcióbővítéssel

Indokolt a településeken a szolgáltató szektor szerepének növelése, a kereskedelem volumenének növelése, az áruválaszték bővítése, kulturális és szabadidős tevékenységek lehetőségének megteremtése. A kreatív ipar (kézművesség, művészetek) megjelenése városokban és falvakban egyaránt hozzájárulna az életminőség javulásához, az élhetőbb környezet megteremtéséhez.

A lakosság egészségtudatosságának növelése

Megyei célként jelenik meg a lakosság egészségének és egészségtudatosságának növekedése ami számos egészségügyi, társadalmi és gazdasági szervezetre ró feladatot, hiszen csak ezek együttműködése esetén van esély az érdemi fejlődésre. A hatékony egészségkommunikáció és az egészségfejlesztési programok növelhetik a lakosság fizikai aktivitási szintjét, hozzájárulhatnak a függőségek visszaszorításához, valamint növelhetik a lakossági szűrések látogatottságát és a helytelen életmóddal összefüggő betegségek megelőzésének hatékonyságát.

A koronavírus-járvány is rámutatott a lakossági egészségtudatosság fejlesztettségére, a társadalmi és szakmai elvárásokra.

Önkormányzati bérlakásprogram

A fiatalok lakáshelyzetének megoldása (fecskeház) kiemelt feladat, hogy ezzel is elősegítsük a helyben maradásukat, megakadályozzuk a falvak, illetve városok további népességcsökkenését.

Hátrányos helyzetű, vagy átmenetileg nehéz helyzetbe került személyek számára átmeneti lakhatási lehetőség biztosítása érdekében fontos a meglévő lakásállomány komfort fokozatának javítása, állagának megőrzése, illetve új összkomfortos bérlakások kialakítása.

A települési közszolgáltatások folyamatos biztosítása és szinten tartása érdekében kiemelten fontos a szolgálati lakások felújítása, komfortfokozatának növelése, illetve új szolgálati lakások kialakítása.

Munkásszállások kialakítása

A szakképzett munkaerő elvándorlása, illetve hiánya eredményezi azt, hogy egyre nagyobb az igény a megyében munkás szálláshelyek létesítésére.

Ma már egy település fejlődésének alapvető kérdése a meglévő lakosságszám megtartása, illetve annak növelése. Ennek egyik eszköze lehet az átmeneti szállás

kialakítása, amely lehetőséget teremt a településen működő vállalkozások számára a szükséges humán erőforrás biztosítására, másrésztől esélyt biztosít a későbbi, településen történő letelepedésre.

Fiatal vállalkozók támogatása, vállalkozásösztönzés

A fiatalok elvándorlásának mérsékléséhez, helyben tartásukhoz fontos a gazdasági ösztönzők alkalmazása is, így támogatásokkal, pályázatokkal segítenénk fiatalok, pályakezdők vállalkozásindítását.

A Pécsi Tudományegyetem Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Kar hallgatóinak jelentős része Tolna megyei, ezért különösen keresni kell azokat a lehetőségeket (képzési, foglalkoztatási, kulturális, életminőség-javító, közösségfejlesztési formákat), melyek valóban élhető otthonukká tehetik a megyét, hozzájárulhatnak az itt maradásukhoz.

Kulturális, sport és szabadidős-rekreációs lehetőségek bővítése városokban és falvakban egyaránt

Közösségfejlesztő céllal, valamint az egészséges életmódra nevelés eszközeként fontos megszerettetni a sportolást és kiterjeszteni a kulturális lehetőségeket. A közösségi, kulturális és sportesemények elősegítik a helyi identitás erősödését, valamint az igények, szükségletek minőségi javulását, élhetőbb környezetet biztosítanak, teremtenek a településen, amely vonzó tényező lehet a fiatalok számára is.

A fejlesztések között feltétlenül helyet kell kapnia minőségi, minden igényt kielégítő, magas színvonalú sport- és versenycélokra is alkalmas sportlétesítményeknek. Jó elképzelés például ebben a témában a gerjени kishajó kikötő infrastruktúra-fejlesztése, ahol vízi sportokra, horgászatra és csónakázásra is lehetősége lesz az idelátogatóknak.

II.1.2.3 Stratégiai cél: Települési infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése

Települési alpinfrastruktúra-hálózat kiépítettségének javítása

Napjainkban a lakosság részéről már elvárás, hogy lakóhelyükön biztosított legyen az alapvető infrastrukturális elemek rendelkezésre állása, azonban sajnos a települések egy részén ez még mindig nem egyértelmű adottság. A vidéki térség népesség-megtartó erejének erősítése érdekében éppen ezért nagyon fontos a legkisebb településen is a villamosenergia-, a gáz-, a távfűtés- és melegvízellátáshoz szükséges szolgáltatások biztosítása, a közműves ivóvízhálózat kiépítettsége, a víziközművek és az ivóvízhálózat rendszeres karbantartása, fejlesztése, a szennyvízkezelés és a hulladék elszállításának megoldása.

A lakossági elégedettség mellett mindezen szolgáltatások megléte a térség fejleszthetőségére is nagy hatást gyakorol, pl. a jó minőségű, kiépített víziközművek a gazdasági szereplők letelepedési hajlandóságát is pozitív irányban befolyásolhatják.

A fejlesztések tervezése során feltétlenül figyelembe kell venni, hogy az adott beruházás érint-e az illetékes vízügyi hatóság által kijelölt vízbázist és vonatkozik-e rá a vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízilétesítmények védelméről vonatkozó jogszabályban szereplő, a védőterületek és védőidomok övezeteire vonatkozó korlátozások.

Térségi és helyi közszolgáltatás- és közigazgatás-fejlesztés, a közsféra infrastruktúra-fejlesztése

A megyében élők életére nagy hatással van a megyében működő közszolgáltatások minősége és infrastrukturális állapota. Ezért szükséges a közszolgáltatási és közigazgatási infrastruktúra fejlesztése, különösen a szolgáltatások színvonalára hatást gyakorló, valamint az akadálymentes, ügyfél- és családbarát közszolgáltatások kialakításához hozzájáruló területeken.

A magyar családpolitika sarokköve a gyermeket nevelő családok támogatása, a család és a munka egyensúlyának megteremtése, melynek fontos eleme a meglévő bölcsődei férőhelyek bővítése, korszerűsítése, valamint új bölcsődék építése (a férőhelyigények függvényében).

Fontosnak tartjuk a közétkeztetéssel foglalkozó főző- és melegítőkonyhák infrastrukturális fejlesztését, korszerűsítését, valamint a helyi minőségi élelmiszer-alapanyagok arányának, illetve volumenének növelését a közétkeztetésben annak érdekében, hogy a nagy és közepes méretű cégek mellett a kistermelők és a családi gazdaságok is beszállítói szerephez jussanak. Ezáltal egyrészt helyben és magas színvonalon, könnyen ellenőrizhető minőségű alapanyagokból biztosítható a gyermekek és a szociálisan rászoruló személyek étkeztetése, másrészt a közétkeztetés, mint biztos felvevőpiac, erősítheti a kistermelők és családi gazdaságok piaci pozícióját.

A közsféra (közigazgatási és közszolgáltató szervezetek) intézményeinek növekvő energiahatékonyságát célzó beavatkozások kiemelten fontosak, tekintettel arra, hogy mind uniós, mind hazai elvárás a karbonszegény infrastruktúrák kialakítása.

Városfejlesztéssel kapcsolatos beavatkozások

A társadalmi megújulást segíti a vonzó városi környezet kialakítása, különös tekintettel a köztéri, illetve a belterületek barnamezős területeinek rehabilitációjára, valamint a kulturális és természeti értékek megóvását és a környezetvédelmet támogató fejlesztések megvalósítására.

A városfejlesztéshez sorolhatóak még a közlekedéssel és közbiztonsággal kapcsolatos fejlesztések, előbbire az utak karbantartása, míg az utóbbira a kamerarendszerek kiépítése jelenthet jó példát. A városfejlesztési tervek és programok kialakítása során számba kell venni az egyéb kisléptékű települési infrastruktúrafejlesztések lehetőségeit is (pl közüzemek korszerűsítése).

Ugyan az M6-os autópálya megépítésével a megyében több település is mentesült az átmenő forgalom alól, azonban az elmúlt évek forgalomműködése újabb települési elkerülő utak építését teszi szükségessé a jövőben a lakóterületek életminőségének javítása érdekében.

Apró- és kistelepülések elérhetőségének javítása

A települések közötti közúti, vízi és vasúti közlekedés javítása, a tömegközlekedés hatékony átszervezése gazdasági beruházások szempontjából ösztönzőleg hatna, továbbá a munkába járást és a hivatásforgalmat elősegíti és javítja. A vidékies térségben az új beruházások megvalósításához szükséges infrastrukturális háttér kialakítása rendkívül fontos.

Szociális városrehabilitációs fejlesztések

A települési infrastruktúrafejlesztések keretében kiemelt figyelmet kell szentelni a szegénység és a szegregáció által sújtott, leromlott városrészek rehabilitációjának, hiszen az ezeken a területeken létrehozott és fejlesztett létesítményeknek (közösségi tér, közmosoda, közfürdő) közösségformáló és felzárkóztató szerepük is lehet.

Tolna megye területére a „Társadalmi megújulás, társadalmi kohézió” című átfogó cél keretében tervezett jelentősebb területi beavatkozásokat a *6. számú mellékletben* szereplő ábra szemlélteti.

II.1.3. Átfogó cél: A vidékies térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítése és vonzó vidéki életteremtése

Közösségi bevonással megvalósított helyi fejlesztési programokra, mint új fejlesztési eszközre komoly hangsúlyt fektet Tolna megye, melynek segítségével a vidéki térségek fejlesztésére a 2021-2030 közötti időszakban újabb forrásokat kívánunk bevonni. A város és térsége együttműködésében megvalósított közös fejlesztések elősegíthetik a vidéki térségek gyorsabb felzárkózását és mérsékelhetik a kisebb települések leszakadását.

A vidéki térségek fejlesztését támogató LEADER program keretében működő LEADER Helyi Akciócsoportok munkáját a területi fejlesztések egymásra épülésének elősegítése érdekében koordináljuk és összehangoljuk.

II.1.3.1. Stratégiai cél: Mezőgazdasági alapanyagokra épülő nagy hozzáadott értékű termék előállítás, -feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel

TÉSZ-ek, BÉSZ-ek, termelői csoportok létrehozása termékpályánként

A termelői együttműködések lehetőséget biztosítanak arra, hogy a termékpályánként gazdálkodók a közös fejlesztéseket költséghatékonyan meg tudják valósítani. A beszerzés, az értékesítés és a közös marketing jelentősen javítható a gazdálkodói kör számára, továbbá a működő vállalkozások saját jövedelmezőségét is elősegíti. Képzési programokkal és szaktanácsadással érdemes segíteni abban, hogy az üzleti együttműködések, közös fejlesztések a legkorszerűbb technológiát tudják igénybe venni.

Funkcionális térségenként a helyi feldolgozó- és élelmiszeripari kapacitások kiépítése termelői összefogással

A helyben megtermelt alapanyagokra termelői tulajdonú feldolgozóipari és élelmiszeripari kisüzemeket kell létrehozni a termelői közösségek több lábon állásának biztosítása, valamint a helyi foglalkoztatás javítására érdekében. Előtérbe kell helyezni és kiemelten kell támogatni a nagy élőlomb-igényű kertészeti tevékenységeket, a zöldség- és gyümölcsstermesztést, a gyógynövénytermesztést és az ezekre épülő feldolgozóipart, valamint az állattenyésztést és a hozzá kapcsolódó élelmiszeripart. A mezőgazdasági és élelmiszeripari innovációk előmozdítására fontos képzési programokat indítani és szaktanácsadói hálózatot működtetni.

A helyben előállított termékek piaci értékesítésének elősegítése

Helyi piacokat, piactereket kell kialakítani, fejleszteni a helyben termelt termékek értékesítésének elősegítésére, a vidéki lakosság jövedelemszerző tevékenységének javítása érdekében. Támogatjuk a háztáji, illetve az államilag szervezett közmunkaprogramok, szociális földprogramok, szociális szövetkezetek által előállított termények közétkeztetésben és a helyi bolthálózatokban történő értékesítését.

Minőségi haltenyésztés és -feldolgozás

A halastavak hatékonyabb kihasználásával, technológiai korszerűsítésével, a haltenyésztés minőségi javításával és az erre épülő új halfeldolgozó üzemek létesítésével a piaci igényekhez igazított halászati tevékenység kialakítása Tolna megyében. A tervezett fejlesztéseknek a vonatkozó a vízgyűjtő-gazdálkodási tervekkel összhangban kell lennie.

Falusi vendégasztal működtetésének elősegítése

A helyi falusi életvitel, gasztronómia, egyedi kulturális szokások megismertetése népszerűsítene a vidéki vendéglátást, élénkítené a helyi turizmust. A helyi jövedelemszerző tevékenységek szélesítésével a vidéken élők helyben maradását segítjük elő.

A klímaváltozás negatív hatásainak mérséklése

A csapadék eloszlása egyenetlen, aszályok és villámárvizek váltakoznak. Ezért megfékezésük érdekében szükséges a felszíni vízfolyások közvetlen környezetében, illetve belvizes területeken a vizek visszatartása, helyben történő hasznosításuk megoldása, pl. tájba illeszkedő víztározók és záportározók építése, kialakítása, melyek a termőföldek öntözésén és az árhullámok (árvizek, belvizek) felfogásán keresztül segítik a mezőgazdaságot, és védik az épített környezetet, továbbá közösségi célú „jóléti” tóként és halastóként funkcionálhatnak, így gazdasági hasznosításuk is megvalósulhat. Ezekre jó lehetőség kínálkozik a Baranya-csatorna, a Kapos, a Koppány és a Völgységi-patak mentén, valamint a Sárközben is. Szükséges a meglévő öntözőművek, öntözőrendszerek, vízelvezető árkok, árvízvédelmi árkok rendbetétele, továbbfejlesztése.

A fejlesztéseknek minden esetben összhangban kell lenniük a vonatkozó a vízgyűjtő-gazdálkodási tervekkel.

A víz és a szél talajpusztító hatásai (talajerózió, talajdefláció) is egyre nagyobb károkat okoznak, melyek hatásait fásítással, erdősítéssel a minimálisra lehet redukálni, azonban természetes erdők nem minden esetben vannak ott, ahol mezőgazdasági termelés folyik, ezért más megoldásokra is szükség lehet, mint pl. mesterséges erdősávok, zöldsávok létesítése a mezőgazdasági művelés alatt álló terület körül, vagy ellenálló növénykultúra telepítése a veszélyeztetett területeken.

A klímavédelemhez kapcsolódóan is fontos megemlíteni a biodiverzitás védelmének kiemelt jelentőségét: az egészségesen magas biodiverzitás ellenállóbbá teszi az adott közösséget a külső, akár váratlan hatásokkal szemben is. Támogatni kell az őshonos szervezetek megőrzését, fennmaradását az idegenhonos inváziós fajok visszaszorítása mellett.

A helyi zöld- és kékinfrastruktúra fejlesztése, klíma-alkalmazkodás (illeszkedve a helyi klímastratégiához), helyi környezetvédelmi infrastruktúra és hulladékgazdálkodás fejlesztése szükséges.

Mezőgazdasági termelés kockázatainak csökkentése

A mezőgazdaság az időjárás kiszámíthatatlansága miatt az egyik legnagyobb kockázatokkal rendelkező gazdasági ágazat. Tolna megyének kiemelt ágazata a mezőgazdaság, így különösen nagy szükség van olyan infrastrukturális beruházásokra, amelyekkel csökkenthetők a mezőgazdasági termelés kockázatai

II.1.3.2. Stratégiai cél: Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése

Digitalizáció a vidéki térségben

Többek között a pandémiás helyzet is megmutatta, hogy a legkisebb településeken, infrastruktúrával elégtelen módon ellátott településrészekben a szolgáltatások működésének biztosítása csak akkor lehetséges, ha magas fokú az online elérhetőség. A szélessávú internet elérhetőség a szükséges adatforgalom biztosítása elengedhetetlen ahhoz, hogy ezekben a térségekben élők számára is – akár vészhelyzet során – többek között pl. az oktatás, a munkavégzés, kereskedelmi szolgáltatások csak akkor voltak elérhetőek, ha a szükséges infrastruktúrák a településeken, településrészekben jelen voltak.

Annak érdekében, hogy a megye fejlődése biztosított legyen, a leghátrányosabb térségek felzárkóztatása elinduljon, alapvető kérdés a digitalizáció feltételeinek megteremtése. Szükséges lenne minden településen az ingyenesen elérhető internet használati pontok számát is növelni.

A helyi és helyközi tömegközlekedés keresletorientált racionalizálása

Célirányos és igény szerinti tömegközlekedést kell biztosítani a vidéki településeken a központi helyek jobb elérhetősége érdekében. Minden településen

egyaránt fontos a piaci igényekhez igazított menetrend kialakítása, melyet a járműállomány fejlesztése során is figyelembe kell venni.

Az e-közlekedés elterjedése a megyében is kiemelten fontos, ennek egyik eleme a helyi és helyközi közlekedésben való elektromos buszok és töltőállomások beszerzése, kiépítése. Tolna megye célul tűzi ki, hogy az egész megye területén, valamennyi településen létesüljön olyan töltőállomás, amely alkalmas buszok és/vagy személygépjárművek töltésére is.

Kiemelt szerepet kell biztosítani a hivatásforgalomnak és a gazdaságfejlesztési céloknak. Támogatandó az alternatív közlekedési módok kialakítása a szociálisan rászorulóknak és az azt igénylők részére.

Vidékies jellegű városok fejlesztése

Az élhetőbb város és a vonzó turisztikai attrakciók kialakítása, kialakulása miatt elengedhetetlen a vidéki városok épített környezetének megóvása, az épített értékek helyreállítása. A klímaváltozás hatásainak mérséklése és egyben a kellemesebb városi környezet megteremtése indokolja a városokban a meglévő zöldfelületek megóvását, és e területek növelését. A vidéki kisvárosok számára kitörési pontot jelenthetnek a környezetipar (kék- és zöldgazdaság fejlesztése) területén megvalósuló beruházások.

Helyi erőforrásokra támaszkodó energiahasznosítás

A helyi és természeti energiaforrások (geotermikus, napenergia, biomassa, biogáz és termálvíz) jobb kihasználásával vonzóvá válik a vidéki élettér, fellendül a helyi gazdasági aktivitás.

A napenergia hasznosítás a közsférában és a lakossági felhasználásban is elterjedt a támogatásoknak köszönhetően, viszont érezhető hatás a gazdasági szereplők gyártási folyamatokhoz szükséges villamos energia megújuló energiaforrással történő kiváltásával érhető el.

Tolna megye városaiban az adottságokhoz igazodóan több helyszínen kiépítésre került a távhőszolgáltatás. A helyi lehetőségeket és igényeket figyelembe véve a távhővel fűtött létesítmények lakossági, közületi, esetleg a gazdasági szektort érintik, érinthetik. A távhőszolgáltatók tevékenységüket gazdasági szervezetekként, piaci alapon működtetik, a kapacitások kihasználtsága magas, a távhő előállítása az ipari szereplők, és geotermikus megújuló energia hasznosítás irányából történik.

A Tolna megyei fejlesztési cél a helyi és természeti energiaforrások kihasználásának fokozására vonatkozóan a távhőszolgáltatás színvonalának, hatékonyságának fejlesztése és a helyi adottságokon alapuló lehetőségek szerinti kapacitásának bővítése, mely által elősegíthető a megtermelt, előállított energia felhasználásának határfoka, a városi életminőség, komfortérzet növelése, a megyei karbonmentes célok elérése.

Mobil és helyi szolgáltatások megteremtése kistelepüléseken

A vidéki térségekben nem elérhető vagy nem kielégítő mértékben jelen lévő szolgáltatásokat mobil megoldásokkal lehetne helyben biztosítani, valamint elő lehetne segíteni a helyi igényekre alapozott szolgáltatások megnyitását helyi (családi) vállalkozások létrehozásával.

Szabadidősport önszerveződésének támogatása és intézményi háttérének biztosítása

A hasznos szabadidőeltöltés feltételeinek megteremtése vidéken, mely elősegíti a helyi identitástudat erősödését, a helyi közösségfejlesztést, és ezáltal a fiatalok helyben maradását.

Sportolásra alkalmas szabadtéri terek (rekortán futópályák, műfüves pályák) kialakítása különösen indokolt a lakosság egészség-megőrzésében, napi rendszeres testmozgás biztosításában, aktív szabadidő eltöltés feltételeinek megteremtésében. Olyan turisztikai fejlesztések (kerékpáros, vízi turizmus) megvalósítása is indokolt, amelyek lehetővé teszik hobbisportok és akár egész napi családi programok megszervezését.

Ökológikus gondolkodás elsajátítása, elterjesztése

Fontos a természetközeli megoldások alkalmazása, a ökogazdálkodás elterjesztése, az agrárkörnyezet-gazdálkodás népszerűsítése, a természeti környezetben történő oktatás (erdei iskola) széleskörű elterjesztése a hosszú távú, fenntartható fejlődés biztosítása érdekében. Támogatjuk a megújulóudatos építési módok és infrastruktúrák alkalmazását.

A tervezett képzésekkel kapcsolatban szükséges együttműködést kialakítani a Pécsi Tudományegyetem Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Karával

(pl.: öko-pedagógia, szociális munka a fenntarthatóságért, ökoturizmus).

A vidéki letelepedést segítő támogatások bevezetése, helyi adókedvezmények biztosítása (szabad vállalkozási zóna településein)

Helyi adókedvezményekkel és jogi szabályozással növelhető a vállalkozási kedv a vidékies térségekben is, így munkahelyek jöhetnek létre a falvakban, amely elősegíti a fiatalok helyben maradását. A nagyberuházások számára biztosított jelentősebb adókedvezmények részben ellensúlyozni tudják a vidék infrastruktúra hiányos állapotát, jelentős fejlődést, kitörést biztosíthatnak a vidéki térségek számára.

Tolna megye területére „A vidékies térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítése és vonzó vidéki élettér megteremtése” című átfogó cél keretében tervezett jelentősebb területi beavatkozásokat szintén a 6. számú mellékletben szereplő ábra szemlélteti.

II.1.3.3. A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség Tolna megyét érintő területének fejlesztése

A kiemelt térség magterületének fenntartható fejlesztése

A Paks II beruházás várható hatásainak kezelése érdekében a tokaji és balatoni után létrejött a harmadik kiemelt térség hazánkban. Tolna megye fejlettebb keleti része újabb jelentős impulzust kap a több évig tartó építkezés során. A térségben megnövekszik a jelenlévő népesség, ezért a több településre kiterjedő szolgáltatási körrel rendelkező kisvárosok (Dunaföldvár, Paks, Tolna) és a megyeszékhely infrastruktúrájának fejlesztése is elengedhetetlen annak érdekében, hogy a már meglévő népesség és az átmenetileg ideérkező, jelentős számú külföldi munkavállaló együttélése zavartalan lehessen. A településfejlesztési beavatkozások során különös tekintettel kell lenni a fenntarthatóságra és az innovatív megoldásokra. Fontos szempont, hogy a települések belterületének növelése zöldmezős beruházással csak nagyon indokolt esetben történjen meg, preferálni kell a belső területek megújítását, szükség esetén funkcióváltását.

Komplex programmal érintett Tamási járás

A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség részét képezi Tolna megye legkevésbé fejlett járása, a Tamási járás. A járás legnagyobb problémája, hogy ugyan a járásszékhely Tamási fejlődése folyamatos, a kistelepülésszerű településszerkezet kimondottan rossz közlekedési viszonyokat eredményezett. Nemzetközi vasúti fővonal halad át a járás területén, a járásszékhelyet azonban nem érinti, így annak elérhetőségét nem tudja javítani. A legmagasabb közúti közlekedési folyosók másodrendű főutak. Az ezek mentén fekvő települések fejlettségi szintje a járáson belül jónak mondható, azonban összesen 8 települést érint a 33 közül. Országosan is ritka jelenség, hogy közúton 7 település esetében 30 perc felett van a járásszékhely elérhetősége. A tömegközlekedés szervezése a zsákfalvak és a hiányos közúti kapcsolatok miatt nehézkes. A közlekedési kapcsolatok alacsony színvonala jelentős lemaradást okozott az elzártabb településeken, az elvándorlás jelentős. A beavatkozásoknak az elérhetőség javítását, a foglalkoztatás javítását kell célul kitűzniük. Jelentős – kiaknázatlan – potenciállal bíró turisztikai attrakciók találhatók a járásban, köszönhetően természeti adottságainak és reneszánsz várainak (Ozora, Simontornya),

ezért ennek az ágazatnak a gazdaságfejlesztésen belül kiemelt szerepe lesz. (7.sz. melléklet)

Humánfejlesztések

Várhatóan a térségben megjelenő munkavállalók nagy számban nem magyar anyanyelvűek lesznek, ezért az intézmények, szolgáltatások nyelvi akadálymentesítése az idegennyelvoktatáson keresztül fontos cél.

Az új beruházások jelentős humán erőforrás elszívó hatást fognak gyakorolni a munkaerő-piacon, ezért fel kell készíteni az érintett szervezeteket a rugalmas átképzésekre és gyors munkaerő-közvetítésre.

A településfejlesztésben különös tekintettel kell lenni a már a térségben élő és az ide érkező népesség súrlódásmentes, egymást nem zavaró együttélésére, hogy egyik fél se érezze magát hátrányosan Magyarország legnagyobb beruházása során.

II.2 A fejlesztési célrendszer meghatározása a megyén belüli különféle sajátosságokkal rendelkező területi részegységekre

A helyi mezőgazdasági alapanyagokra épülő magas hozzáadott értékű élelmiszer- és feldolgozóipari kapacitások kiépítése a növénytermesztés és az arra épülő állattenyésztés gazdasági egyensúlyára alapozva, funkcionális térségenként

A feldolgozóipari telephelyek méretét, típusát befolyásolják a terület természetföldrajzi adottságai oly módon, hogy a különböző mezőgazdasági ágak számára különböző adottságok a kedvezőek. A helyi (vagy térségi) feldolgozás elősegíti a jelenleg – többnyire – marginális iparral rendelkező rurális térségek népességmegtartó képességét azáltal, hogy új munkahelyeket teremt. A helyi feldolgozóipari kapacitások létrehozása leginkább a Tolnai-hegyhát és a Völgység területén jelenthet komoly előrelépést.

Sió és Duna menti rekreációs térség turisztikai hasznosítása

A Sió turisztikai fejlesztése gazdasági élénkülést eredményez 10 kilométeres körzetben. A turizmus segíti a helyi termékek közvetlen értékesítését, bővíti a szolgáltatások körét, ezáltal új munkahelyeket biztosít az ott élők számára. A jövedelmi viszonyok javulásával növekedik az érintett településeken a vásárlóerő. A Sió három várostól (Simontornya, Szekszárd, Tolna) eltekintve kizárólag falusias térségen halad keresztül. A térségben található több természetvédelmi terület és műemléki épület is.

A vízgazdálkodás javítása (Sió szabályozása) az öntözésen keresztül segíti a térség mezőgazdaságát is, ezáltal a termés hozamok kiszámíthatóbbá válnak. Fontos megjegyezni, hogy jelenleg zajlik a „Balaton levezető rendszerének korszerűsítése” projekt (KEHOP-1.3.0-15- 2015-00007) FIDIC Sárga Könyv szerinti fizikai megvalósítása, melynek tervezett befejezési határideje 2023. március 31.

A Duna menti rekreációs térség fejlesztése kettős képet mutat. A településektől távolabb eső területeken a természeti értékek feltárása, a vízi sportok és a hozzájuk kapcsolódó szolgáltatások dominanciája válik jelentőssé. Ez a Gemenci-erdő révén érinti a megye országos jelentőségű védett természeti területeit is.

A helyi értékek, hagyományok, kultúrák bemutatását szolgálják a Duna menti tájházak (Decs, Dunaföldvár, Bata).

Ezen kívül a térség turisztikai kínálatát színesítik a pincefalvak, történelmi települések, fürdők, a dunaföldvári vár, az Atomenergetikai Múzeum és a vallásturisztikai attrakciók (például Bátán és Bátaszéken).

A térség jelenleg magas színvonalon csupán közúton közelíthető meg, további lehetőségeket rejt a vízi személyszállítás újjáélesztése turisztikai jelleggel. A fejlesztések megvalósulásával, illetve összehangolt marketingtevékenységgel jelentős gazdaságélénkülés következhet be a megye keleti határán.

Tolna megyében a Dunán, Sión és vízgyűjtő területükön számos horgászatra alkalmas népszerű vízpart található. A helyi igények azt mutatják, hogy a szolgáltatások színvonalának emelése indokolt.

Az oktatás modernizálása (digitalizálás, e-oktatás)

Jelenleg problémát okoz számos kistelepülés megközelíthetősége, az ott élők lehetőségei így igen csekélyek, ez pedig az elvándorlás egyik oka. Nehezen elérhető települések zömmel a Tolnai-dombságban találhatóak, így az e-oktatás is elsősorban nekik kedvezne. Tovább lehetőséget jelent a kihelyezett, helyben történő képzés igény szerinti biztosítása is. A szakképzés elősegítésével rendelkezésre állna a szakképzett munkaerő a helyi feldolgozóipari kapacitások létrejöttéhez, így a foglalkoztatási problémák és az ezzel összefüggő elvándorlás is mérséklődne.

Az oktatás digitális modernizációja (az oktatói és a tanulói kompetenciák fejlesztése, intézményi és tanulói eszközpark és internetkapcsolat biztosítása) elengedhetetlen egy világválság miatti oktatási leállás elkerüléséhez.

Helyi közösségi identitásfejlesztést és kulturális életet elősegítő közösségfejlesztő szakemberképzés indítása

A helyi közösségi élet a települések népességmegtartó képességének is tényezője, így fejlesztése indokolt. A fiatalok elvándorlása és az ebből következő elöregedés az egész megye területén probléma, azonban leginkább a Tolnai-dombság területén fekvő falvakat érinti, ezért a szakemberek jelenléte az ő életükben hozhatna jelentős változást.

Bérház (lakás) és háztáji program bevezetése az apró- és kistelepülésekben

A pályakezdő fiatalok legfőbb gondja a munkanélküliség, mely inkább a kistelepülésekre jellemző. A bérház (-lakás) és háztáji programon keresztül munkalehetőséget biztosítanak a települések, visszacsatolásként pedig rendelkezésre állnának a helyi konyhák ellátásához szükséges, háztáji keretek között megtermelt alapanyagok.

Apró- és kistelepülések térségei elérhetőségének javítása

Az apró- és kistelepülések fő előfordulási területei a dombvidékek (Tolnai-, Szekszárdi-, Geresdi-dombság, Völgyesség). A Tolnai-hegyhát területén számos zsáktelepülés vagy rossz minőségű úton megközelíthető település található, mely komoly gátja a turizmusnak, valamint a helyi-, illetve a feldolgozóipar fejlődésének.

A vidéki letelepedést segítő támogatások bevezetése, helyi adókedvezmények biztosítása

Tolna megyében a Tamási járás területe szabad vállalkozási övezetté vált, mely területen gazdaságélénkítő támogatások várhatóak. Azonban a megye több térsége (Bonyhádi járás, Dombóvári járás) is küzd hasonló gondokkal (munkanélküliség, szakképzett munkaerő elvándorlása, elöregedés), ahol a gazdaságélénkítést célzó támogatások szintén szükségesek a fejlettségbeli lemaradásuk csökkentése érdekében.

Közép-Duna Menti Kiemelt Térség

A Paksi Atomerőmű bővítése Magyarország egyik legfontosabb beruházása, amely a térség jövőjének meghatározó társadalmi-gazdasági motorja is egyben. A kiemelt térséghez tartozó települések köre érinti a Paksi, Tamási, és Tolnai járás teljes területét, illetve a Szekszárdi és Bonyhádi járás egy részét. A kiemelt térség fejlesztésének középpontjában a fenntartható gazdaságfejlesztés és a Tamási járás belső periférikus helyzetének felszámolása áll. A térségben több településről is 30 perc feletti menetidővel érhető csak el a saját járásközpont, ezért indokolt a közlekedési infrastruktúra fejlesztése. Ez hátrányosan hat a paksi beruházás kedvező hatásainak térbeli szétterjedésének. A jelenleg kedvező közlekedési jellemzőkkel bíró települések (pl.: Paks, Dunaföldvár, Szekszárd, Tolna) esetében a szűk keresztmetszetek felszámolása szükséges a megnövekvő forgalom miatt. A közcsatorna-hálózat kiépítettsége jelenleg is hiányos, így a várható igények kiszolgálása érdekében jelentős mértékű fejlesztése szükséges.

Az erőműbővítés ideje alatt az állandó lakosság mellett számos külföldi vendégmunkás lesz jelen a térségben. A megnövekvő jelenlévő népesség és az egyébként is turisztikai adottságaihoz mérten alacsony mennyiségű turisztikai szolgáltatások bővítése szükséges. Az aktív turizmus terén kiemelkedő adottságai vannak a területnek, köszönhetően a Dunának. A folyó bal partján húzódik az EuroVelo6 útvonal, amelyhez Dunaföldvárnál, Paksnál, Gerjennél, Fadd-Domborinál és Bogyiszlónál is kapcsolódnak a Tolna megyei kerékpárutak. A nemzetközi szinten is jelentős kerékpáros útvonal mellett a térséget érintik a Balaton és Pécs között, valamint a Sió és a Sárvíz mentén tervezett kerékpáros beruházások is. Számos turistát vonz a Gemenc és a Gyulaj-erdő vadállománya is, a szolgáltatások fejlesztése azonban itt is szükséges.

Jelentős potenciál rejlik a Szekszárdi és Tolnai borvidék borturizmusában, ami mind mennyiségében, mind minőségében képes kiszolgálni az átmenetileg a térségbe érkező munkavállalókat, a szolgáltatási spektrum fejlesztése indokolt.

A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség komplex fejlesztési programmal fejlesztendő területe

A kiemelt térség Tolna megyei részének fejlettségbeli differenciáltságát jól mutatja, hogy a Tamási járás teljes területe hozzá tartozik, ami komplex fejlesztési programmal érintett terület. A járás felzárkóztatásában hangsúlyosan megjelenik a foglalkoztatási ráta javítása és az infrastrukturális hiányosságok felszámolása. A térség gazdaságfejlesztésének egyik húzóágazata lehet a turizmus, amelynek adottságai jelenleg csak részben kihasználtak. Tolna megye egyik legmagasabb látogatószámával bíró attrakciója a Tamásiban található termálfürdő, a programcsomagok kialakítása a magasabb költségi hajlandóság érdekében azonban az alacsony számú szolgáltató miatt hiányos.

III A célrendszer koherenciavizsgálata

III.1. Belső koherenciavizsgálat

III.1.1. A helyzetértékelés, a jövőkép, a fejlesztési elvek és az átfogó célok kapcsolatának bemutatása

Tolna megye SWOT analízise a helyzetfeltáró-értékelő vizsgálat alapján az alábbiak szerint alakul:

Témakör	ERŐSSÉGEK
Területi fejlettség	Jól kiépített vezetékes infrastruktúrahálózat /ivóvíz, elektromos hálózat, telefon, földgáz/.
Gazdaság, K+F, Innováció	Történelmi hagyományokkal rendelkező szőlő- és bortermelés, jó a mezőgazdaság eszközellátottsága. A hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok (élelmiszer, textil- és bőripar, fémfeldolgozás), és a mezőgazdasági alapanyagokra épülő, nagy hozzáadott értékű termékeket előállító és feldolgozó gazdasági ágazatok stabil működése. A Paksi Atomerőmű megléte és bővítése komoly gazdasági potenciált jelent.
Oktatás	Jól működő közoktatási (középfokú iskolaszintig) ellátórendszer, a mezőgazdasági végzettséggel, gyakorlatlaltal rendelkezők aránya magas a megyében.
Turizmus	Egyre meghatározóbb gyógy- és termáلتurizmus, valamint a borturizmus és ezekre épülő turisztikai szolgáltatások.
Kultúra és közművelődés	Országosan egyedülálló a megyeszékhelyen működő Német Színház. Jelentős nemzetiségi hagyományokkal rendelkezik sok település. Magyarország egyetlen működő falusi mozija Bölcskén található.
Egészségügy és szociális ellátás	Jól működő, jól szervezett szociális és egészségügyi ellátórendszer.
Környezet	A megye környezeti állapota összességében jó, rendezett zöldövezeti területekkel rendelkezünk
Közlekedés	Vízi, közúti és vasúti nemzetközi korridorok haladnak át Tolna megyén, összesen 4 darab magyarországi vidéki Duna-híd közül 3 darab Bács-Kiskun megyét köti össze Tolna megyével.

Témakör	GYENGESÉGEK
Területi fejlettség	A megye nemzetközi szerepvállalása csekély (projektekhez, programokhoz való kapcsolódás), magas az alacsony lélekszámú települések aránya, kedvezőtlen a lakosság korösszetétele; a megye leghátrányosabb területének, a Tamási járásnak a felzárkóztatása nem sikerült az elmúlt tíz évben.

Gazdaság, K+F, Innováció	A megyén kívüli hazai és a külföldi tőke jelenléte a megyében országos szinten kimagaslóan alacsony; a közsféra és a gazdálkodó szervezetek tőkével való ellátottsága alacsony; a fejlesztéseknek, a fejlődésnek gátat szab a működő tőke és befektetők hiánya; a kutatás-fejlesztésre irányuló ráfordítás országos szinten a legalacsonyabb a megyében; a vállalkozások közötti együttműködés hiánya /klaszter, TÉSZ, BÉSZ, Termelői Csoport, stb./; a vállalkozások jellemzően alacsony hozzáadott értékkel működő vállalkozások; alacsony az öntözött szántóterületek aránya; az adottságokhoz képest nagyon alacsony a feldolgozóipari (élelmiszeripari) kapacitás.
Oktatás	A munkanélküliek között magas az alacsony képzettséggel rendelkezők aránya; felsőfokú oktatási intézmények (egyetemek, főiskolák), tudásközpontok részleges hiánya, a szakképzés alacsony társadalmi presztízse, a szakképzésbe lépő tanulók alacsony száma.
Turizmus	Kevés turisztikai potenciál van jelen a megyében, hiányoznak a turisztikai programcsomagok a megyei kínálatból, a hálózatosodás szintje kimondottan alacsony. Hiányzik a turisztikai desztinációmenedzsmentet ellátó szervezet.
Kultúra és közművelődés	Kevés az országos és nemzetközi jelentőségű fesztivál a megyében. Nincs állandó magyar nyelvű színház, szervezeti és infrastrukturális hiányosságok is vannak.
Egészségügy és szociális ellátás	A szakemberhiány miatt egyre több településen okoz gondot a háziorvosi és gyermekorvosi alapellátás, valamint a védőnői ellátás biztosítása. Az ügyeleti ellátás szervezetileg hiányos, az ellátási körzetek túlméretesek. Az idősellátás igényeit már nem tudják kielégíteni a meglévő bentlakásos idősellátó otthonok.
Környezet	Sok a mélyfekvésű belvizes terület, illetve az árvízvédelmi szempontból veszélyeztetett terület, az ár- és belvízvédelmi rendszerek állapota nem megfelelő, hiányoznak a záportározók, a befogadók állapota sok esetben nem kielégítő, funkciójuk ellátására nem alkalmasak. Az ivóvízhálózat állapota nem kielégítő, sok az előregedett, szennyeződött, cseréire szoruló infrastrukturális elem. A szennyvíz-elvezetés és -kezelés nem mindenhol megoldott. Jelentős számú illegális hulladéklerakó található a települések mellett, kevés a hulladékudvar.
Közlekedés	Rossz a megye átjárhatósága, belső közlekedési kapcsolatrendszere, az utak, járdák állapota.

Témakör	LEHETŐSÉGEK
Területi fejlettség	A megye felzárkóztatásának elősegítése a szomszédos megyékkel való gazdasági, turisztikai együttműködésekkel. Paks II beruházás megyén belüli decentralizálása a beszállítói oldalon, így a területi egyenlőtlenségek tompítása, a fejletlenebb területek helyzetbe hozása, erősítése.

<p>Gazdaság, K+F, Innováció</p>	<p>Helyi foglalkoztatással, helyi erőforrásokra épített, magas hozzáadott értékű termék előállítására a meglévő mezőgazdasági alapanyag-termelésre alapozva. Az azonos területen működő vállalkozások együttműködéseinek létrehozása, a meglévő vállalkozói kapacitások megerősítése. A Paksi Atomerőműnél tervezett új blokkok építésébe a megyében működő gazdasági szereplők széles körének bevonása, az itt dolgozó vendégmunkások számára a szükséges szolgáltatások biztosítása helyi vállalkozásokon keresztül. A hagyományosan jelenlévő és a húzó iparágakra K+F+I központok létrehozása. Az öntözött szántóterületek arányának jelentős növelésével a mezőgazdasági alapanyag-termelés elvárható hozamai viszonylag stabilizálhatók, illetve egyes területeken jelentős hozamnövekedést lehet elérni, ami növeli az ágazat jövedelmezőségét is.</p>
<p>Oktatás</p>	<p>A helyi gazdasági igényeknek, a piaci elvárásoknak megfelelő szakképzési rendszer kialakításának ösztönzése, elősegítése.</p>
<p>Turizmus</p>	<p>A megye turisztikai adottságainak (Duna-Dráva Nemzeti Park, tájvédelmi körzetek, műemlékek) kihasználása, a különálló termékek, szolgáltatások turisztikai csomagokká alakítása; a tervezett Duna-stratégia fejlesztéseinek megvalósítása során a Duna menti települések gazdasági, turisztikai fellendítése; a Szekszárdi borvidék és a Tolnai borvidék, valamint az egyedülálló pincefalvak turisztikai lehetőségeinek széleskörű kiaknázása. Kerékpáros turisztikai lehetőségek szélesítése (Balaton – Szekszárd irány és a megyén belüli összekötések megvalósítása.) Aktív vízi turizmus (kajak-kenu), horgászturizmus és a természetes vizek (Szálkai-tó, Fadd-Dombori) melletti strandok népszerűsítése.</p>
<p>Kultúra és közművelődés</p>	<p>A helyi értékek, a helyi kultúra ápolása a civil szféra megerősítésével és nagyobb társadalmi szerepvállalásával. A megye lakosságának (kiemelten a fiatalok) megyei és helyi identitásának erősítése. Jelentős az igény a kulturális programokra.</p>
<p>Egészségügy és szociális ellátás</p>	<p>A szociális bentlakásos intézmények kapacitásának növelése a meglévő intézmények fejlesztésével és/vagy új bentlakásos idősellátó otthonok építésével, nyugdíjas lakóotthonok kialakítása, a háziorvosi, gyermekorvosi és védőnői praxisok vonzóvá tétele, jobb feltételek biztosítása, az ellátási területek átszervezése.</p>
<p>Környezet</p>	<p>A környezetvédelmi beruházások támogatása, a környezeti szennyezések felszámolása, mérséklése; a lakosság környezettudatosságra nevelése, a vállalkozások szemléletformálása a környezettudatos termelésre történő átállás elérése érdekében, (kiemelten a csomagolás területén), az energiatakarékosság, a hulladékhasznosítás és újrahasználat és a szelektív hulladékkezelés fontosságának tudatosítása nem csak a lakosság, hanem a közigazgatás és a gazdasági szereplők körében is. Környezetbarát és kevésbé környezetterhelő közlekedési módok használatának elterjedése (tömegközlekedés, kerékpár, elektromos járművek), az elektromos járművek használatát támogató töltőállomások számának, arányának növelése.</p>

Közlekedés	M9 gyorsforgalmi út Dombóvár-Szekszárd nyomvonalának rögzítése, a megyén áthaladó és a megye területén kívüli szakaszok megépítése, a megyén belüli hiányzó közlekedési kapcsolatok kiépítése, a kiépített közlekedési infrastruktúra állapotának folyamatos javítása.
-------------------	--

Témakör	VESZÉLYEK
Területi fejlettség	A megye nyugati és keleti része közötti fejlettségbeli különbségek nem csökkennek, hanem növekednek; a falvak elnéptelenednek, egyesek kihalnak, mert a lakosság előregszik és nem sikerül megfékezni a kistelepülésekre egyre inkább jellemző elvándorlást.
Gazdaság, K+F, Innováció	A hazai és külföldi tőke a jövőben is elkerüli a megyét és a fejlettebb infrastruktúrával rendelkező megyéket részesíti előnyben; a jellemzően alapanyag-termelő gazdaságot nem sikerül a gazdasági szereplőkön keresztül magas hozzáadott értéken előállító gazdasággá alakítani.
Oktatás	Nem alakul ki a gazdasági szférában mutatkozó kereslet és az erre alapuló képzési kínálat összhangját megteremtő fórum. A képzési rendszer rugalmatlanul követi a gazdasági folyamatokat, nem alakul ki a piacképes oktatási (szakképzési) rendszer.
Turizmus	Nem létesülnek a megyében új turisztikai attrakciók, nem sikerül a turisztikai szervezrendszer kialakítása, tartalommal való megtöltése és együttműködések nem jönnek létre, nem lesz a kínálat csomagokba szervezve.
Kultúra és közművelődés	A civil társadalom mozgósítása, a helyi értékek és kultúra értékeinek megőrzése és ápolása, új programok indítása és a meglévők továbbfejlesztése a pénzügyi források hiánya miatt elmarad.
Egészségügy és szociális ellátás	Az egészségügyi alapellátás (háziorsvosi, gyermekorvosi, védőnői) sérül, a végzett orvosok magas számban történő elvándorlása, illetve a háziorsvosok magas (60 év feletti) átlagéletkorából adódó orvoshiány miatt. A jelentős számú idősellátásra szoruló embert nem tudják fogadni a bentlakásos idősellátó otthonok a kapacitások hiánya miatt.
Környezet	A klímaváltozás miatt bekövetkező szélsőséges időjárási körülményekhez nem sikerül kellő mértékben és kellő időben alkalmazkodnia a gazdasági szereplőknek, visszafordíthatatlan környezeti károk keletkeznek a környezetvédelmi támogatások, a környezetszennyezés felszámolására szolgáló források elmaradása miatt.
Közlekedés	A megyét átszelő keresztirányú M9 gyorsforgalmi út nem épül meg időben (vagy a megyét elkerülő nyomvonalon épül meg); az utak és járdák felújítása a folyamatos állagromlás ellenére elmarad; a hiányzó közlekedési kapcsolatok a megyén belül nem épülnek meg.

A térség lehetséges fejlesztési irányainak bemutatása, és ezek alapján a lehetséges cselekvési területek azonosítása

Tolna megye főbb fejlesztési irányait a 2021-2027 közötti időszakban a megye jelenlegi állapotát megvizsgálva, illetve az EU által megfogalmazott irányelvek (EU 2021-27 című stratégia 5 tematikus célterülete) mentén a következőképpen határozhatjuk meg:

Intelligens növekedés – tudásra és az innovációra épülő gazdaság kialakítása:

- innovatív környezeti ipar és energetika lehetőségeinek megteremtése a már működő tudásbázisokkal;
- a Paksi Atomerőműben új blokkjainak építéséhez kapcsolódva szak- és felsőoktatási képzések beindítása;
- új (K+F+I) központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként.

A fenntartható növekedés, az erőforrás-hatékonyabb, még inkább környezetbarát és versenyképesebb gazdaság megvalósítása:

- piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok fejlesztése (élelmiszeripar, textil- és bőripar, fémfeldolgozás);
- mezőgazdasági alapanyagokra épülő nagy hozzáadott értékű termékek előállítása, feldolgozása és piaci értékesítése;
- a biotermelés fokozottabb ösztönzése, az agrármarketing-tevékenység termelői együttműködési szintekre emelése;
- környezetkímélő mezőgazdasági termelés ösztönzése;
- a közúti közlekedés infrastruktúrafejlesztése, kiemelten a megye keresztirányú kapcsolatait megteremtő M9 gyorsforgalmi út megvalósítása, illetve a megyén belüli települési kapcsolati hiányok felszámolása alsóbbrendű utak építésével;
- a megyén belüli vasúti közlekedési infrastruktúra fejlesztése különös tekintettel a Dombóvár – Tamási tengelyre;
- a termálvízkinccs egészségsturisztikai, energetikai és mezőgazdasági hasznosításával az energiaigényes ágazatok, tevékenységek újra jelentős szerephez juthatnak a megyében.

Az inkluzív növekedés – a magas foglalkoztatás, valamint a gazdasági, szociális- és területi kohézió jellemezte gazdaság kialakítása:

- a turizmus megyében jelenlévő ágazatainak fejlesztése, tematikus összekapcsolása (termál- és gyógyturizmus: Dombóvár, Hőgyész, Tamási, Tengelic, Bonyhád; vadászturizmus: Gemenc, Gyulaj; tájjellegű és kulturális turizmus: Sárköz, szekszárdi fesztiválok; vízi turizmus: Fadd-Dombori, Szálkai-tó, a Sió- csatorna vízi és kerékpáros turisztikai célú fejlesztése; horgászturizmus: Duna és a horgásztavak; borturizmus: Szekszárdi borvidék, Tolnai borvidék, kiemelten a pincefalvak);
- a Duna-stratégia által elgondolt fejlesztések megvalósítása, a Duna menti települések gazdasági fellendítése;
- a megyei, a járási és a mikrotérségi központok funkcióinak megerősítése.

A megyei fejlesztések során olyan horizontális célrendszert határoztunk meg, amely Tolna megye hosszú távú fejlődését, fejlesztését tudja biztosítani. Nagy figyelmet fordítunk arra, hogy a fejlesztések megőrizték a helyi természeti és épített környezetet, a korábban létrehozott értékeket. A rögzített elvek mindegyike azt szolgálja külön-külön és együttesen is, hogy a támogatási forrásból megvalósított beruházások értéket teremtsenek, hosszú távon fenntarthatóak legyenek és szolgálják a helyi gazdaság, társadalom és a környezet érdekeit.

Horizontális célok, elvek:

- együttműködésre épülő fejlesztések
- környezettudatos és fenntartható fejlesztések
- munkahelymegtartást és/vagy munkahelyteremtést támogató fejlesztések
- családbarát fejlesztések
- elsősorban helyi erőforrásra épülő fejlesztések
- vállalkozásbarát fejlesztések
- innovatív fejlesztések

Gazdaságfejlesztést érintő kapcsolatok, kapcsolódási pontok bemutatása

Az elmúlt évtizedben a gazdasági versenyképesség elengedhetetlen elemévé vált az innováció, innovatív termelés. Ezért szükséges a helyi vállalkozók tevékenységét segítő, azok versenyképességét növelő K+F központok létrehozása. Ezeket a helyi hagyományokra, meghatározó gazdasági ágazatokra érdemes építeni. A kutatás-fejlesztési központok a 7 megfogalmazott horizontális cél közül mindegyiknek megfelelnek: együttműködésre épülnek, a kutatások révén támogatják a környezettudatos és fenntartható fejlesztéseket, munkahelyeket teremtenek magasan kvalifikált szakemberek számára, akik eddig viszonylag kevés számú munkalehetőséget találhattak Tolna megyében. A tudásbázisok létrehozása családbarát, mert a magas végzettségű emberek helyben történő foglalkoztatása megoldhatóvá válik, nem kényszerülnek ezzel elvándorlásra. A központok kialakítása, tevékenysége helyi erőforrásokra épül, ugyanakkor vállalkozásbarát is, hiszen a helyi erőforrásokat kihasználó vállalkozásokkal partnerségben végzik kutatótevékenységüket. Az innováció és innováció-transzfer segíti, és versenyképesebbé teszi a helyi vállalkozásokat a magyar, valamint a külföldi piacon. Tolna megye földrajzi elhelyezkedése közlekedési szempontból kedvező, hiszen nemzetközi vízi, vasúti és közúti korridorok haladnak át a megye területén, melyekhez a jobb kapcsolódás egyrészt a helyi vállalkozások érdeke, másrészt a csomóponti szerepkör erősödése is várható az infrastruktúra-fejlesztéseknek köszönhetően. Kedvezőtlen tulajdonsága a nemzetközi hálózat elemeinek, hogy kivétel nélkül É-D irányúak, az összeköttetés közöttük jelenleg nem megoldott. A problémát az M9-es gyorsforgalmi út várható megépítése fogja orvosolni, melynek kiépülésével Szekszárd a Dél-Dunántúl keleti kapujává, Dombóvár pedig a régió intermodális csomópontjává válik. Ezekhez a célokhoz magas szintű kiszolgáló

egységekre lesz szükség.

A csomóponti központok szintje alatt meg kell oldani a térségi logisztikai központok hálózatának kiépítését, azokat a termelés mértékéhez, a fenntartható és takarékos területhasználati elvekhez igazítani. Mivel Tolna megyében a legnagyobb szállítási igénye az agráriumnak van, valamint a mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek a megye fő kiviteli cikkei, ezért a legfontosabb a mezőgazdasági logisztikai központok fejlesztése.

Az ipari ágazatok közül indokolt elsődlegesen azokat fejleszteni, amelyek már régóta jelen vannak a megyében, nagy múlttal rendelkeznek. A helyi szakértelem innováció-orientált kihasználása az ágazatok versenyképességét, jövedelemtermelő és munkahelyteremtő képességét, ezek által az életminőséget is növelik. A feldolgozóipari kapacitások fejlesztése főként a mezőgazdaság- élelmiszeripar vonatkozásában szükséges, hiszen ma Tolna megyében szinte csak alapanyag-előállítás folyik, annak ellenére, hogy korábban jelentős üzemek települtek a helyi adottságokra, kiváló termőhelyekre. A megyében a gépgyártás is a mezőgazdasághoz és az élelmiszeriparhoz kapcsolódik, számos oktatási intézmény profiljában megtalálhatók az ezekhez kapcsolódó képzések.

A gazdasági szereplők összefogása szükséges annak érdekében, hogy versenyképességük növekedjen, ezáltal munkahelyeket tudjanak biztosítani, újakat létrehozni. Az összefogás az innovációk befogadására is alkalmasabbá teszi a szereplőket.

Tolna megye természeti erőforrásainak és épített környezetének idegenforgalmi célú hasznosítása egyszerre jelent gazdasági fejlődést és számos településen új ágazatok kialakulását is, új munkalehetőségekkel. A természeti adottságok előrelátó használatával a helyben élők rekreációs lehetőségei is bővülnek, ezáltal életminőségük is javul. Összehangolt termékínálattal a bevételek növelhetőek, ehhez összefogás szükséges. A természeti értékek bemutatásával segíteni lehet a környezeti nevelést és a környezettudatos gondolkodás terjedését. A fejlesztések során a helyi vállalkozók bevételi forrásai emelkednek, ezáltal a települések eltartóképessége is javul. A családbarát kirándulóhelyek kialakításával Tolna megye olyan területté válik, ami nemcsak munkahellyel és iskolákkal szolgál, hanem széleskörű igényeket kielégítő rekreációs terekkel is.

A humán erőforrás-fejlesztést érintő kapcsolatok, kapcsolódási pontok bemutatása

A szakképzési és a felsőoktatási képzési rendszer piaci igényekhez való igazítása a horizontális célok közül közvetlenül az együttműködésre épülő, valamint a vállalkozásbarát elveknek felel meg. A vállalkozások maguk is részt vesznek duális partnerként a képzésben, így a későbbiekben megfelelő képzettségű szakemberek állnak majd rendelkezésükre. Így a szakképzést nyújtó iskola vonzó alternatíva lesz, hiszen az ott szerzett ismeretek birtokában könnyebben lehet majd elhelyezkedni, akár a duális képzési helyként szolgáló cégnél.

Mindez közvetve munkahelyteremtést, illetve –megtartást eredményez, valamint a jobb képzettséggel rendelkező munkaerő könnyebben tudja befogadni a modern innovatív technológiákat, valamint képes a helyi alapanyagokra épülő feldolgozóipar számára magasabb hozzáadott értékű termékek előállítására, ezen keresztül magasabb jövedelem elérésére. Mindezzel növelhető Tolna megye népességmegtartó ereje. A helyi identitás is erős kötelék, mérsékli az elvándorlást, a közösségfejlesztés alapjául szolgál, ezért közösségfejlesztő szakemberek munkájára is nagy szükség van a meglévő közösségi erőforrások megerősítése, a társadalmi konfliktusok megoldása, a településhez, térséghez való kötődés erősítése, a közösség

önmagáért tenni akarása, a társadalmi kohézió és a társadalmi befogadás erősítése érdekében.

A megye korszerkezetének fiatalítása kapcsán az egyik legkomolyabb probléma a munkahelyek hiánya és az ebből is fakadó elvándorlás. Helyi vállalkozások nélkül ezen változtatni csak nehezen lehet, ezért a vállalkozásbarát környezet kialakítása elengedhetetlen. Az életminőség emeléséhez fenntartható, tiszta, élhető környezet szükséges, magas színvonalú szolgáltatásokkal. A közösség alapja a család, mely támogatásának egyik eszköze a fiatalok helyben tartása.

A vidékfejlesztést érintő kapcsolatok, kapcsolódási pontok bemutatása

A horizontális célok közül mindegyik érvényesül. A helyi alapanyagokból a jelenleginél magasabb hozzáadott értékű termékek előállításához a termelés/feldolgozás során több innovációt tartalmazó technológiát szükséges alkalmazni, amihez a megyei szakképzés és felnőttképzés biztosítja a szakképzett munkaerőt. A termelés fenntarthatósága, a terméshozam ingadozások mérséklése és a talajok kiszáradás, szikesedés elleni védelme érdekében fontos az öntözhető mezőgazdasági területek arányának növelése. A kiszámítható terméshozamok alapján jól teljesítő feldolgozóipart lehet létrehozni. Az agrármarketing segíti az előállított termékek jobb piaci értékesítését.

Az összefogások szükségesek termékpályaként, a jobb piaci szereplés érdekében. A vállalkozásbarát környezetben új munkahelyek jönnek létre, ami növeli a bérszínvonalat, ettől emelkedik a vidéki térségek vásárlóereje, aminek következtében a piaci szolgáltatások is elterjednek, a városokéhoz közelítve ezzel a falvak életminőségét.

A vidéki életminőség javítása során hangsúlyt kell fektetni a helyben elérhető energiaforrások, a megújuló és a zöld energia (elsősorban napenergia) hasznosítására, alkalmazásának népszerűsítésére, elterjesztésére, mellyel mind az energiatünetlenség, mind a károsanyag-kibocsátás csökkenthető (országos szinten). Ezzel olcsóbbá tehető a vidéki lakhatás. Emellett fontos az ökológikus gondolkodás, a hulladékok mennyiségének csökkentése, a hulladékhasznosítás és az újrahasználat. A vidéki térségeket elérhetővé kell tenni, ez vonatkozik mind a falu-falu, mind a falu-város viszonylatra. Támogatni kell a vidéki önszerveződő szabadidősport feltételeinek megteremtését.

A mobil és helyi szolgáltatások fejlesztésével, bővítésével munkahelyek jönnek létre a vidéki lakosság számára is. Emellett a munkahelyteremtésben fontos szerep jut a támogatási rendszernek, mely szükséges, ám nem elégséges feltétele a vidéki foglalkoztatottság hosszú távú előremozdításának.

Átfogó célok

A megye gazdasági potenciáljának növelése, a vállalkozói aktivitás erősítése

Társadalmi megújulás, társadalmi kohézió

A vidékies térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítése és vonzó vidéki élettér megteremtése

Horizontális célok, elvek

- ▶ együttműködésre épülő fejlesztések
- ▶ környezettudatos és fenntartható fejlesztések
- ▶ munkahelymegtartást és/vagy munkahelyteremtést is támogató fejlesztések
- ▶ családbarát fejlesztések
- ▶ elsősorban helyi erőforrásra épülő fejlesztések
- ▶ vállalkozásbarát fejlesztések
- ▶ innovatív fejlesztések

Stratégiai célok

Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként

Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő-piaci esélyeinek javítása, a digitális átállás elősegítése az oktatásban

Mezőgazdasági alapanyagokra épülő, nagy hozzáadott értékű termék előállítás, -feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel

Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar) fejlesztése

A kedvezőtlen demográfiai folyamatok hatásainak mérséklése

Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése

A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása

Települési infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése

A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség Tolna megyét érintő területének fejlesztése

Vállalkozások versenyképességének erősítése

III.2. Külső koherenciavizsgálat

Tolna Megye Területfejlesztési Konceptiója 10 stratégiai célt jelöl meg, melyek közül egy (II.1.3.3. A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség Tolna megyét érintő területének fejlesztése) alapvetően területi cél – összhangban a tervezési útmutatókkal –, így annak ágazati illeszkedésvizsgálata nem releváns.

III.2.1. A célrendszer kapcsolata az EU szakpolitikai céljaival és az OFTK-val

Ebben a fejezetben kívánjuk bemutatni, hogy az EU 2021-2027 időszakra vonatkozó Kohéziós Politikájának 5 tematikus célterülete és a Nemzeti Fejlesztés 2030 Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió célrendszere hogy jelenik meg a Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptió célkitűzéseiben.

Tolna Megye Területfejlesztési Konceptiójának célrendszere, annak 10 stratégiai célja közvetlenül vagy közvetve az EU 2021-2027 Kohéziós Politikájában megfogalmazott 5 tematikus célterület mindegyikéhez kapcsolódik. (1. sz. ábra)

A Nemzeti Fejlesztés 2030 dokumentum valamennyi stratégiai céljához kapcsolódik a megyei konceptió valamelyik stratégiai célja. (2. sz. ábra)

		EU 2021 – 2027 Kohéziós Politika					
Átfogó célok	Stratégiai célok	Tematikus célterületek					
		PO1 Intelligensebb Európa (az innováció, digitalizáció, a gazdasági átalakuláson és a kisvállalkozásoknak nyújtott támogatáson keresztül)	PO2 Zöldebb, karbonmentes Európa (a Párizsi Megállapodás végrehajtásával, valamint az energiaügyi átállásba, a megújuló energiaforrásokba és az éghajlatváltozás elleni küzdelemben való befektetéssel)	PO3 Jobban összekapcsolt Európa (a stratégiai szállítási és digitális hálózatokkal)	PO4 Szociálisabb Európa (a szociális jogok európai pillérének megvalósításával, valamint a minőségi foglalkoztatás, az oktatás, a készségek, a társadalmi befogadás és az egészségügyi ellátáshoz való egyenlő hozzáférés támogatásával)	PO5 A polgárokhoz közelebb álló Európa (a város, vidéki és part menti térségek fenntartható fejlődése és helyi kezdeményezések a helyileg irányított növekedési stratégiák és a fenntartható városfejlesztés támogatásával)	
Toina Megye Területfejlesztési Koncepciója 2021-2030	A megye gazdasági potenciáljának növelése, a vállalkozói aktivitás erősítése	Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként	✓	✓	✓		
		Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar) fejlesztése	✓	✓		✓	✓
		A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása		✓			✓
		Vállalkozások versenyképességének erősítése	✓	✓	✓	✓	✓
Társadalmi megújulás, társadalmi kohézió	Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerőpiaci esélyeinek javítása, a digitális átállás elősegítése az oktatásban	✓			✓	✓	
	A kedvezőtlen demográfiai folyamatok hatásainak mérséklése				✓	✓	
	Települési infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése	✓	✓	✓	✓	✓	
A vidékies térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítése és vonzó vidéki életkörülmények megteremtése	Mezőgazdasági alapanyagokra épülő, nagy hozzáadott értékű termék előállítás, -feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel	✓		✓		✓	
	Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése		✓	✓	✓	✓	

1. sz. ábra

		Nemzeti Fejlesztés 2030							
Átfogó célok	Stratégiai célok	Versenyképes, innovatív gazdaság	Gyógyító Magyarország, egészséges társadalom (egészség- és sportgazdaság)	Életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és ellátás, az élelmiszerfeldolgozóipar fejlesztése	Kreatív tudástársadalom, piacképes készségek, K+F+I	Értéktudatos és szolidáris öngondoskodó társadalom	Jó állam, szolgáltató állam és biztonság	Stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata, környezetünk védelme	
Tolna Megye Területfejlesztési Koncepciója 2021-2030	A megye gazdasági potenciáljának növelése, a vállalkozói aktivitás erősítése	Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként	✓		✓	✓		✓	
		Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar) fejlesztése	✓		✓	✓		✓	
		A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus		✓	✓	✓	✓		✓
		Vállalkozások versenyképességének erősítése	✓		✓	✓			
	Társadalmi megújulás, társadalmi kohézió	Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő-piaci esélyeinek javítása, a digitális átállás elősegítése az oktatásban	✓		✓	✓	✓		✓
		A kedvezőtlen demográfiai folyamatok hatásainak mérséklése		✓	✓		✓		✓
		Települési infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése						✓	✓
	A vidékies térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítése és vonzó vidéki életteremtése	Mezőgazdasági alapanyagokra épülő, nagy hozzáadott értékű termék előállítás, -feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel	✓		✓	✓			✓
		Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése		✓	✓	✓	✓	✓	✓

2. sz. ábra

A megújuló szakpolitika kijelöléséhez a korábbi Országos Fejlesztési Konceptiót és az Országos Területfejlesztési Konceptiót egy közös dokumentumban kellett kidolgozni, mely új nemzeti stratégiai irányokat mutat a 2014–2020-as európai uniós költségvetési és tervezési időszakra, és a tisztán hazai eszközű fejlesztésekre egyaránt.

Az 1/2014 (I.3.) OGY határozattal elfogadott OFTK a fejlesztéspolitika és a területfejlesztés eszközeinek további hathatós korszerűsítésére, a területfejlesztési politika hatékonyabbá tételére irányul.

Az OFTK célja egyrészt az ágazati és a területi tervek, másrészt a hazai fejlesztéspolitika és az európai uniós támogatások közötti összhang megteremtése. Az OFTK a nemzeti szükségletekből és sajátosságokból kiindulva középtávon (2014–2020 között) kijelölte azokat a stratégiai fókuszokat, amelyek az ország hosszú távú céljainak megvalósulását szolgálják. A nemzeti prioritások igazodnak az Európai Unió által megfogalmazott programozási keretekhez, melyeket érvényesíteni kell a hazai tervezés és végrehajtás során. Az egyes nemzeti prioritások alatt azonosított fejlesztési tématerületek az európai uniós források felhasználásának keretét képező 2014–2020-as fejlesztési programok tématerületeit is megalapozzák.

A koncepció tehát alapvetően a 2014-2020-as programidőszak fejlesztéspolitikája számára határozta meg a fejlesztési irányokat, de jövőképe és célrendszere 2030-ig szól.

A Nemzeti Fejlesztés 2030 Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióról szóló 1/2014 (I.3.) OGY határozatban foglaltak kiegészítésre kerültek a 13/2020 (V.5) OGY határozattal. Ebben az Országgyűlés megerősíti, hogy a megyehatárokon túlterjedő, továbbá egyes kiemelt területfejlesztési feladatai ellátására kiemelt térségként nevesíti a Balaton Kiemelt Üdülőkörzetet, a Budapesti Agglomerációt, a Tokaj Borvidéket és a Közép-Duna Menti Kiemelt Térséget.

Tekintettel arra, hogy a kiemelt térségként nevesített Közép-Duna Menti Térség 99 településéből 62 település Tolna megyéhez tartozik, fenti kiegészítésnek rendkívül komoly hatása lehet a megye további fejlődésére.

Tolna megye jövőképében az ember, mint a társadalom legegységesebb építőköve került a középpontba. Ez szervesen kapcsolódik az OFTK jövőképének társadalmi vetületéhez.

Az átfogó célok tekintetében Tolna megye koncepciójában megfogalmazott három átfogó cél egyértelműen megfeleltethető az OFTK négy átfogó céljának. A specifikus célok illeszkedését a 2. ábra mutatja be.

Az egyes átfogó célok kapcsolatát az alábbi ábra mutatja be:

Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció Tolna Megyei Fejlesztési Koncepció	Értékkeremtő, foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés	Népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom	Természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme	Térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet
A megye gazdasági potenciáljának növelése, a vállalkozói aktivitás erősítése	✓		✓	
Társadalmi megújulás, társadalmi kohézió		✓		
A vidékies térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítése és vonzó vidéki élettér megteremtése	✓		✓	✓

3. számú ábra

A koncepció elsősorban az OFTK vidéki térségek értékalapú felemelése céljához kapcsolódik, mely a megye adottságaiból is adódik. Területi fókusz – elsősorban a koncepció mezőgazdasági fejlesztési orientációja okán – a megye középső, aprófalvas városhiányos térségére, illetve ezzel átfedésben Tamási térségére került meghatározásra mint kiemelten fejlesztendő térség, illetve szabad vállalkozási zóna. Ez különösen hangsúlyos annak ismeretében, hogy a megye leghátrányosabb helyzetű térségéről van szó. E mellett a Duna mente, illetve a Sió mente mint rekreációs terület fejlesztése kaphat hangsúlyt a megyében.

III.2.2. A célrendszer kapcsolata az OTrT törvénnyel

A jelenleg érvényben lévő Országos Területrendezési Tervet a Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX törvény tartalmazza, mely 2019. január 2-án lépett hatályba.

Tolna Megye Területrendezési Terve 2020-ban került elfogadásra, ilyen formán az illeszkedése biztosított. Ez adta az alapot Tolna megye helyzetfeltáró munkarészeihez és a levont következtetések alapján fogalmazódott meg a megye 2021-2030 közötti célrendszere is.

Az OTrT tv. által jelölt az M9 autópálya megépítése (Nagyecenk (M85) - Szombathely – Vasvár-Rábahídvég (M80)-Vasvár (M80) - Zalaegerszeg - Nagykanizsa - Kaposvár - Dombóvár – Szekszárd - Dusnok - Szeged (M5) nyomvonalon), a nemzetközi vasútvonal fejlesztése, valamint az atomerőmű bővítése várható a 2021-2030-as időszakban. Mindhárom beavatkozástól a megyei célrendszer gazdaságélénkítést remél, ezért kiemelten, több pontban foglalkozik annak várható hatásával, illetve több fejlesztést épít rá.

M9 autópálya Szekszárd - Kaposvár szakasz: a két megyeszékhely gazdasági és kulturális kapcsolatán túl a mezőgazdasági kutatási-fejlesztési területen (Dombóvár-Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campus), valamint az új logisztikai főközpontok lehetőségét tárja föl (Dombóvár, Szekszárd). Ugyanakkor élénkítő hatással bír a megye turisztikai elérhetőségére, a termál- és gyógyturizmus

területén is (Dombóvár, Tamási).

Nemzetközi vasúthálózat Dombóvár – Gyékényes – (Horvátország) illetve, Budapest - Pécs szakasz: Bár a nyomvonal kijelölése folyamatban van, mindenképp érinti Dombóvárt. Az M9-nél említett logisztikai, termál- valamint gyógyturisztikai célok itt is érvényesíthetők.

Paksi atomerőmű bővítése: Közvetlen hatása nem megyei, inkább országos, közvetetten a K+F mellett a járulékos építőipari munkák miatt és a Tolna megyei beszállítók számára gazdasági fellendülést hozhat a beruházás az elkövetkezendő években.

Az országos ökológiai hálózat övezete csak kisebb területeken érinti a megyét (Duna és Sió mente, Gemenc, Mecsek ÉK-i kapuja, Gyulaji erdők, Bikács-Németkér), de a Tolna megyei célrendszer – az építészeti értékek mellett – ezeket a területeket kiemelt turisztikai és rekreációs céllal jelöli.

Az OTrT-ben jelölten Tolna megye – Fejér és Békés mellett – az egyik leggazdagabb *kiváló termőhelyi adottságú szántóterület* tekintetében, mind a terület méretei, mind a termőföld minőségét tekintve. Ezért a célrendszer további kutatást és fejlesztést szorgalmaz mezőgazdasági és szőlészeti-borászati területeken a szomszéd megyék egyetemeivel együttműködve. A megyei koncepció a helyi mezőgazdasági alapanyagokon alapuló feldolgozóipari kapacitások kiépítését kiemelten preferálja. Külön célrendszer foglalkozik a vidékfejlesztéssel, ezen belül az ökológiai és biogazdálkodással.

Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület számos helyen van a megyében (pl. Gemenc, Gyulaj, Mecsek ÉK-kapuja). A célrendszer ezeket turisztikai célként jelöli, erdőgazdálkodással a terv nem foglalkozik

Országos jelentőségű tájképvédelmi terület övezet Tolna megye alapterületének közel 35-40 %-a. A célrendszer nem tervez olyan fejlesztéseket melyek a táj funkcionális működésére vonatkozólag és/vagy a tájkép szempontjából jelentős beavatkozással bírnának.

Világörökségi és világörökség várományos területek övezete a Duna mentén Dunaföldvártól Bátáig szinte egybefüggően a Római Limes vonala, és a megyében található tájházak is az országos program részeként a jelöltek listáján szerepelnek. A célrendszer, kiegészülve a helyi értékvédett kúriák, pincefalvakfejlesztésének támogatásával, a turisztika megerősödését és gazdaságélénkítő szerepét vetíti előre.

Vízminőség-védelmi vízgyűjtő terület az OTrT alapján a megyében a Duna mente, ez a megyei koncepció célrendszerével maradéktalanul teljesíthető.

Nagyvízi meder az OTrT-ben a Duna és a Sió 20 km-es torkolati szakasza. Az országos célok (hajózhatóság) mellett a megyei célrendszer, az egyéb folyóvizekkel együtt, az öntözhető területeket kívánja bővíteni.

Az OTrT-ben jelzett *kiemelt fontosságú honvédelmi* területek közül egy jelentősebb van Tolna megyében (3D-s radarállomás Medinán), mellyel a megyei célrendszer érdemben nem foglalkozik.

III.2.3. A célrendszer kapcsolata a fontosabb ágazati koncepciókkal, tervekkel

A célrendszer kapcsolódása a Program a Versenyképesebb Magyarorszáért c. dokumentumhoz

A Program a Versenyképesebb Magyarorszáért egy olyan alapidokumentum, amelynek vizsgálata a Tolna Megyei Területfejlesztési Koncepció készítése/felülvizsgálata során elengedhetetlen.

A program célja, hogy a hazai gazdaság fejlődése az Európai Unió átlagát 2 százalékponttal haladja meg.

Az országos elképzelések és stratégiai irányok több átfedést is tartalmaznak a Koncepcióval, de több esetben is a megyén túlmutató célokat, programokat fogalmazznak meg.

Beavatkozási területek:

✓ FOGLALKOZTATÁS:

A Magyarországhoz hasonló népességszámú országokban még mindig magasabb a foglalkoztatottak száma, ami azt mutatja, hogy a hazai gazdaságnak komoly munkaerő-tartalék áll rendelkezésére. Elsősorban a veszélyeztetett korcsoportok (fiatalkorúak, kismamák, idősebb munkavállalók) esetében tűnik lehetségesnek az előrelépés, de hosszabb távon arra kell felkészülni, hogy a képzettségi szint emelésére helyeződik át a fókusz. Ebben a folyamatban jelentős szerep hárul a foglalkoztatási osztályokra, valamint a kereskedelmi és iparkamarákra.

Koncepciónkban kiemelt szerepet szánunk azoknak az intézkedések, amelyek célzott támogatással segítik a vállalkozásokat abban, hogy minél több embernek - különös tekintettel a foglalkoztatási szempontból speciális társadalmi csoportoknak - tudjanak munkát adni. Ezt a koncepció II. 1.1.4. Vállalkozások versenyképességének erősítése stratégiai célban részletezzük.

A foglalkoztatás bővítésével foglalkozik még a koncepciónk Hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkózásának és munkához jutásának elősegítése pontja II.1.2.1. Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő- piaci esélyeinek javítása, a digitális átállás elősegítése az oktatásban stratégiai célon keresztül.

A koncepció II.1.2.2. A kedvezőtlen demográfiai folyamatok hatásainak mérséklése stratégiai cél kiemelten foglalkozik az országos szempontból is fontos korcsoportokkal a családbarát foglalkoztatáspolitiká, az atipikus foglalkoztatás lehetőségeinek kiterjesztésével.

✓ VÁLLALATI KÖRNYEZET:

A vállalkozások hosszabb távú, kölcsönös bizalomra épülő kapcsolata az állami szektorral kiemelt jelentőséggel bír. A vállalati környezet átalakítása során nagyobb hangsúlyt kell fektetni a magasabb hozzáadott értékű termelésre.

A vállalati környezet fejlesztése teljes egészében összecseng a koncepcióban meghatározott céljainkkal az alábbiak szerint:

II.1.1. átfogó cél: A megye gazdasági potenciáljának növelése, a vállalkozói aktivitás erősítése

II. 1.1.1. stratégiai cél: Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként

II.1.1.2.stratégiai cél: Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és

bőripar) fejlesztése

II. 1.1.4. stratégiai cél: Vállalkozások versenyképességének erősítése

Az országos fejlesztési irányokat összhangban támogatjuk a kutatás-fejlesztést, a hozzáadott érték növelést, az oktatási rendszer munkaerőpiaci konformá alakítását (Szakképzés 4.0, felnőttképzés) a versenyképes környezet megteremtését infrastruktúráisan, de környezetkímélő módon.

✓ ADÓZÁS:

A költségvetési mozgástér tágulásával az adószerkezeten belül lehetővé válik a munkára rakódó és a beruházásokat visszafogó terhek csökkenése. Az ország munkamegtartó és tőkevonzó képességének növelésében meghatározó szerepet kap az adózáshoz kötődő adminisztratív terhek lebontása, amelyek elősegítik a gazdaság termelékenységét, illetve fehéredését. A kis- és középvállalkozások részére elkészített adóbevallások (2021) gyorsabb és könnyebb ügyintézésel járnak, előmozdítva a vállalkozások jogkövető magatartását.

A Tolna Megyei Területfejlesztési Koncepció közvetlenül nem kapcsolódik az országos adózási folyamatok modernizálásához, viszont annak hatásai a megyében működő vállalkozásokat is pozitívan érintik. A kedvezőbb vállalkozási környezet nagyobb vállalkozásszámot indukál, melynek következtében a megye gazdasága élénkülni fog. Ezáltal a koncepcióban meghatározott gazdaságfejlesztési intézkedéseket több kedvezményezett is igénybe tudja venni.

✓ KÖZSZFÉRA:

A digitalizáció segítségével egyrészt bővül az állami szolgáltatások köre, másrészt újraszervezhetőek a munkafolyamatok. A minőségi szolgáltatások érdekében célszerű olyan eredményességi kritériumokat felállítani, amelyek alkalmasak lehetnek a teljesítmény előtérbe állítására.

A közszféra fejlesztések közvetlenül nem szerepelnek a megye területfejlesztési koncepciójában, de az államigazgatás korszerűsödésével, a szolgáltatások minőségi javulásával mind a lakossági, mind a vállalkozói réteg adminisztrációs terhei csökkennek, egyszerűsödnek, ezzel egyre vonzóbb vállalkozói környezet alakul ki, javul az életminőség és érvényesül az élhetőbb megye átfogó cél megvalósítása.

✓ OKTATÁS:

A folyamatosan bővülő tananyag súlyos terhet rak a felnövő generáció vállára. Az ismeretanyagok elsajátításában a következő időszakban a képesség-centrikus oktatásra helyeződik át a hangsúly. Ez olyan tudást feltételez, ami az elméleti összefüggések mellett a gyakorlatban is hasznosítható. A tanulók alkalmazkodóképességét a munkaadói igények erőteljes megjelenése is előmozdítja.

A Tolna Megyei Területfejlesztési Koncepció kiemelt hangsúlyt fektet az oktatás fejlesztésére az II.1.2.1. Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerőpiaci esélyeinek javítása, a digitális átállás elősegítése az oktatásban stratégiai célban. Az országos célokkal összhangban támogatjuk a gazdasági igényekhez igazított, gyakorlatorientált szakképzési rendszer kialakítását, a szakképzési lehetőségek bővítését és a fiatalok képességeinek kibontakoztatását, idegen nyelvi kompetenciáinak fejlesztését, a közoktatás és a szakképzés színvonalának javítását és az oktatás modernizálását (digitalizálás, e-oktatás).

Az országos esélykiegyenlítő oktatás erősítése koncepciónkban is megjelenik a minőségi oktatáshoz való hozzáférés biztosítása és a korai iskolaelhagyás csökkentése stratégiai alcélban. A felsőoktatás a gazdaság igényeket kiszolgáló fejlesztése/modernizálása a koncepcióban a Pécsi Tudományegyetem

Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Karának oktató, képző, kutató és fejlesztő munkájának támogatásán keresztül valósul meg.

✓ EGÉSZSÉGÜGY:

Az egészségügyi átalakítások középpontjába a betegségek megelőzése kell, hogy kerüljön. Ezt a különféle szűrőprogramok mellett az alapellátások fejlesztése, kapuóri szerepének megerősítése szolgálja. Amennyiben betegellátásra kerül sor, az egészségügyi kezelések költséghatékonyságát szükséges szem előtt tartani, úgy mint a rövid időtartamú ellátási formák igénybevételét. A korszerű gyógyításhoz a finanszírozásnak is igazodnia kell.

Az egészségügy fejlesztése közvetlen célként két ponton fogalmazódik meg a koncepcióban:

1. indokolt a megyében az egészségipari fejlesztések szélesebb körű támogatása, kiemelten a gyógy- és termálvizek hasznosítása szempontjából, valamint a gyógyászati segédeszközök készítése, gyártása és forgalmazása tekintetében.

2. megyei célként jelenik meg a lakosság egészségének és egészségtudatosságának növekedése, ami számos egészségügyi, társadalmi és gazdasági szervezetre ró feladatot, hiszen csak ezek együttműködése esetén van esély az érdemi fejlődésre. A hatékony egészségkommunikáció és az egészségfejlesztési programok növelhetik a lakosság fizikai aktivitási szintjét, hozzájárulhatnak a függőségek visszaszorításához, valamint növelhetik a lakossági szűrések látogatottságát és a helytelen életmóddal összefüggő betegségek megelőzésének hatékonyságát.

Az országos irányvonallal megegyezően a megyében is fontos a lakosság egészségtudatosságának növelése, a prevenció erősítése, az ellátási formák összhangjának megteremtése, a szükségletekhez igazodó egészségügy kialakítása.

A Tolna Megyei Területfejlesztési Koncepció szorosan illeszkedik a Program a Versenyképesebb Magyarorszáért c. dokumentumhoz, alapjaiban azonos célokat és irányokat határoz meg. A Koncepció reagál az országos fejlesztési irányokra, melyeket a megyei szintre képez le.

		Program a Versenyképesebb Magyarorszáért (2019-)					
		Adózás	Foglalkoztatás	Közsféra	Egészségügy	Oktatás	Vállalati környezet
Tolna Megye Területfejlesztési Koncepciója 2021-2030	Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként	✓				✓	✓
	Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar) fejlesztése		✓				✓
	A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása						
	Vállalkozások versenyképességének erősítése	✓	✓				✓
	Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő-piaci esélyeinek javítása, a digitális átállás elősegítése az oktatásban		✓		✓	✓	✓
	A kedvezőtlen demográfiai folyamatok hatásainak mérséklése				✓		
	Települési infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése				✓	✓	
	Mezőgazdasági alapanyagokra épülő, nagy hozzáadott értékű termék előállítás, -feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel						✓
	Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése				✓	✓	

4. sz. ábra

A célrendszer kapcsolódása a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégiához

Átfogó célja: „A folytonosan változó társadalmi-humán-gazdasági-természeti külső környezethez való alkalmazkodóképesség feltételeinek biztosítása, az ahhoz szükséges kulturális adaptáció minőségi javítása”

A megyei célrendszerben megjelennek a *társadalmi-humán* vonatkozások is: a gyakorlatorientált szakképzési rendszer kialakításában, a szakképzési lehetőségek bővítésében, az atomerőmű igényeihez igazodó műszaki képzés bővítésében, az oktatás modernizálásában a digitalizálás és e-oktatás segítségével, valamint a közösségfejlesztő szakemberképzés megvalósításában.

Humán és egyben gazdasági vonatkozás a családbarát foglalkoztatáspolitikára, az atipikus foglalkoztatási lehetőségek kiterjesztésével, valamint a bérház és háztáji program bevezetése kistelepüléseken.

Gazdasági vonatkozású külső környezethez való alkalmazkodás a célrendszerünkben a logisztikai bázisok kialakítása, az ipari parkokhoz kapcsolódó inkubáció- és szolgáltatásbővítés, a gazdasági klaszterek létrehozása, a vidéki termelés fokozását elősegítő TЭСZ-ek, BЭСZ-ek létrehozása termékpályánként, valamint a falusi turizmus erősítésére a falusi vendégasztal működtetésének elősegítése.

A *természeti* környezethez való alkalmazkodás a célrendszerünkben több fejezetben is megjelenik, mind gazdasági/ipari, mind mezőgazdasági vonatkozásban, mind pedig a megye természeti értékeire építő turisztikai hasznosításban (védett természeti területek, Sió, Duna, gyógyvizek), a klímavédelemben és környezettudatos, helyi erőforrásra támaszkodó energiahasznosításban, valamint az ökológiai településtervezés gondolkodásában.

Alapvető célja:

Emberi erőforrások – cél a népességben stabil, egészséges, a kor kihívásainak megfelelő készségekkel és tudással rendelkező emberek alkotta, a kirekesztettséget fokozatosan csökkentő társadalom

Demográfiai vonatkozásban célrendszerünkben is megjelenik a bevándorlási politikára ösztönző törekvés a pontban a vidéki letelepedést segítő támogatások bevezetésével, adókedvezmények nyújtásával. Önmagában a népességszám stabilizálása, az idősek egészségmegőrzése és társadalmi együttműködésben való szerepük biztosítása, valamint a versenyképes munkabérek biztosítása célrendszerünk egészének törekvései, illetve a megye jövőképeinek meghatározása során mindez közvetlenül is megfogalmazódik. („Boldog, elégedett, aktív és egészséges emberek.”)

Az *egészségre* vonatkozó célok közvetlenül nem jelennek meg célrendszerünkben: halandóság csökkentése, krónikus nem fertőző megbetegedések számának csökkentése, egészségkockázatos magatartási formák arányának mérséklése, valamint a környezeti kockázati tényezők mérséklése. A betegségek megelőzése a célrendszerünkben az aktív élettel jelenik meg (a foglalkoztatottság növelésével és a szabadidő aktív eltöltésével).

Tudás témakörében nálunk a minőségi szakképzés, a szakképzési rendszer bővítése, modernizálása, valamint a földrajzi hátrányokat leküzdő, esélyegyenlőséget teremtő távoktatás gondolata jelenik meg, mely részben egyezik a Keretstratégia céljával, az életen át tartó tanulóssal és a munkavégzéshez szükséges tudás, készségek és kompetenciák elsajátításával, valamint a társadalmi egyenlőtlenségek

csökkentésével. Az innováció és a tudásalapú gazdaság a gazdaságfejlesztési céljaink között jelenik meg, valamint a helyi adottságainkra építő megyei K+F+I központok kialakításánál.

A hétköznapi életstratégiákkal kapcsolatos ismeretek átadása, oktatásban töltött idő növelése, az oktatási rendszer szelektivitásának csökkentése közvetlenül nem jelenik meg a célrendszerünkben.

A *társadalmi kohézió* törekvései, mint a szegénység és az etnikai alapú társadalmi kirekesztettség elleni küzdelem az oktatáson és a munkavállalás elősegítésén keresztül külön fejezetben kapott helyet a célrendszerünkben.

Társadalmi erőforrások – cél a fenntarthatóságot támogató kultúra kialakítása, a fenntartható társadalom szempontjából pozitív értékek, erkölcsi normák és attitűdök erősítése.

A *bizalom infrastruktúrájának erősítését* célzó pontok, mint a korrupció és gazdasági járadékvadászat elleni fellépés, az állami szabályozórendszer stabilitásának megteremtése, valamint a kormányzás kiszámíthatóságának erősítése nem jelennek meg a célrendszerünkben.

A *munka társadalmi körülményeire* vonatkozó célkitűzések közül a munkakörülményekkel való elégedettség és örömezés növelése jelenik meg a célrendszerünkben elsősorban az atipikus foglalkoztatási lehetőségek kiterjesztésével, illetve a családbarát foglalkoztatáspolitikát megteremtésével.

A foglalkoztatottság javítása a vidéki emberek esélyegyenlőségén keresztül jelenik meg a célrendszerünkben, a vidéki térségek helyi adókedvezmény támogatásával, vállalkozások támogatásával, ezáltal munkahelyek teremtésével, illetve a nők foglalkoztatási helyzetének javításával, a közmunkaprogram racionalizálásával. A társadalmi kirekesztettség mérséklése szintén megjelenik a célrendszerünkben.

A *családi értékek erősítése* párkapcsolatokhoz és házassághoz kapcsolódó értékrendje közvetlenül nem jelenik meg a célrendszerünkben.

A *múlt örökségének ápolása, kulturális szolgáltatások fejlesztését* képező, illetve az identitás megerősítése megjelenik az épített örökség (egykori kúriák, kiskastélyok) védelmében, fenntartható hasznosításában, funkcióbővítésében, valamint a megye hagyományos, régi múltú ipari ágazatainak újbóli felvirágoztatásában (tejipar, bőr- és textilipar, borászat és pincefalvak népszerűsítése), illetve a német nemzetiségi gyökerekre támaszkodó, német kapcsolatokat felhasználó gépgyártás erősítésében. Továbbá a helyi identitás tudat erősítése önálló elemként is megjelenik a célrendszerünkben, a helyi közösségfejlesztő szakemberek képzésén, alkalmazásán keresztül.

A *természeti erőforrás felhasználási* korlátainak érvényesítése és a termelési technológiai korlátok vagy termék szabványok érvényesítése a jövőbeli fejlesztések során megyénk számára is kiemelten fontos, ugyanakkor jelenleg Tolna megye a kevésbé környezetterhelő megyék közé tartozik, területén nem működnek magas kibocsátási értékekkel rendelkező üzemek.

Biodiverzitás, megújuló természeti erőforrások témakörben a megye célrendszere kiemeli a megújuló energiaforrások hasznosítását a geotermikus-, nap- és szélenergia, a biomassza és biogáz, valamint a termálvíz jobb kihasználásával, az ökológikus településtervezés szemléletével, a környezettudatos építési módok alkalmazásával, biogazdálkodás elterjesztésével, természetközeli oktatás (erdei iskola) népszerűsítésével, valamint a megújuló energiafelhasználásra alapozott kutatóközpont létrehozásával Tamásiban. A biodiverzitás, természetközeli értékek elsősorban turisztikai hasznosítással jelennek meg a célrendszerünkben, mint a védett

természeti területek, Gemenci-erdő, Völgység, Pacsmagi-tavak területén, Sió és Duna mentén megvalósítható vadász-, horgász-, valamint kerékpáros turizmus. Megjelenik a fenntartható mezőgazdaság is, öntözőrendszerek kiépítésével, az öntözhető területek növelésével, valamint víztározók létesítésével, a klímaváltozás mezőgazdaságra gyakorolt negatív hatásainak csökkentésével, mely igazodik a Keretstratégia talaj termőképességének fenntartása céljához. Önmagában az ökoszisztéma-szolgáltatások kimerítésének megakadályozása, a természetes területek beépítési sebességének csökkentése és a fenntartható hozamon alapuló gazdálkodás az ökogazdálkodás, az agrárkörnyezet-gazdálkodás és az ökológikus gondolkodás népszerűsítésén keresztül jelenik meg a célrendszerünkben.

Az embert érő környezeti terhelések csökkentése több helyen is megjelenik (pl.: levegőtisztaság-védelem, kármentesítés, zöld felületek növelése, zöldmezős beruházások helyett barnamezős területek újrahasznosításának prioritizálása) a célrendszerben, azonban a megyében a környezeti elemek szennyezettségének mértéke nem jelentős, megmaradt ezek természetközeli állapota. A jövőbeli fejlesztések is a horizontális célok, elvek mentén valósulnak meg, ez garantálja, hogy a megye továbbra is megőrzi természeti értékeit és gátat szab a nagy környezeti terheléssel, kárral járó beruházásoknak.

Nem megújuló természeti erőforrások ésszerű gazdálkodása a célrendszerben Nagymányok és Váralja térségében a kőszén modern kori hasznosításával és a kőbányászat továbbfejlesztésével jelenik meg. Természetesen nem a kőszén bánya újrainyításáról van szó, hanem a területen nagy mennyiségben jelen lévő, jó minőségű kőszén kis mennyiségben történő felhasználásáról, valamint erre épülő IT és vegyipari fejlesztési lehetőségek térségi meghonosításáról.

Gazdasági (fizikai) erőforrások – Fontos az önrendelkezés megfelelő szintjének fenntartása a gazdaságpolitikai döntésekben. Cél a fizikai tőke szelektív gyarapítása, a közösségi tőkejavak amortizációjának pótlása. Kiemelt feladat a vállalkozói réteg megerősítése, a hazai tőkebefektetések fokozatos növelése, külföldi kitértségünk csökkentése

A lokalizáció és a nemzetközi gazdasági kapcsolatok kihasználása közötti ésszerű arány megteremtése és a helyi gazdasági kapcsolatok (pl. város és vidéke) erősítése is megjelenik a célrendszerben a helyben előállított termékek piaci értékesítésének elősegítésével, helyi bolthálózatokban történő értékesítéssel, valamint a mezőgazdasági alapanyag szállítást kiszolgáló helyi és térségi logisztikai bázisok kialakításával.

A vállalkozói tőke és az innováció erősítésén és a foglalkoztatás bővítésén belül a megye célrendszerében is megjelenik az üzleti környezet fejlesztése és az innovációs ráfordítások hatékonyságának növelése az egyes termelési ágazatokhoz kapcsolódó K+F+I ráfordítások támogatásán keresztül – borászati K+F központ Szekszárdon, mezőgazdasági kutatóközpontok Dombóváron és Tamásiban, energetikai K+F bázis Pakson és Tamásiban.

A költségvetési politika államadósság csökkentés célja nem jelenik meg közvetlenül a megyei koncepcióban, sem az *életpálya-finanszírozás* jóléti célú átcsoportosítása.

		Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia (2012-2024)			
		Emberi erőforrások (Népeség, tudás, egészség, szegénység, kirekesztettség – társadalmi kohézió)	Társadalmi erőforrások	Természeti erőforrások	Gazdasági erőforrások (Vállalkozói tőke, innováció, foglalkoztatás, makrogazdasági egyensúly)
Tolna Megye Területfejlesztési Koncepciója 2021-2030	Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként	✓			✓
	Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar) fejlesztése				✓
	A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása		✓	✓	
	Vállalkozások versenyképességének erősítése				✓
	Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő-piaci esélyeinek javítása, a digitális átállás elősegítése az oktatásban	✓	✓		
	A kedvezőtlen demográfiai folyamatok hatásainak mérséklése	✓	✓		
	Települési infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése		✓		
	Mezőgazdasági alapanyagokra épülő, nagy hozzáadott értékű termék előállítás, -feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel				✓
	Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése	✓	✓		

5.sz. ábra

A célrendszer kapcsolódása Magyarország 2020. évi Nemzeti Reform Programjához

A 2020. évi Nemzeti Reform Program (Program) a Konvergencia Programmal együtt, azzal összhangban készült dokumentum, melyben külön fejezet szól a COVID-19 okozta járványügyi helyzettel és az annak kezelése érdekében meghirdetett Gazdaságvédelmi Akciótervvel.

A dokumentum a sikeres felzárkózás alapjának tekinti a makrogazdasági stabilitás megteremtését, ami a Tolna Megyei Területfejlesztési Kon koncepció átfogó céljaiban is hangsúlyos szerepet kapott.

Azt is rögzíti a Program, hogy a válság leküzdéséhez, a konvergencia folytatásához elengedhetetlen a vállalkozások megerősítése, a beruházások fenntartása és a tőkefelhalmozás folytatása mind a fizikai infrastruktúrában, mind a humán tőkében; ez a megállapítás teljes mértékben összhangban van Tolna megye jövőképevel, ágazati, stratégiai és horizontális céljaival egyaránt.

A koncepció céljai a Program alábbi intézkedéseivel kapcsolódnak a legszorosabban:

✓ Növekedésösztönző politikák

A vállalkozásfejlesztés, a kis- és középvállalkozások támogatása, a kutatás-fejlesztés és innováció ösztönzése a megyei célrendszerben is megjelenik, elsősorban ezen célok elérésére irányul az 1.1. A megye gazdasági potenciáljának növelése, a vállalkozói aktivitás erősítése átfogó cél (ezen belül az 1.1.1., 1.1.2. és 1.1.4. stratégiai célok), továbbá illeszkedik hozzá a fiatalok vállalkozók támogatását is tartalmazó 1.2.2. stratégiai cél.

A digitalizáció elterjedésének elősegítése, a digitális kompetenciák fejlesztése a kutatás-fejlesztési együttműködések ösztönzésére és az oktatás fejlesztésére, az oktatás modernizációjára (digitalizálás, e-oktatás) irányuló beavatkozások keretében kap szerepet.

✓ Foglalkoztatás

A megyei koncepció vállalkozásfejlesztési beavatkozásai is hozzájárulhatnak a foglalkoztatottsági szint növeléséhez, az 1.2.2. stratégiai célban pedig kiemelt szerepet kap (családbarát foglalkoztatáspolitikai, az atipikus foglalkoztatás lehetőségeinek kiterjesztése, fiatalok vállalkozóvá válásának segítése).

✓ Szegénység

Felzárkózást szolgáló intézkedések (egészségügyi alapszolgáltatások fejlesztése, óvodai és bölcsődei infrastruktúra fejlesztése, bérletprogram) a megyei koncepció Társadalmi megújulás, társadalmi kohézió átfogó célján belül stratégiai célokban kerülnek nevesítésre.

✓ Oktatás

Köznevelési és felsőoktatási infrastrukturális fejlesztésekkel, a szakképzési intézményrendszer fejlesztésével összefüggő intézkedéseket tartalmaz a megyei koncepció 1.2.1. stratégiai célja. A gazdasági igényekhez igazított, gyakorlatorientált szakképzési rendszer, a felnőttképzés, a közoktatás és a szakképzés színvonalának javítása és az oktatás modernizálása, a digitális oktatáshoz szükséges infrastrukturális feltételek megteremtése a következő időszak egyik legfontosabb feladata.

✓ Egészségügy

Az egészségügyi infrastruktúra fejlesztése a megyei koncepció 1.1.2. stratégiai céljának egészségügyi és egészségipari fejlesztést tartalmazó beavatkozásához kapcsolódik, az egészségmegőrző, prevenciós intézkedések az 1.2.2. stratégiai célon belül, a lakosság egészségtudatosságának növelésére irányuló beavatkozással vannak összhangban.

✓ Fenntartható gazdaság – klíma-, energiapolitika, közlekedés

Az energetikai szempontú együttműködések tartalmazó 1.1.1. stratégiai cél, a környezeti elemek fenntartható hasznosítására irányuló fejlesztéseket tartalmazó 1.1.3. stratégiai cél, a helyben előállított termékek piaci értékesítésének elősegítését, a klímaváltozás negatív hatásainak mérséklését, az energiahatékonyság növelését is tartalmazó 1.3.1. stratégiai cél, valamint a helyi erőforrásokra támaszkodó energiahasznosítást, az ökológikus gondolkodást tartalmazó 1.3.2. stratégiai cél is nagymértékben illeszkedik a környezettudatos gazdaságfejlesztésre, fenntartható gazdaság és klímasemlegesség megvalósítására vonatkozó törekvésekhez.

A közlekedési infrastruktúra - klímasemlegesség eléréséhez hozzájáruló szempontú – korszerűsítésével, továbbfejlesztésével kapcsolatos beavatkozásokat javasol a megyei koncepció 1.1.3. és 1.3.2 stratégiai célja is (kerékpáros turizmus feltételeinek fejlesztése, illetve helyi és helyközi közlekedés keresletorientált racionalizálása)

		Nemzeti Reformprogram (2020)						
		Növekedés- ösztönző politikák	Üzleti környezet, szabályozás	Foglalkoz- tatás	Családpoliti kai intézkedése k	Szegénység	Oktatás	Egészségüg y
Tolna Megye Területfejlesztési Konceptiója 2021-2030	Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként	✓						✓
	Piac képes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar) fejlesztése	✓					✓	
	A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása							✓
	Vállalkozások versenyképességének erősítése	✓						
	Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerőpiaci esélyeinek javítása, a digitális átállás elősegítése az oktatásban	✓					✓	
	A kedvezőtlen demográfiai folyamatok hatásainak mérséklése	✓		✓		✓	✓	
	Települési infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése							
	Mezőgazdasági alapanyagokra épülő, nagy hozzáadott értékű termék előállítás, -feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel							✓
	Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése							✓

6.sz. ábra

A célrendszer kapcsolódása A magyar mikro-, kis- és középvállalkozások megerősítésének stratégiájához 2019-2030

A magyar mikro-, kis- és középvállalkozások megerősítésének stratégiája a vállalkozások ösztönzését, erősítését célozza meg a címében is nevezett gazdasági szektorban. A Tolna Megyei koncepciók kidolgozásakor mindig is különösen kiemelt szerepet kapott ez a szektor, így természetes a két tervezési dokumentum közötti átfedés, hasonlóság, bár kicsit más léptékkal, más nézőpontból közelítve a gazdaság fejlesztését.

A magyar mikro-, kis- és középvállalkozások megerősítésének stratégiájának célrendszere röviden:

Átfogó célok:

- A komoly növekedésre képes vállalati kör értékteremtő képességének megerősítése
- A teljes KKV-szektor számára a működéshez szükséges kiszámítható keretek biztosítása

Másodlagos célok

- A KKV-k termelékenységének növelése
- A hazai tulajdonú KKV-k által előállított hozzáadott érték növelése
- A KKV-k exportképességének növelése

A kitűzött átfogó és másodlagos célokat a Stratégia a következő hét területen történő beavatkozások útján kívánja elérni.

1. Vállalkozóbarát szabályozási és adózási környezet megteremtése
2. A KKV-k üzleti környezetének és az e-kormányzat eszközeinek fejlesztése
3. A KKV-k fejlődési képességének, innovációs és digitális teljesítményének erősítése
4. KKV-k finanszírozáshoz jutásának ösztönzése
5. A KKV-k nemzetköziesedésének elősegítése
6. A szükséges tudás megszerzése
7. Generációváltás

A két tervdokumentumból megállapítható, hogy az átfogó céljai, stratégiai ill másodlagos céljai a gazdaságfejlesztés tekintetében messzemenően illeszkednek egymáshoz.

Mind a megyei célok, mind az országos törekvések a vállalkozó szektor megerősítését, hátrányainak leküzdését kiemelten fontosnak tartja. A két tervdokumentumban közvetlenebbül a célok kitűzése tekintetében a megyei stratégiai célokkal az országos stratégia másodlagos céljainak hét területre osztott beavatkozásai feleltethetőek meg, a tervdokumentumok koherenciája itt figyelhető meg leginkább.

A Tolna Megye Területfejlesztési Koncepciójában az 1.1.4 Vállalkozások versenyképességének erősítése stratégiai cél kapcsolódik a legszorosabban A magyar mikro-, kis- és középvállalkozások megerősítésének stratégiájához, hiszen

minden egyes beavatkozási területhez jelölhető kapcsolódás, mivel lényegi tartalma kiterjed a foglalkoztatási képesség fejlesztésére, a technológiai, szervezeti újítások ösztönzésére, a vállalkozásokhoz kapcsolódó közvetlenül nem termelő tevékenységek, szolgáltatások fejlesztésére (PI: marketing), vállalkozásvezetési tanácsadás és képzés elősegítésére, valamint a vállalkozások infokommunikációs erősítésére, energiahatékonyságuk elősegítésére és a tőkeerősítés lehetőségeinek bővítésére.

Természetesen a megyei érdekek és törekvések egyik fő motorja a gazdaság élénkítés, így számos más kapcsolódási pont is megjelölhető.

Mindkét dokumentum kiemelt helyen foglalkozik a K+F tevékenységek fejlesztésével, ösztönzésével, a vállalkozások épített és jogi környezetének optimalizálásával. A szakképzés és felnőttképzés fejlesztésének segítségével a vállalkozások számára a megfelelően képzett szakemberek biztosítására, a hátrányos helyzetű munkavállalók munkaerőpiaci helyzetének javítására is mindkét dokumentum nagy hangsúlyt fektet.

A magyar mikro-, kis- és középvállalkozások megerősítésének stratégiájának mind a 7 beavatkozási területe megjelenik a megyei tervezési elképzelésekben.

1. Vállalkozóbarát szabályozási és adózási környezet megteremtése: a foglalkoztatási képesség fejlesztésén keresztül az 1.1.4. Vállalkozások versenyképességének erősítése, a családbarát, atipikus foglalkoztatás környezeti feltételeinek fejlesztésén keresztül az 1.2.2. A kedvezőtlen demográfiai folyamatok hatásainak mérséklése, a vidéki letelepedés adókedvezmények vállalkozásoknak történő bevezetésén keresztül az 1.3.2. Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése megyei célokhoz
2. A KKV-k üzleti környezetének és az e-kormányzat eszközeinek fejlesztése: az infokommunikáció fejlesztésével az 1.1.4. Vállalkozások versenyképességének erősítése, a szolgáltató szektor erősítésével az 1.2.2. A kedvezőtlen demográfiai folyamatok hatásainak mérséklése, a mobil közszolgáltatások kistélepedéseken történő fejlesztésével az 1.3.2. Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése
3. A KKV-k fejlődési képességének, innovációs és digitális teljesítményének erősítése: K+F+I központok kialakításával az 1.1.1 Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályaként, a foglalkoztatási képesség és a technológiai, szervezeti újítások, valamint az energiahatékonyság kapcsán az 1.1.4. Vállalkozások versenyképességének erősítése, a termelői és értékesítői szövetkezetek létrehozásával, a feldolgozó kapacitások termelői összefogásával, a helyi termék, helyi piac fejlesztéssel, a mezőgazdasági energiahatékonyság növelésével az 1.3.1. Mezőgazdasági alapanyagokra épülő, nagy hozzáadott értékű termék előállítás, -feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel
4. A KKV-k finanszírozáshoz jutásának ösztönzése: a Vállalkozások tőkéhez jutási lehetőségeinek szélesítése kapcsán az 1.1.4. Vállalkozások versenyképességének erősítése, a termelői és értékesítői szövetkezetek létrehozásával
5. A KKV-k nemzetköziesedésének elősegítése: a különböző ipari, termelői ágazatok erősítése, kapacitásainak növelése az 1.1.2. Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar) fejlesztése, a kis-

és középvállalkozások szolgáltatásfejlesztése a KKV-szektor fő üzleti tevékenységen kívüli, azokat támogató folyamatok (pl. marketing, sales, hálózatépítés, asszisztencia) fejlesztése az 1.1.4. Vállalkozások versenyképességének erősítése, a termelői és értékesítői szövetkezetek létrehozásával

6. A szükséges tudás megszerzése: Üzleti, vállalkozói készségek fejlesztése képzésekkel, szaktanácsadással az 1.1.4. Vállalkozások versenyképességének erősítése, a termelői és értékesítői szövetkezetek létrehozásával, felnőttképzés fejlesztésével, a közoktatás erősítésével, a gazdasági igényekhez igazított, gyakorlatorientált szakképzési rendszer kialakításával az 1.2.1. Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő-piaci esélyeinek javítása, a digitális átállás elősegítése az oktatásban
7. Generációváltás: Termék-, technológiai és szervezeti újítások ösztönzése és támogató környezet megteremtése, Üzleti, vállalkozói készségek fejlesztése képzésekkel, szaktanácsadással az 1.1.4. Vállalkozások versenyképességének erősítése, a termelői és értékesítői szövetkezetek létrehozásával szervesen kapcsolódik a két tervezési dokumentumban.

Összességében elmondható, hogy az országos elképzelések és a megyei koncepció több ponton egybevágh, egymást kiegészíti. A megyei tervek helyi, lokális, míg az országos stratégia ehhez képest globálisan kezeli ugyanazokat a gazdaság élénkítő célkitűzéseket.

		A magyar mikro-, kis- és középvállalkozások megerősítésének stratégiája 2019-2030						
Átfogó célok	Átfogó célok	<ul style="list-style-type: none"> A komoly növekedésre képes vállalati kör értékteremtő képességének megerősítése A teljes KKV-szektor számára a működéshez szükséges kiszámítható keretek biztosítása 						
	Stratégiai / másodlagos célok	<ul style="list-style-type: none"> A KKV-k termelékenységének növelése A hazai tulajdonú KKV-k által előállított hozzáadott érték növelése A KKV-k exportképességének növelése 						
		Vállalkozó-barát szabályozási és adózási környezet megerősítése	A KKV-k üzleti környezetének és az e-kormányzat eszközeinek fejlesztése	A KKV-k fejlődési képességének, innovációs és digitális teljesítményének erősítése	KKV-k finanszírozáshoz jutásának ösztönzése	A KKV-k nemzetközi esedésének elősegítése	A szükséges tudás megszerzése	Generációváltás
A megye gazdasági potenciáljának növelése, a vállalkozói aktivitás erősítése	Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként			✓				
	Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar) fejlesztése					✓		
	A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása							
	Vállalkozások versenyképességének erősítése	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Társadalmi megújulás, társadalmi kohézió	Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő-piaci esélyeinek javítása, a digitális átállás elősegítése az oktatásban						✓	
	A kedvezőtlen demográfiai folyamatok hatásainak mérséklése	✓	✓					
	Települési infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése							
A vidékies térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítése és vonzó vidéki életteremtése	Mezőgazdasági alapanyagokra épülő, nagy hozzáadott értékű termék előállítás, -feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel			✓				
	Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése	✓	✓	✓				

7.sz. ábra

A célrendszer kapcsolódása a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030 (NTS 2030) című dokumentumhoz

Az NTS 2030-ban olvasható „vízió” alapján a turizmus lesz 2030-ban a fenntartható gazdasági fejlesztés húzóágazata, ami minőségi élménykínálattal rendelkezik, széles körben elérhető, hozzáférhető, és innovatív megoldásokat alkalmaz. A turizmusban való munkavállalás stabil megélhetést és vonzó karrierpályát kínál, hozzájárul helyi értékeink megismertetéséhez és a hazai természeti és épített örökség népszerűsítésén keresztül a nemzettudat erősödéséhez.

A stratégia pillérei a Kisfaludy Turisztikai Fejlesztési Program, a célzott marketingkommunikációs tevékenység, az elhivatott szakemberek és a visszahívó vendégszeretet, a megbízható adatok, mérhető teljesítmény, a transzparens, kiszámítható szabályozás és ösztönzés, az ágazati szereplők együttműködése, valamint az identitás és kötődés erősítése.

A stratégia célrendszerét horizontális beavatkozási területek teszik teljessé, a következőkben az ezekhez való kapcsolódás, illeszkedés kerül bemutatásra.

Horizontális célok:

- ✓ Együtt élő turizmus
- ✓ Családbarát turizmus
- ✓ Hozzáférhető turizmus
- ✓ Érthető turizmus
- ✓ Digitális turizmus

Tolna megye 1.1.3 számú stratégiai célja (A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének védelme, szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása) keretében tervezett beavatkozások mindegyike illeszkedik az NST 2030 horizontális céljaihoz. Megyénk vidékies jellege miatt, kimondottan a családok, baráti társaságok számára kínál kikapcsolódási lehetőségeket. Természeti és építészeti értékeink jó lehetőséget nyújtanak a szabadidő aktív eltöltésére, térségünk rejtett kincseinek megismerésére, és ezáltal a nemzeti kötődés erősítésére.

A fizikai hozzáférés (akadálymentesítés, parkolási lehetőség, kiszolgáló egységek megléte) biztosítása ma már alapkövetelmény, hiszen csak ezek rendelkezésre állása esetén számíthatunk arra, hogy térségünk, attrakcióink vonzó célpontot jelentenek a turisták számára, akik – reményeink szerint – pozitív tapasztalatainknak köszönhetően visszatérő vendégek lesznek nálunk, és családjuk, barátaik és ismerőseik körében is jó hírünket keltik.

A mai kor követelménye továbbá az azonnal rendelkezésre álló információ, a digitalizáció széles körű elterjedése, ami a turizmusban is egyre hangsúlyosabb szerepet kap, éppen ezért jelenleg zajló, illetve a jövőben megvalósuló fejlesztéseink kapcsán kiemelt figyelmet fordítunk a (többnyelvű) tájékoztatásra, a digitális szolgáltatások minél szélesebb körű alkalmazására.

Fenti cél eléréséhez kapcsolódik a turizmusban, vendéglátásban dolgozók idegen nyelvi képzése, ami az 1.2.1. stratégiai cél részeként jelenik meg.

		Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030				
Átfogó célok	Stratégiai célok	A) A Kisfaludy Turisztikai Fejlesztési Program – desztinációs logikán alapuló termék- és attrakciófejlesztés, alapinfrastruktúra-fejlesztés B) Stratégiai márkakommunikáció, célzott marketingkommunikációs kampányaktivitás és értékesítés C) Elhivatott szakemberek, visszahívó vendégszeretet D) Megbízható adatok, mérhető teljesítmény E) Transzparens, kiszámítható szabályozás és ösztönzés F) Iránymutatás és együttműködés G) Identitás és kötődés				
	Horizontális célok	Együtt élő turizmus	Családbarát turizmus	Hozzáférhető turizmus	Érthető turizmus	Digitális turizmus
A megye gazdasági potenciáljának növelése, a vállalkozói aktivitás erősítése	Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként					
	Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar) fejlesztése					
	A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása	✓	✓	✓	✓	✓
	Vállalkozások versenyképességének erősítése					
Társadalmi megújulás, társadalmi kohézió	Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerőpiaci esélyeinek javítása, a digitális átállás elősegítése az oktatásban			✓		
	A kedvezőtlen demográfiai folyamatok hatásainak mérséklése					
	Települési infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése					
A vidékies térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítése és vonzó vidéki életlétter megteremtése	Mezőgazdasági alapanyagokra épülő, nagy hozzáadott értékű termék előállítás, -feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel					
	Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése					

8.sz. ábra

A 2018-2030 közötti időszakra vonatkozó, 2050-ig tartó időszakra is kitekintést nyújtó második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (NÉS-2)

- ✓ Hazai Dekarbonizációs Útiterv
- ✓ Nemzeti Alkalmazkodási Stratégia
- ✓ „Partnerség az éghajlatért” Szemléletformálási Terv

A jövőképek elérése érdekében a NÉS-2 háromszintű célrendszerre épül, amelyek célhierarchiában rendeződnek egymáshoz. A célhierarchián belül az átfogó célok a hazai éghajlatpolitika prioritásait adják meg, míg a specifikus célkitűzések és a beavatkozási területek az átfogó célok részletesebb, szakterületi kifejtését jelentik.

A NÉS-2 a mitigáció – adaptáció – szemléletformálás tematikahármasnak megfelelően magában foglalja az üvegházhatású gázok kibocsátás-csökkentésének céljait, prioritásait és cselekvési irányait tartalmazó Hazai Dekarbonizációs Útitervet (HDÚ). Az éghajlatváltozás várható magyarországi hatásainak, természeti és társadalmi, gazdasági következményeinek, valamint az ökoszisztémák és az ágazatok éghajlati sérülékenységének értékelése szintén a NÉS-2 részét képezi, amelyre alapozva Nemzeti Alkalmazkodási Stratégia (NAS) épül a dokumentumba. Az alkalmazkodás és felkészülés koncepcionális keretei érintik többek között a vízgazdálkodás, a vidékfejlesztés, az egészségügy, az energetika, a turizmus és más ágazatok éghajlatbiztonsággal kapcsolatos helyzetét, kockázatait, megvizsgálva a felkészülés lehetséges cselekvési irányait. A hazai dekarbonizáció és az éghajlati alkalmazkodás teendőit éghajlati szemléletformálási program (Partnerség az Éghajlatért Szemléletformálási Terv) egészíti ki.

A Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptió átfogó céljainak meghatározását elsősorban a konceptió helyzetértékelése során meghatározott fejlesztési irányok határozták meg, valamint azok a megyei sajátosságok (erősségek, gyengeségek, lehetőségek, veszélyek) amelyek közvetlen beavatkozásokat igényelnek. Három fő terület fejlesztése kiemelten fontos:

- ✓ gazdaságfejlesztés, hogy az emberek számára új munkahelyeket hozzunk létre és megőrizzük a meglévőket:
- ✓ humánerőforrás-fejlesztés, hogy a megszerzett tudást, szakértelmet helyben tartsuk, hogy a gazdaság igényeit jobban ki tudjuk elégíteni:
- ✓ vidékfejlesztés, hogy a megye vidékies jellege ne hátrány, hanem előny legyen az itt élők számára, hogy a megye középső aprófalvas térsége ne még inkább leszakadjon, hanem a városokkal együtt, azokhoz felzárkózva (funkcionális térségként) tudjon fejlődni, a vidékies jellegből adódó lehetőségek kiaknázásával, a természeti erőforrások védelmének szem előtt tartásával.

A két fejlesztési konceptió szorosan illeszkedik egymáshoz, hiszen a megyei gazdaságfejlesztési, vidékfejlesztési célok megvalósítása a környezettudatosság, klímavédelem, és ökológiai szemlélet mentén képzelhető el hosszútávon fenntartható eredményeket, csak ezen elvek mentén tervezve, megvalósítva lehet elérni.

A NES-2 célrendszere röviden:

Átfogó célok:

- Fenntartható fejlődés egy változó világban
- Adottságaink, lehetőségeink és korlátaink megismerése

Specifikus célkitűzések, és a hozzájuk kapcsolódó beavatkozási területek:

1. Dekarbonizáció (Hazai Dekarbonizációs Útiterv)
  - 1.1. A fosszilis energiahordozók kiváltásának elősegítése
  - 1.2. Az energiahatékonyság növelése
  - 1.3. Természeti erőforrások igénybevételének mérséklése
  - 1.4. Zöldgazdaság fejlesztése
  - 1.5. Erdőtelepítés
  - 1.6. Kutatások, fejlesztések, innovációk, demonstrációs projektek támogatása
2. Éghajlati sérülékenység vizsgálata
  - 2.1. NATÉR kidolgozása, fenntartása
  - 2.2. Éghajlatváltozási alap- és alkalmazott kutatások megvalósítása
  - 2.3. Sérülékenység, módszertan mutatók kidolgozása
3. Alkalmazkodás és felkészülés (Nemzeti Alkalmazkodási Stratégia)
  - 3.1. Természeti erőforrások megóvása
  - 3.2. Sérülékeny térségek alkalmazkodási lehetőségeinek támogatása
  - 3.3. Sérülékeny ágazatok alkalmazkodása
  - 3.4. Nemzetstratégiai területek kockázat kezelése, alkalmazkodása
  - 3.5. A társadalom alkalmazkodóképességének javítása
  - 3.6. Kutatások, innovációk támogatása
4. Éghajlati partnerség
  - 4.1. Horizontális integráció az államigazgatásban
  - 4.2. Partnerség a médiával
  - 4.3. Szemléletformálás az oktatásban
  - 4.4. Társadalmi kampányok a klímatudatosságért
  - 4.5. Hálózatépítés az érdekeltekkel

A koherencia, összekapcsolódás a két tervezési dokumentum között több ponton szorosán jelentkezik.

A Tolna Megye Területfejlesztési Konceptiójában egyes stratégiai célok megnevezésében is, de tartalmukban különösen megjelenik az éghajlatváltozás hatásainak csökkentése, a jövőre vonatkozó várható éghajlati változások mérséklése.

Tolna Megye Területfejlesztési Konceptiójának stratégiai céljai az alábbi pontokon mutatnak koherens kapcsolatot:

1.1.1. Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként stratégiai cél legfőbb kapcsolata a NES-2 1 Dekarbonizáció specifikus célján belül az 1.6. Kutatások, fejlesztések, innovációk, demonstrációs projektek támogatása, valamint a 3. Alkalmazkodás és

felkészülés specifikus célján belül található 3.6. Kutatások, innovációk támogatása beavatkozási területtel figyelhető meg.

1.1.3.A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása stratégiai cél vonatkozásában megfigyelhető a NES-2 mind a négy specifikus célterülete, valamint azok beavatkozási területeinek összefonódása. Az összhang különösen megjelenik a 1.1 A fosszilis energiahordozók kiváltásának elősegítése, az 1.5. Erdőtelepítés, a 2.2. Éghajlatváltozási alap- és alkalmazott kutatások megvalósítása, a 3.1. Természeti erőforrások megóvása, a 4.2. Partnerség a médiával, a 4.3. Szemléletformálás az oktatásban, valamint a 4.4. Társadalmi kampányok a klímatudatosságért beavatkozási célterületein.

1.1.4.Vállalkozások versenyképességének erősítése stratégiai célkitűzés energiahatékonyság ösztönző törekvései összhangban vannak a NES-2 1.Dekarbonizáció specifikus célterületén belül található 1.1.A fosszilis energiahordozók kiváltásának elősegítése, az 1.2.Az energiahatékonyság növelése, az 1.4.Zöldgazdaság fejlesztése beavatkozási területek tartalmával.

1.2.3.Települési infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése stratégiai célkitűzés a közszférára vonatkozó energiahatékonysági törekvésein keresztül kapcsolódik a NES-2 a 1. Dekarbonizáció specifikus célterületén belül található 1.1. A fosszilis energiahordozók kiváltásának elősegítése, az 1.2. Az energiahatékonyság növelése, az 1.3. Természeti erőforrások igénybevétele mérséklése beavatkozási területeihez.

1.3.1. Mezőgazdasági alapanyagokra épülő, nagy hozzáadott értékű termék előállítás, -feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel stratégiai célkitűzés csapadékvíz, folyóvíz kezelés, mezőgazdasági kockázat csökkentés és energiahatékonyság növelés törekvései mutatnak összhangot elsősorban a NES-2 3. Alkalmazkodás és felkészülés specifikus céljai belül a 3.1. Természeti erőforrások megóvása, a 3.2. Sérülékeny térségek alkalmazkodási lehetőségeinek támogatása, a 3.3. Sérülékeny ágazatok alkalmazkodása, valamint a 3.4. Nemzetstratégiai területek kockázat kezelése, alkalmazkodása beavatkozási területeivel.

1.3.2.Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése stratégiai cél a vidékies városfejlesztés, a turisztika fejlesztés, a zöldfelület növelés és a helyi alternatív energia használatának ösztönzése vonatkozásában szorosan kapcsolódik a NES-2 az 1. Dekarbonizáció specifikus cél mind a 6 beavatkozási területéhez, a 3. Alkalmazkodás és felkészülés specifikus cél 3.1. Természeti erőforrások megóvása, 3.2. Sérülékeny térségek alkalmazkodási lehetőségeinek támogatása, valamint 3.3. Sérülékeny ágazatok alkalmazkodása beavatkozási területeihez, a 4. Éghajlati partnerség specifikus cél 4.2. Partnerség a médiával, 4.3. Szemléletformálás az oktatásban, valamint a 4.4. Társadalmi kampányok a klímatudatosságért beavatkozási területeihez.

		Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia Hazai Dekarbonizációs Útiterv Nemzeti Alkalmazkodási Stratégia „Partnerség az éghajlatért” Szemléletformálási Terv			
Átfogó célok	Átfogó célok	<ul style="list-style-type: none"> Fenntartható fejlődés egy változó világban Adottságaink, lehetőségeink és korlátaink megismerése 			
	Stratégiai / másodlagos célok	Dekarbonizáció (Hazai Dekarbonizációs Útiterv)	Éghajlati sérülékenység vizsgálata	Alkalmazkodás és felkészülés (Nemzeti Alkalmazkodási Stratégia)	Éghajlati partnerség
A megye gazdasági potenciáljának növelése, a vállalkozói aktivitás erősítése	Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályáinként	✓		✓	
	Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar) fejlesztése				
	A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása	✓	✓	✓	✓
	Vállalkozások versenyképességének erősítése	✓			
Társadalmi megújulás, társadalmi kohézió	Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő-piaci esélyeinek javítása, a digitális átállás elősegítése az oktatásban				
	A kedvezőtlen demográfiai folyamatok hatásainak mérséklése				
	Települési infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése	✓			
A vidékies térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítése és vonzó vidéki életlér megteremtése	Mezőgazdasági alapanyagokra épülő, nagy hozzáadott értékű termék előállítás, -feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel			✓	
	Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése	✓		✓	✓

9.sz ábra

A célrendszer kapcsolódása a Nemzeti Tájstratégia (2017-2026) stratégiához

A Nemzeti Tájstratégia átfogó célja a táji adottságokon alapuló felelős tájhasználat. A tájat, a táj egyes területeit arra alkalmas célra és módon, és csak a fenntarthatóság mértékéig hasznosítjuk. A felelős tájhasznosítás szemlélete a társadalom egészére, minden döntési szintre kiterjed az egyéntől a közösségekig és a helyi döntéshozóktól, hatóságoktól az államig. A tájhasznosítás gyakorlatában a társadalmilag szükséges új funkciók területi elhelyezéséhez az arra alkalmas területeket kell megkeresni, illetve a meglévő tájhasználatot a fenntarthatóságból kiindulva a tájpotenciálhoz szükséges alakítani, igazítani.

Az átfogó cél eléréséhez a stratégia megvalósítása során az alábbi horizontális elvek érvényesítését kell biztosítani:

- A) Természeti erőforrások és kulturális örökség általános védelme
- B) Bölcs és takarékos területhasználat
- C) Éghajlatváltozás hatásának mérséklése, alkalmazkodás.

A Stratégia az átfogó célkitűzés elérése érdekében három kiemelt célt és ezeken belül, összesen 12 alcélt fogalmaz meg:

I. Táji adottságokon alapuló tájhasznosítás megalapozása:

- I.1. alcél: Táji adottságokon alapuló tájhasznosítás kereteinek meghatározása,
- I.2. alcél: A tájhasználat változásának nyomon követése,
- I.3. alcél: A táji adottságokon alapuló tájhasznosítás integrálása a döntési mechanizmusokba,
- I.4. alcél: Komplex táj szemlélet integrálása a kutatásokba.

II. Élhető táj – élhető település – bölcs tájhasznosítás:

- II.1. alcél: Kompakt, klímabarát, értékőrző települések,
- II.2. alcél: Tájba illesztett infrastruktúrák,
- II.3. alcél: Táji adottságokon alapuló termelési funkciók,
- II.4. alcél: Táji adottságokon alapuló rekreációs funkciók,
- II.5. alcél: Jobban működő szabályozási és védelmi funkciók.

III. A tájidentitás növelése:

- III.1. alcél: Fogékonyság, társadalmi felelősségvállalás növelése,
- III.2. alcél: A társadalmi részvétel növelése,
- III.3. alcél: A tájjal kapcsolatos képzés, oktatás fejlesztése.

A Tájstratégia II. Élhető táj – élhető település – bölcs tájhasznosítás stratégiai célhoz szorosan kapcsolódik a Konceptió 1.1.3. A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása stratégiai céllal, ezen belül kiemelten a környezeti elemek fenntartható hasznosítására irányuló fejlesztések vonatkozásában a táji értékek megőrzése, a kedvezőtlen változások kezelése, a fenntarthatóság, a táj rehabilitáció és rekultiváció, az erdőgazdálkodást érintően.

A Tájstratégia ugyenezen II. célja szorosan kapcsolódik a Konceptió 1.3.1. Mezőgazdasági alapanyagokra épülő nagy hozzáadott értékű termék előállítás, -feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel stratégiai céllal, főként a klímaváltozás negatív hatásainak mérséklése, valamint a mezőgazdasági termelés kockázatainak csökkentése vonatkozásában az egyenetlen csapadék eloszlás, a fenntartható víztestek, a

mezőgazdaság és az épített környezet védelme és árvízvédelme területein.

Továbbá ezen cél szintén szorosan kapcsolódik a Konceptió 1.3.2. Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése stratégiai céllal, főként az élhető és fenntartható táj életminőség javító és népességmegtartó hatásai területén.

A Tájstratégia a települések teljes közigazgatási területét, beleértve a víztesteket is – az egyezmények megfelelően – a táj részének tekinti. A hatékony és fenntartható tájhasználat pozitív hatással bír a természeti és kulturális örökség, a helyi kulturális fejlődés, az emberek jóléte, a nemzeti és helyi identitás kialakulása és megerősítése, a kulturális, ökológiai, környezeti és szociális téren betöltött tájszerep, a gazdasági tevékenységet segítő erőforrások, a munkahelyteremtés, a mezőgazdaság, erdészet, ipar, nyersanyag kitermelés, energiagazdálkodás, a terület- és településrendezés, a közlekedés és szállítás, az infrastruktúra, az idegenforgalom és szabadidő eltöltése, a természeti és emberi tényezők területeinek mindegyikére.

A táji adottságokon alapuló tájhasznosítás megalapozása – azaz a felmérések, a változások nyomon követése, a táji adottságokon alapuló tájhasznosítás döntéshozatali mechanizmusokba történő integrálása és a komplex tájszemlélet kutatásokba integrálása – nyilvántartások készítésére, intézményi és jogszabályi, szabályozási háttér biztosítására, és a lehetséges változások kutatására irányul.

A tájidentitás növelésének eszközei pedig a célzott programok indítása, közösségi alapú kezdeményezések támogatása, a tájjal kapcsolatos fogékonyság növelése, a kapcsolódó közigazgatási eljárások a társadalmi részvétel bátorítása, valamint a tájban gondolkodás és a tájjal kapcsolatos ismeretanyag oktatásának erősítése, a táji adottságokon alapuló tájhasználat alapismereteinek a köznevelésbe és a felsőoktatásba korosztály szerinti emelése.

Így a táj védelme, kezelése és tervezése, azaz a felelős és fenntartható tájhasználat a Tolna Megye Területfejlesztési Konceptiójában megfogalmazott stratégiai célok mindegyikéhez közvetetten kapcsolódik azáltal, hogy a társadalmi igényeken, gazdasági tevékenységeken és a környezet harmonikus és kiegyensúlyozott kapcsolatán alapuló tájhasználat a fenntartható fejlődés alapja.

A három szoros kapcsolódást, valamint a jellemzőbb általános kapcsolódásokat az alábbi táblázatban szemléltetjük:

		Nemzeti Tájstratégia (2017-2026)		
		Táji adottságokon alapuló tájhasznosítás megalapozása	Élhető táj – élhető település – bölcs hasznosítás	A tájidentitás növelése
Tolna Megye Területfejlesztési Konceptiója 2021.-2030	Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként	✓	✓	
	Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar) fejlesztése		✓	
	A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása	✓	✓	✓
	Vállalkozások versenyképességének erősítése		✓	
	Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő-piaci esélyeinek javítása, a digitális átállás elősegítése az oktatásban		✓	✓
	A kedvezőtlen demográfiai folyamatok hatásainak mérséklése		✓	
	Települési infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése		✓	
	Mezőgazdasági alapanyagokra épülő, nagy hozzáadott értékű termék előállítás, -feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel		✓	
	Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése	✓	✓	

10.sz. ábra

A célrendszer kapcsolódása a Nemzeti Erdőstratégia 2016-2030 c. dokumentumhoz

Az erdő az általa biztosított haszonvételi lehetőségek, illetve számos egyéb közérdekű – védelmi, és közjóléti szolgáltatása révén az egyik legfontosabb természeti erőforrásunk, kiemelkedő jelentőségű nemzeti kincsünk. A Nemzeti Erdőstratégia 2016-2030 egy olyan alapidokumentum, amelynek vizsgálata a Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptió készítése/felülvizsgálata során megkerülhetetlen. Az erdők hazánk területének egyötödét teszik ki. Kiemelkedő földhasznosítási forma, amely az egészséges emberi környezet alapvető része. Megújuló erőforrásként gazdasági hasznosítása rendkívül fontos. A hazai erdővédelemmel és a fenntartható erdőgazdálkodással összefüggő főbb irányvonalak és célkitűzések a Nemzeti Erdőprogramban kerültek megfogalmazásra. A hatályos jogszabályi környezet alapján a Nemzeti Erdőstratégia hosszútávú koncepciónak minősül. Olyan stratégiai tervdokumentum, amely az aktuális kihívások mentén bemutatja az ágazat szakpolitikai területén elérendő célokat, egyúttal a konkrét problémákra megoldási lehetőségeket vázol fel.

A stratégiai tervezés az alábbi fő célterületek mentén került kialakításra:

1. Erdők szerepe a vidékfejlesztésben
2. Az állami erdőgazdálkodás fejlesztése
3. A magán-erdőgazdálkodás fejlesztése
4. Természetvédelem az erdőkben
5. Korszerű erdővédelem
6. Fenntartható vadgazdálkodás
7. Racionális erdőhasználat
8. Erdészeti szakigazgatás
9. Kutatás, oktatás
10. Hatékony kommunikáció

A Nemzeti Erdőstratégia a Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptió II.1.1.3. stratégiai cél: A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének védelme, szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása elnevezésű stratégia célhoz kapcsolódik. Ebben a célban megfogalmazásra kerül a védett természeti területek hasznosítása, megismertetése, turisztikai vonzerejének kihasználása. Egyes kiemelt természeti területek (Tolnai-hegyhát, a Duna-mente, Sió) alcélokként is kifejtésre kerülnek.

A koncepció részletesen tartalmazza a környezeti elemek fenntartható hasznosítására irányuló fejlesztéseket, benne a természeti és táji értékek megőrzése, a biodiverzitás fenntartása, a táj szerkezetében és karakterében bekövetkezett kedvezőtlen irányú változások fékezése, megállítása. Turisztikai és fenntarthatósági szempontból különösen fontos a természetes és természetközeli élőhelyek megőrzése, a biológiai

és táji sokszínűség fenntartása, valamint a táji örökség megőrzése. Ehhez szükséges a kedvező tájkaraktert őrző termelés, kereskedelem és egyéb szolgáltatások erősítése. A táji fenntarthatóság érdekében indokolt a működőképes ökológiai rendszerek, zöldinfrastruktúrák fennmaradásának és fejlesztésének biztosítása, az ökoszisztéma szolgáltatások megőrzése, a fejlesztések során az ökológiai viszonyoknak megfelelő, honos fajok alkalmazása, zöldfelületek ökológiai és használati értékének növelése, minőségének javítása, építmények és létesítmények tájba illesztése, tájsebek begyógyítása, a táj rehabilitálása és rekultivációja.

A Nemzeti Erdőstratégiában foglalt országos elképzelések és stratégiai irányok több átfedést is tartalmaznak a Koncepcióval, az 1. Erdők szerepe a vidékfejlesztésben, 2. Az állami erdőgazdálkodás fejlesztése, 4. Természetvédelem az erdőkben, 5. Korszerű erdővédelem, 9. Kutatás, oktatás és 10. Hatékony kommunikáció stratégiai céloknál.

Az országos fejlesztési irányokkal összhangban a Tolna Megyei Területfejlesztési Koncepció illeszkedik a Nemzeti Erdőstratégia 2016-2030 c. dokumentumhoz, alapjaiban azonos célokat és irányokat határoz meg. A Koncepció reagál az országos erdőstratégiai fejlesztési irányokra, melyeket a megyei szintre képez le.

Nemzeti Erdőstratégia (2016-2030)

		Nemzeti Erdőstratégia (2016-2030)									
		1. Erdők szerepe a vidékfejlesztésben	2. Az állami erdőgazdálkodás fejlesztése	3. A magán-erdőgazdálkodás fejlesztése	4. Természetvédelem az erdőkben	5. Korszerű erdővédelem	6. Fenntartható vadgazdálkodás	7. Racionális erdőhasználat	8. Erdészeti szakigazgatás	9. Kutatás, oktatás	10. Hatékony kommunikáció
Tolna Megye Területfejlesztési Koncepciója 2021-2030	Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termék-pályánként										
	Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar) fejlesztése										
	A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√
	Vállalkozások versenyképességének erősítése		√	√							
	Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerőpiaci esélyeinek javítása, a digitális átállás elősegítése az oktatásban									√	
	A kedvezőtlen demográfiai folyamatok hatásainak mérséklése										
	Települési infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése										
	Mezőgazdasági alapanyagokra épülő, nagy hozzáadott értékű termék előállítás, feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel										
	Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése									√	√

11.sz. ábra

A célrendszer kapcsolódása a 4. Nemzeti Környezetvédelmi Program 2015–2020 dokumentumhoz:

A Program átfogó célkitűzése, hogy hozzájáruljon a fenntartható fejlődés környezeti feltételeinek biztosításához. Stratégiai céljai:

- Az életminőség és az emberi egészség környezeti feltételeinek javítása.
- Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata.
- Az erőforrás-takarékosság és a -hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése.

A Program stratégiai céljainak elérését az egyes stratégiai területeken meghatározott célok és intézkedések, illetve az átfogó intézkedési területeken megfogalmazott cselekvési irányok biztosítják.

A stratégiai célok és a Konceptió kapcsolódásai a stratégiai célok mentén:

1. Az életminőség és az emberi egészség környezeti feltételeinek javítása stratégiai célon belüli kapcsolódások:

- 1.2.2. stratégiai cél: a jó életminőség és az egészséges élet közvetlen környezeti feltételeinek biztosításához az életminőség javítása és vonzó élettér kialakítása a településeken gazdasági funkcióbővítéssel (élhetőbb környezet megteremtése);
- 1.2.3. stratégiai cél: a jó életminőség és az egészséges élet közvetlen környezeti feltételeinek biztosításához a Városfejlesztéssel kapcsolatos beavatkozások (belterületek barnamezős területeinek rehabilitációja, természeti értékek megóvását és a környezetvédelmet támogató fejlesztések);
- 1.3.2. stratégiai cél: a jó életminőség közvetlen környezeti feltételeinek biztosításához és az épített és természeti elemek megfelelő arányához, minőségéhez és összhangjához a vidékies jellegű városok fejlesztése (a meglévő zöldfelületek megóvása és növelése);

2. Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata stratégiai célon belüli kapcsolódások:

- 1.1.3. stratégiai cél: a természeti értékek, ökoszisztémák védelméhez, megőrzéséhez, valamint a biológiai sokféleség csökkenésének megállításához az országos jelentőségű védett természeti területek (védett természeti területek turisztikai bemutatása, vadász-, horgász-, öko- és lovasturizmus a természeti és táji értékek károsítása nélkül, annak megőrzése mellett), valamint a környezeti elemek fenntartható hasznosítására irányuló fejlesztések (a természetes és természetközeli élőhelyek megőrzése, a természeti és táji értékek megőrzése, a biodiverzitás fenntartása, a táj szerkezetében és karakterében bekövetkezett kedvezőtlen irányú változások fékezése, megállítása);
- 1.1.3. stratégiai cél: természeti értékek védelméhez a Duna menti rekreációs térség kialakítása (a Duna-menti, nemzeti park területeit érintően újabb védett területek ne kerüljenek beépítésre).

3. Az erőforrás-takarékosság és a -hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése stratégiai célon belüli kapcsolódások:

- 1.1.3. stratégiai cél: a természeti erőforrásokkal való takarékos gazdálkodáshoz, a környezetszennyezés megelőzéséhez, a fenntartható használathoz, a forrástakarékos termeléshez, a környezetre gyakorolt káros hatások csökkentéséhez a környezeti elemek fenntartható hasznosítására irányuló fejlesztések (szennyvíz-

és hulladékkezelés, vízgazdálkodás, talajvizek szennyezésének elkerülése, környezeti kockázatok csökkentése, a mezőgazdaság, az ipar és a közlekedés zaj- és légszennyezésének csökkentése, barnamezős területek preferálása indokolt a zöldmezős beruházásokkal szemben);

- 1.1.4. stratégiai cél: a környezetre gyakorolt káros hatások csökkentéséhez (a kibocsátások és hulladékok minimalizálása, megújuló erőforrások használat) a vállalkozások karbonsemleges energia-felhasználását és energiahatékonyságnövelését célzó fejlesztéseinek támogatása (energiafelhasználás racionalizálása és karbonsemleges energiaforrások használata, energiahatékonysági és megújuló energiaforrások bevonása);
- 1.3.2. stratégiai cél: a környezetre gyakorolt káros hatások csökkentéséhez, a kibocsátások minimalizálásához, a megújuló erőforrások használatához a helyi erőforrásokra támaszkodó energiahasznosítás (helyi és természeti energiaforrások (geotermikus, napenergia, biomassa, biogáz és termálvíz) jobb kihasználásával vonzóvá válik a vidéki élettér);
- 1.3.2. stratégiai cél: fenntartható használathoz az ökológikus gondolkodás elsajátítása, elterjesztése (a természetközeli megoldások alkalmazása, ökogazdálkodás elterjesztése, az agrárkörnyezet-gazdálkodás népszerűsítése, a természetes környezetben történő oktatás (erdei iskola) széleskörű elterjesztése, a hosszú távú, fenntartható fejlődés biztosítása);

		4. Nemzeti Környezetvédelmi Program 2015–2020		
		Az életminőség és az emberi egészség környezeti feltételeinek javítása	Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata	Az erőforrás-takarékosság és a -hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése
Tolna Megye Területfejlesztési Konceptiója 2021–2030	Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként			
	Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar) fejlesztése			
	A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása		✓	✓
	Vállalkozások versenyképességének erősítése			✓
	Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő-piaci esélyeinek javítása, a digitális átállás elősegítése az oktatásban			
	A kedvezőtlen demográfiai folyamatok hatásainak mérséklése	✓		
	Települési infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése	✓		
	Mezőgazdasági alapanyagokra épülő, nagy hozzáadott értékű termék előállítás, -feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel			
	Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése	✓		✓

12.sz. ábra

A célrendszer kapcsolódása a Kvassay Jenő terv – Nemzeti Vízstratégiához:

A Kvassay Jenő Terv (a továbbiakban: KJT) – a Nemzeti Vízstratégia – a magyar vízgazdálkodás 2030-ig terjedő keretstratégiája és 2020-ig terjedő középtávú intézkedési terve, a kormányzati stratégiai irányításról szóló 38/2012. (III.12.) Korm. rendelet értelmében vízügyi szakpolitikai stratégia.

A KJT célja a társadalom és a víz viszonyának a feltárására támaszkodva intézkedések megfogalmazása, hogy

- a világot fenyegető vízválságot hazánk elkerülhesse, annak már mutatkozó jelei ellen időben megtehesse a szükséges intézkedéseket,
- őrizzük meg a vizet a jövő nemzedékek számára, mert az élet mással nem pótolható feltétele, és a gazdaság erőforrása,
- hatékonyan, a gazdaságot támogatóan éljünk a kínálkozó előnyeivel,
- kellő biztonságban legyünk fenyegető káraitól.

A KJT koncepciója 4 + 3 hosszú távú célt fogalmazott meg, ezek közül 4 szakterületi jellegű, míg a másik 3 minden szakterületre kiterjedő hatású, horizontális feladat.

A hosszú távú célok és a Koncepció kapcsolódásai a hosszú távú célok mentén:

1. Vízvisszatartás a vizeink jobb hasznosítása érdekében hosszú távú célon belüli kapcsolódások:

- 1.1.1. stratégiai cél: a gazdaságtámogató vízgazdálkodáshoz a helyi alapanyag-termelési igényekhez igazított térségi logisztikai bázisok kialakítása a megyét érintő jelentősebb vasúti, közúti, vízi közlekedési csomópontokban (vízi közlekedés);
- 1.1.3. stratégiai cél: a gazdaságtámogató vízgazdálkodáshoz és/vagy a természeti adottságokhoz igazodó és azzal harmóniában megvalósuló infrastrukturális fejlesztésekkel támogatott vízkészlet-gazdálkodáshoz a Sió turisztikai hasznosítása (vízi közlekedés, vízi turizmus, mezőgazdasági területek öntözése), valamint a Duna menti rekreációs térség kialakítása (vízitúra, vízi sportok, horgászturizmus);
- 1.2.3. stratégiai cél: a gazdaságtámogató vízgazdálkodáshoz az apró- és kistalvas térségek elérhetőségének javítása keretében (vízi közlekedés javítása);
- 1.3.1. stratégiai cél: az erdők vízmegtartó képességének növeléséhez és a talajok vízháztartásának javításához a klímaváltozás negatív hatásainak mérséklése (fásítás, erdősítés, víztározók, záportározók).

2. Kockázat megelőző ár- és belvízvédelem hosszú távú célon belüli kapcsolódások:

- 1.3.1. stratégiai cél: a megelőző vízkárelhárításhoz a klímaváltozás negatív hatásainak mérséklése (víztározók, záportározók, vízvezető- és árvízvédelmi árkok), valamint a mezőgazdasági termelés kockázatainak csökkentése (időjárás kiszámíthatatlanságának kockázatát csökkentő fejlesztések).

3. A vizek állapotának fokozatos javítása, a jó állapot/potenciál eléréséig.

- 1.1.3. stratégiai cél: a felszíni és a felszín alatti víztestek jó állapotának eléréséhez, fenntartásához és megóvásához a környezeti elemek fenntartható hasznosítására irányuló fejlesztések (szennyvízkezelés, csapadékvíz szennyvízrendszerbe vezetésének megszüntetése, beszennyezett területek kármentesítése);

- 1.2.3. stratégiai cél: a felszíni és a felszín alatti víztestek jó állapotának eléréséhez, fenntartásához, megóvásához, valamint a víztestek minél gazdaságosabb hasznosításához a települési alpinfrastruktúra-hálózat kiépítettségének javítása (ivóvízhálózat, szennyvízhálózat, szennyvízkezelés, hulladékkezelés fejlesztése);
- 1.3.2. stratégiai cél: a felszín alatti víztestek minél gazdaságosabb hasznosításához a helyi erőforrásokra támaszkodó energiahasznosítás (termásvíz jobb kihasználása).

4. Minőségi víz- és víziközmű-szolgáltatás, csapadékvíz-gazdálkodás megvalósítása, elviselhető fogyasztói teherviselés mellett hosszú távú célon belüli kapcsolódások:

- 1.1.3. stratégiai cél: a hálózati rekonstrukciók megvalósításához (vízvesztés csökkenés, jó szolgáltatási színvonal), a tisztított szennyvíz szennyezőanyag-tartalmának minimum határértékre csökkentéséhez a befogadó felszíni és a felszín alatti víztestek vízvédelmi követelményeinek megfelelően, valamint egyedi, decentralizált szennyvíztisztításhoz, valamint a vízvisszatartáson és vízhasznosításon alapuló csapadékvíz-gazdálkodáshoz (élhető települések, vízhozzáférés konformitása, vízminőségi és –mennyiségi problémák csökkentése, rekreáció, a település külterületi vízkapcsolatainak összehangolása érdekében) a környezeti elemek fenntartható hasznosítására irányuló fejlesztések (előregedett, elszennyeződött infrastrukturális elemek cseréje, bővítése, hiányzó elemek kiépítése, szennyvízkezelés, hulladékkezelés, csapadékvíz-kezelés);
- 1.2.3. stratégiai cél: a hálózati rekonstrukciók megvalósításához, a tisztított szennyvízhez, a vízvisszatartáson és vízhasznosításon alapuló csapadékvíz-gazdálkodáshoz a települési alpinfrastruktúra-hálózat kiépítettségének javítása (ivóvízhálózat, szennyvízhálózat, szennyvízkezelés, hulladékkezelés fejlesztése);

5. A társadalom és a víz viszonyának javítása (mind egyéni, mind gazdasági, mind döntéshozói szinten) hosszú távú célon belüli kapcsolódások:

- 1.1.3. stratégiai cél: az érintettek és a társadalom képviselői, tagjai folyamatos tájékoztatásához és szemléletformáláshoz a környezeti elemek fenntartható hasznosítására irányuló fejlesztések (felvilágosítás, tájékoztatás, szemléletformálás).

6. A tervezés és irányítás megújítása hosszú távú célon belüli kapcsolódások:

- 1.3. átfogó cél: az egységes szemléletű vízgazdálkodás megerősítéséhez a vidékies térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítése és vonzó vidéki élettér megerősítése (a fejlesztések, beruházások vízvédelmi előírások, korlátozások, figyelembevételével, valamint a vízgyűjtő-gazdálkodási tervekkel összhangban történő megvalósítása);
- 1.1.1. stratégiai cél: a vízügyi kutatás fejlesztéséhez a kutatás-fejlesztési együttműködések vonatkozásában;
- 1.2.1. stratégiai cél: a vízügyi oktatás és képzés megújításához a műszaki szakképzés és felsőoktatás fejlesztése vonatkozásában.

7. A vízgazdálkodás gazdasági szabályozórendszerének a megújítása hosszú távú célon belüli kapcsolódások:

- 1.1.3. stratégiai cél: a vízvagyon leépülésének, a készletek túlhasználatának megakadályozásához, a hatékonyan, fenntarthatóan fejleszthető és működtethető vízügyi infrastruktúrához, az integrált települési vízgazdálkodáshoz a környezeti

elemek fenntartható hasznosítására irányuló fejlesztések (elöregedett, elszennyeződött infrastrukturális elemek cseréje, bővítése, hiányzó elemek kiépítése, szennyvízkezelés, hulladékkezelés, csapadékvíz-kezelés);

- 1.2.3. stratégiai cél: a vízvagyon leépülésének, a készletek túlhasználatának megakadályozásához, a hatékonyan, fenntarthatóan fejleszthető és működtethető vízügyi infrastruktúrához, az integrált települési vízgazdálkodáshoz a települési alpinfrastruktúra-hálózat kiépítettségének javítása (ivóvízhálózat, szennyvízhálózat, szennyvízkezelés, hulladékkezelés fejlesztése).

		Kvassay Jenő Terv – a Nemzeti Vízstratégia						
		Viz-visszatartás a vizeink jobb hasznosítása érdekében	Kockázat megelőző ár- és belvízvédelem	A vizek állapotának fokozatos javítása, a jó állapot/potenciál elérése	Minőségi víz- és víziközműszolgáltatás, csapadékvíz-gazdálkodás megvalósítása, elviselhető fogyasztói teherviselés mellett	A társadalom és a víz viszonyának javítása (mind egyéni, mind gazdasági, mind döntéshozói szinten)	A tervezés és irányítás megújítása	A vízgazdálkodás gazdasági szabályozórendszerének a megújítása
Tolna Megye Területfejlesztési Koncepciója 2021-2030	Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályáinként	✓					✓	
	Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar) fejlesztése							
	A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása	✓		✓	✓	✓		✓
	Vállalkozások versenyképességének erősítése							
	Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő-piaci esélyeinek javítása, a digitális átállás elősegítése az oktatásban						✓	
	A kedvezőtlen demográfiai folyamatok hatásainak mérséklése							
	Települési infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése	✓		✓	✓			✓
	Mezőgazdasági alapanyagokra épülő, nagy hozzáadott értékű termék előállítás, -feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel	✓	✓				✓	
	Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése			✓			✓	

13.sz. ábra

A célrendszer kapcsolódása a Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030

A Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia két, a társadalmi felzárkózás esélyeinek javítása szempontjából kulcsfontosságú résznépességre fókuszál: a mélyszegénységben élőkre (különös tekintettel a romákra) és a gyermekekre. A Stratégiában emellett megjelenik a társadalmi integráció erősítése is.

Az MNTFS 2030 stratégiai kiemelt, átfogó céljai:

1. az anyagi és szociális nélkülözés kockázatának kitettek arányának csökkentése, különös tekintettel a roma népességre;
2. a szegénység, szociális kizáródás újratermelődésének megakadályozása;
3. a társadalmi-gazdasági javakhoz történő egyenlő esélyű hozzáférés javítása, a társadalmi összetartozás erősítése.

1. Az anyagi és szociális nélkülözés kockázatának kitettek arányának csökkentése, különös tekintettel a roma népességre célhoz kapcsolódó fejlesztések a Megyei Konceptióban az alábbiak szerint jelennek meg:

- 1.1.2. Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar) fejlesztése stratégiai célban a magasabb élőlétszámú termékek előállítására, és az atipikus foglalkoztatás vonatkozásában.
- 1.1.4. Vállalkozások versenyképességének erősítése stratégiai célban a speciális társadalmi csoportok foglalkoztatása, és a foglalkoztatást támogató közösségi intézményrendszer fejlesztése vonatkozásában.
- 1.2.1. Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő- piaci esélyeinek javítása, a digitális átállás elősegítése az oktatásban és a helyi közösségek megerősítése stratégiai célban a mélyszegénység csökkentése, a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkóztatásának és munkához jutásának elősegítése, az atipikus foglalkoztatás, valamint a szociális ellátórendszer és elérhetőségének fejlesztése vonatkozásában.
- 1.2.2. A kedvezőtlen demográfiai folyamatok hatásainak mérséklése stratégiai célban az atipikus foglalkoztatás, családbarát foglalkoztatáspolitikai, távmunka, részmunka, nők foglalkoztatása, valamint a helyi foglalkoztatás fejlesztése vonatkozásában.
- 1.3.1. Mezőgazdasági alapanyagokra épülő nagy hozzáadott értékű termék-előállítás, -feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel stratégiai célban a magas élőlétszámú foglalkoztatás vonatkozásában.

2. A szegénység, szociális kizáródás újratermelődésének megakadályozása célhoz kapcsolódó fejlesztések a Megyei Konceptióban az alábbiak szerint jelennek meg:

- 1.2.1. Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő- piaci esélyeinek javítása, a digitális átállás elősegítése az oktatásban és a helyi közösségek megerősítése stratégiai célban a mélyszegénység és a gyermekszegénység csökkentése, valamint a minőségi oktatáshoz való hozzáférés biztosítása és a korai iskolaelhagyás csökkentése vonatkozásában.

3. A társadalmi-gazdasági javakhoz történő egyenlő esélyű hozzáférés javítása, a társadalmi összetartozás erősítése célhoz kapcsolódó fejlesztések a Megyei

Koncepcióban az alábbiak szerint jelennek meg:

- 1.1.2. Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar) fejlesztése stratégiai célban az egészségügyi szolgáltatások bővítése, valamint az intézményrendszer fejlesztése vonatkozásában.
- 1.2.1. Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő- piaci esélyeinek javítása, a digitális átállás elősegítése az oktatásban és a helyi közösségek megerősítése stratégiai célban a minőségi oktatáshoz való hozzáférés, a korai iskolaelhagyás csökkentése, a felzárkóztatás, kompetencia- és személyiségfejlesztés, tehetségkutatás és tehetséggondozás, valamint a hátrányos helyzetű csoportok befogadásának elősegítése vonatkozásában.
- 1.2.2. A kedvezőtlen demográfiai folyamatok hatásainak mérséklése stratégiai célban az önkormányzati bérlakás program vonatkozásában.
- 1.2.3. Települési infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése stratégiai célban a közszolgáltatások fejlesztése, a mélyszegénységben élők helyzetének a területi hátrányok felszámolása révén komplex telepprogramokkal, a bérlakás fejlesztések, a gyermekszegénység csökkentése, valamint a társadalmi integrációt elősegítő intézmények támogatása vonatkozásában.

		Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030		
		Az anyagi és szociális nélkülözés kockázatában élők arányának csökkentése, különös tekintettel a roma népességre	A szegénység szociális kizáródás újratemelődések megakadályozása	A társadalmi-gazdasági javakhoz történő egyenlő esélyű hozzáférés javítása, a társadalmi összetartozás erősítése
Tolna Megye Területfejlesztési Konceptiója 2021.-2030	Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként		✓	
	Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar) fejlesztése	✓		✓
	A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása			
	Vállalkozások versenyképességének erősítése	✓		
	Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő-piaci esélyeinek javítása, a digitális átállás elősegítése az oktatásban	✓		✓
	A kedvezőtlen demográfiai folyamatok hatásainak mérséklése	✓		✓
	Települési infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése			✓
	Mezőgazdasági alapanyagokra épülő, nagy hozzáadott értékű termék előállítás, -feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel	✓		
	Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése			

14.sz. ábra

A célrendszer kapcsolódása a Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégia 2014-2030 című dokumentumhoz

A Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégia két célkitűzése közül prioritást élvez a társadalmi célkitűzés, amiben foglaltakhoz vezető beavatkozásokat tartalmazza a kifejezetten ágazatspecifikus közlekedési célkitűzések csoportja.

A társadalmi célok csoportját az alábbi alpontok alkotják:

- környezetre gyakorolt negatív hatások csökkenés, klímavédelmi szempontok érvényesülése;
- a gazdaság hatékonyságának, növekedésének elősegítése;
- egészség- és vagyonbiztonság javulása (balesetek áldozatainak jelentős csökkenése);
- foglalkoztatás javulása;
- lakosság jólétének és mobilitási feltételeinek javulása;
- területi egyenlőtlenséges mérséklése;
- társadalmi igazságosság, méltányosság javítása;
- nemzetközi kapcsolatok erősítése.

A társadalmi célok elérése érdekében a fő közlekedési célkitűzések a következők:

- társadalmi szinten hasznosabb közlekedési szerkezet kialakítása:
  - o erőforrás-hatékony közlekedési módok erősítése;
  - o társadalmi szinten „előnyösebb személy- és áruszállítás” erősítése;
- szolgáltatások színvonalának és hatékonyságának növelése:
  - o szállítási szolgáltatások javítása;
  - o fizikai rendszerelemek javítása.

A fenti országos, ágazati célok kivétel nélkül fontosak Tolna megyében is. Tolna Megye Területfejlesztési Konceptiójában hangsúlyosan nevesítésre kerültek a vidéki lakosság elérhetőségének javítását célzó intézkedések, a kereslet-orientált tömegközlekedés elősegítése, a közlekedési infrastruktúra minőségének javítása, valamint logisztikai központok kialakításának támogatása a közlekedési csomópontokban. Utóbbi a gazdasági folyamatok szállítással kapcsolatos ráfordításának csökkentésével egyben a szállítási módok és szervezési folyamatok racionalizálást jelenti, amely a gazdaságossági eredmények mellett a környezeti terhelést is csökkenti.

A Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégia a társadalmi és közlekedési célok eléréséhez fejlesztési eszközöket nevesít társadalmi hasznosság alapján:

- ✓ elsődleges megvalósítású fejlesztési eszközök;
- ✓ javasolt fejlesztési eszközök;
- ✓ előkészítési igényű fejlesztési eszközök;
- ✓ távlati lehetőségek.

Ezek alapján elsődleges megvalósítású fejlesztési eszközök jellemzően a közlekedésbiztonsági és szolgáltatási színvonallal összefüggő intézkedéseket tartalmazzák, melyek az egész országra érvényesek.

Javasolt megvalósítású fejlesztési eszközök közül Tolna megyét érintő területi vetületű a „hiányzó közúti TEN-T átfogó hálózati elemek építése”, és a „vízi TEN-T hálózati kikötők paramétereinek törzshálózati szintre való fejlesztése, áruszállító hajók korszerűsítése”. Előbbi illeszkedik ahhoz a szándékhoz, ami szerint Tolna megye keleti és nyugati fele közötti hiányos közlekedési kapcsolatot az M9 Dombóvár-Szekszárd szakasza fogja javítani. A kikötők fejlesztése kapcsán megemlítenéd, hogy jelenleg a paksi kikötő része a TEN-T átfogó hálózati elemeinek, annak fejlesztése mindenképp

támogatandó a térség növekvő szállítási igényei miatt. A vízi szállítás emellett lényegesen környezetbarátabb megoldás, mint a jelenlegi belső égésű motorokkal végrehajtott közúti szállítmányozás, így annak fejlesztése környezetvédelmi szempontból is támogatandó.

		Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégia 2014 (2014-2050)	
		Társadalmi célok	Közlekedési célok
Tolna Megye Területfejlesztési Koncepciója 2021.-2030	Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként	✓	
	Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar) fejlesztése		
	A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása	✓	✓
	Vállalkozások versenyképességének erősítése	✓	
	Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerő-piaci esélyeinek javítása, a digitális átállás elősegítése az oktatásban		
	A kedvezőtlen demográfiai folyamatok hatásainak mérséklése		
	Települési infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése	✓	
	Mezőgazdasági alapanyagokra épülő, nagy hozzáadott értékű termék előállítás, -feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel	✓	✓
	Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése	✓	✓

15.sz. ábra

III.2.4. A célrendszer kapcsolata a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség fejlesztési dokumentumaival

A 2021-2030 közötti időszakra vonatkozó Tolna Megyei Területfejlesztési Konceptió és a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség Területfejlesztési Konceptiója 2021-2035 című dokumentumokban lefektetett horizontális célok táblázatos áttekintéséből jól látszik, hogy a két fejlesztési dokumentum horizontális céljai között számos kapcsolódás található.

Horizontális célrendszerek kapcsolódása			
Tolna megye horizontális céljai		Közép-Duna Menti Kiemelt Térség horizontális céljai	
1	Együttműködésre épülő fejlesztések	1	Területi és környezeti fenntarthatóság erősítése
2	Környezettudatos és fenntartható fejlesztések	2	Helyi értékteremtő képesség javítása
3	Munkahelymegtartást és/vagy munkahelyteremtést támogató fejlesztések	3	Alkalmazkodóképesség javítása; térségi és egyéni szinten egyaránt
4	Családbarát fejlesztések	4	Helyi identitás és együttműködés erősítése
5	Elsősorban helyi erőforrásra épülő fejlesztések	5	Korszerű információs és kommunikációs technológiák alkalmazása (ICT)
6	Vállalkozásbarát fejlesztések	6	Mindennapi élet biztonságának javítása
7	Innovatív fejlesztések		

Tolna megye 1. és a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség (továbbiakban KDMKT) 4. horizontális célja egyaránt az együttműködés fontosságát hangsúlyozza.

A környezettudatosság, a fenntarthatóság fontosságára hívja fel a figyelmet Tolna megye 2. és a KDMKT 1. horizontális célja.

Tolna megye esetében 5., a KDMKT esetében pedig 2. helyen szerepel a horizontális célok között helyi értékteremtés, a helyi erőforrások jobb kihasználásának fontossága.

Az innováció, a korszerű megoldások alkalmazása, elterjesztése jellenik meg Tolna megye 7. és a KDMKT 5. horizontális céljaként.

A specifikus célrendszerek összehasonlításánál a következő tartalmi kapcsolódásokat azonosíthatjuk:

KDMKT 1. specifikus cél (Infrastruktúra fejlesztés) - erre irányul Tolna megye 1.2.3. számú célja, ami egyúttal felöleli a KDMKT 4. és 7. specifikus célját is.

KDMKT 2. specifikus cél (Gazdaság-fejlesztés) - ezzel Tolna megye 1.1.1., 1.1.2., és 1.1.4 célja is összhangban van.

KDMKT 3. specifikus cél (Innováció, környezetbarát (zöld) fejlesztés) – Tolna megye 1.1.1. és 1.1.3. céljaival is ezt kívánjuk elérni.

KDMKT 4. specifikus cél (Településfejlesztés) – Tolna megye 1.2.3 céljának feleltethető meg, de kapcsolódik hozzá az 1.3.2. cél is.

KDMKT 5. specifikus cél (Humánfejlesztés) – Tolna megye 1.2.1. céljához kapcsolódik

legszorosabban, ami a KDMKT 6. céljához is illeszkedik.

KDMKT 6. specifikus cél (Együttműködés, gazdasági és társadalmi innováció erősítése) – ez egy kimondottan sok területet felölelő cél, melyhez kapcsolódik Tolna megye 1.1.1., 1.1.2., 1.1.3., és 1.3.1. célja is.

KDMKT 7. specifikus cél (Intézményfejlesztés) – több tématerületre bontva ugyan, de erre irányul Tolna megye 1.2.1. és 1.2.3. számú célja is.

Specifikus célrendszerek kapcsolódása			
Tolna megye stratégiai céljai		Közép-Duna Menti Kiemelt Térség specifikus céljai	
1.1.1.	Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként	1	Infrastruktúra-fejlesztés
1.1.2.	Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil és bőripar) fejlesztése	2	Gazdaság-fejlesztés
1.1.3.	A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása	3	Innováció, környezetbarát (zöld) fejlesztés
1.1.4.	Vállalkozások versenyképességének erősítése	4	Településfejlesztés
1.2.1.	Oktatásfejlesztés, hátrányos helyzetű csoportok munkaerőpiaci esélyeinek javítása, a digitális átállás elősegítése az oktatásban	5	Humánfejlesztés
1.2.2.	A kedvezőtlen demográfiai folyamatok hatásainak mérséklése	6	Együttműködés, gazdasági és társadalmi innováció erősítése
1.2.3.	Települési infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése	7	Intézményfejlesztés
1.3.1.	Mezőgazdasági alapanyagokra épülő, nagy hozzáadott értékű termék előállítás, -feldolgozás, piaci értékesítés és agrármarketing tevékenység termelői együttműködéssel		
1.3.2.	Vidéki életminőség javítása és a rurális térség népességmegtartó képességének elősegítése		
1.3.3.	A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség Tolna megyét érintő területének fejlesztése		

A KMDKT koncepciója a kiemelt térséget alkotó területet három részre osztja:

- Átmeneti fejlettségű térség: a Bácskai terület (Kelet);
- Fejlett várostengely: Dunamenti folyosó (Tolnai oldal, a 6-os út és szűk vonzáskörzete);
- Periféria: A Térség kistelepülései nyugati zónája

Tolna megyét a fenti felosztás szerinti három területi egységből kettő is érinti.

Az ún. fejlett várostengelybe tartoznak a KDMKT azon települései, melyek a Szekszárdi, Tolnai és Paksi járás területén helyezkednek el.

Ezen települések vonatkozásában a KDMKT koncepciója szerinti átfogó cél a területi és környezeti fenntarthatóság erősítése, melynek eléréséhez az alábbi specifikus célokat rögzíti a dokumentum:

- infrastruktúra- és humánerőforrás-fejlesztés
- gazdaságfejlesztés a vállalkozások technológiájának fejlesztésével, technológia- és termékfejlesztések erősítésével, az együttműködések bátorításával, illetve a gazdasági termelés bővítésének bátorításával

Ezen térség vonatkozásában a KDMKT területi célja egy, az erőmű generálta lehetőségekre épülő innovációs-technológiai klaszter létrehozása.

Tolna megye koncepciója e térség vonatkozásában a fenti célok mindegyikét tartalmazza, de ezek mellett más fontos területek is megjelennek a céljaink között, mint pl. a terület turizmusának fellendítése, azon belül is egy - a meglévő természeti és épített értékekre, helyi hagyományokra alapozott - Duna menti rekreációs térség kialakítása, a gasztronómiai és az aktív (elsősorban) kerékpáros turizmus fellendítése.

Tolna Megye Területfejlesztési Koncepciójának 10 stratégiai célja közül egy (II.1.3.3.

A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség Tolna megyét érintő területének fejlesztése) kifejezetten a KDMKT területével foglalkozik, amely cél illeszkedik a kiemelt térség fejlesztési céljaihoz.

Fontosnak tartjuk továbbá, hogy a térségben jelenleg is működő gazdasági szereplők (elsősorban a KKV-k) számára a Paksi Atomerőmű bővítésével járó humán erőforrás elszívó hatást enyhítsük, a gazdasági trendekre rugalmasan reagáló foglalkoztatáspolitikával (képzések, átképzések támogatásával, munkahely-megtartás és –teremtés anyagi támogatásával), a termék- vagy technológiaváltás, -fejlesztés irányába tett törekvéseik támogatásával hozzájáruljunk működőképességük megtartásához.

Az ún. Periféria (a Bonyhádi járás KDMKT-be tartozó települései, valamint a Tamási járás települései) esetében több átfogó célt is megjelenít a KDMKT koncepciója, melyek az alábbiak:

- Infrastruktúra-fejlesztés
- A helyi értékteremtő képesség javítása
- Alkalmazkodó képesség javítása

Specifikus célok ebben a térségben:

- A települések vonzerejének javítása
- A települések, vállalkozások, kulturális és közösségi tevékenységek fejlesztési és együttműködési képességének, forrásbevonó képességének erősítése

Ezen térség vonatkozásában területi cél az infrastrukturális, közszolgáltatási és szociális ellátási hátrányok csökkentése.

Tolna megye koncepciója e térség vonatkozásában, az elhelyezkedésből adódó hátrányok leküzdése érdekében, szintén kiemelt jelentőséget tulajdonít az infrastrukturális fejlesztéseknek. A közlekedési hálózat megfelelő színvonalú kiépítettsége nagyban hozzájárulhat ahhoz, hogy ez, a jelenleg "perifériának" számító térség is részesüljön a Paksi Atomerőmű bővítéséből adódó gazdasági előnyökből. Tolna megye is fontosnak tartja a helyi értékek, természeti kincsek kiaknázását, a termál- és gyógyturizmus infrastrukturális feltételeinek további fejlesztését, kiegészítő szolgáltatások nyújtását, a természetjáró és vadászturizmus lehetőségeinek felismerését, kiaknázását. Ezek mellett kiváló mezőgazdasági adottságokkal is

rendelkezik ez a térség, melynek magasabb szintű hasznosítása szintén kitörési lehetőséget jelent a mostani hátrányos helyzetből.

IV.A területfelhasználás alapelveit lefektető koncepció

IV.1 Stratégiai térstruktúra bemutatása

A megye térszerkezetére jellemző, hogy nem a megyeszékhelyre koncentrált, hanem az egyes kistérségek, tájak önállósága, külső kapcsolatai a jellemzőek. A megye városai a Duna mentén (Dunaföldvár, Paks, Tolna, Szekszárd, Bátaszék), illetve Tamási és Gyöngyös kivételével a megyehatáron (Bonyhád, Nagymányok, Dombóvár, Simontornya) helyezkednek el, ami igazolja, hogy a megye térszerkezete nem kiegyensúlyozott.

A területi fejlődés alakulását alapvető mértékben befolyásolta az a körülmény, hogy az észak-déli irányban fekvő Tolnai-hegyhát kettéosztja a megye területét, és bizonyos szempontból folyamatosan akadálya volt a kapcsolatok fejlődésének. A megye kistérségei (járásai), illetve a nyugati és keleti része közötti együttműködés lényegében nem alakult ki sem társadalmi, sem gazdasági szempontból, és az egyes járások fejlődése is eltérően alakult, az észak-dél irányú közlekedési főútvonal, a 6-os főút volt Tolna megye fejlődési tengelye. A Budapest – Pécs – országhatár között futó főút a Dunával párhuzamosan haladva felfűzte és tulajdonképpen tovább fejlesztette a megye gazdaságilag amúgy is fejlettebb részét.

A 63-as főút hasonlóképpen észak-dél irányban Szekszárd (Tolna) – Székesfehérvár között teremtett közúti kapcsolatot. Kelet-nyugat irányú jelentős közúti és így gazdasági kapcsolat sincs például Paks és Tamási vagy Szekszárd és Dombóvár között. A 65-ös főút Szekszárd – Siófok vonalon, északnyugat-délkelet irányban pedig átlósan szeli át a megyét, így érdemi kapcsolatot nem teremt a megye keleti és nyugati részei között.

2002-ben megépült a Szekszárdi Duna-híd és az M9-es 6-os és 51-es főút közötti félpályás szakasza. 2010-ben megépült az M6-os autópálya teljes Tolna megyei szakasza és Budapest és Pécs között is autópályán lehet közlekedni. Ez a már üzemelő két új gyorsforgalmi út a megye térszerkezetében jelentős változást hozott, ám igazából a meglévő tendenciát és fejlettséget, azaz a meglévő különbségeket tovább erősítette.

A Paksi és a Szekszárdi kistérség területe volt korábban is Tolna megye két (a járási rendszer bevezetése óta 3: Paksi, Szekszárdi és Tolnai járás) legfejlettebb, gazdaságilag legerősebb térsége, az új országos, nemzetközi kapcsolatokat is erősítő fejlesztések pedig épp ebben a két (három) legfejlettebb térségben valósultak meg.

Megkezdődött szintén ebben a térségben egy új Duna-híd építése Paks és Gerjen térségében, ami az M6 és Kalocsa felé biztosít majd főúti összeköttetést Tengelic, Dunaszentgyörgy, Gerjen, Paks, Foktő és Kalocsa között az 51. sz. főútig.

A térségi mellékúthálózat kismértékű módosításával tovább javítva az autópályával való kapcsolatot, a három járásban újabb fejlesztési területek létesülnek majd.

Annak érdekében, hogy az autópályától távolabbi, gazdaságilag elmaradott járások, mint például a megye csaknem egyharmadát kitevő Tamási járás, illetve a Dombóvári és a Bonyhádi járás elsősorban apró- és kistelepüléseinek további gazdasági és társadalmi leszakadását mérsékeljük és felzárkóztatását elősegítsük, szükséges új, hatékony térségfejlesztési eszközöket alkalmazni. A fejletlen területeknek a fejlett területektől történő további leszakadását hivatott fékezni az a kormányzati szándék is, mely létrehozta a „szabad vállalkozási zónákat” az ország legfejletlenebb területeinek hatékony – elsősorban gazdasági célú – felzárkóztatására. Kiemelt szerepet kaphat a közeljövőben az elmúlt években dinamikus fejlődő Tamási Ipari Park is.

2020 májusában a Paksi Atomerőmű bővítése kapcsán és a területi különbségek mérséklésére, illetve a leszakadt térségek, települések felzárkóztatására megalakult a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség.

A már megépült és az országos tervben (OTrT) szereplő közúthálózat szerint a Tamási kistérség megközelíthetősége a megyeközponntal, és a megye fejlettebb keleti részeivel való kapcsolat-rendszere nem változik alapvetően. Rendkívül fontos az M9-es gyorsforgalmi út továbbépítése. Ezzel a fejlesztéssel a megyehatárhoz közel, részben Baranya megye területét is érintve, de létrejönne a megye keleti és nyugati része között egy valódi, eddig hiányzó gyorsforgalmi közúti kapcsolat. Ez jelentős fejlesztéseket eredményezhet a Bonyhádi és Dombóvári kistérség területén. Az M9 autópályát teljes kiépítése esetén az országon belüli kelet-nyugati kapcsolatok egyik legjelentősebb gyorsforgalmi útja épül majd meg további lehetőséget teremtve Tolna megye és települései számára. Az M9-es gyorsforgalmi út jelentősebb szakaszainak kiépítésével a meglévő dunai Szent László híd hálózatba kapcsolásával a megyét átszelő keresztirányú forgalom jelentősen megnő, és felértékelődik. Keleti irányban az M5 autópályához, nyugati irányban Szekszárd, Bonyhád, Dombóvár, Nagykanizsa összekötésével az M7 autópályához csatlakozik, így a Dunántúl és az Alföld déli részeinek összekapcsolását teremtheti meg.

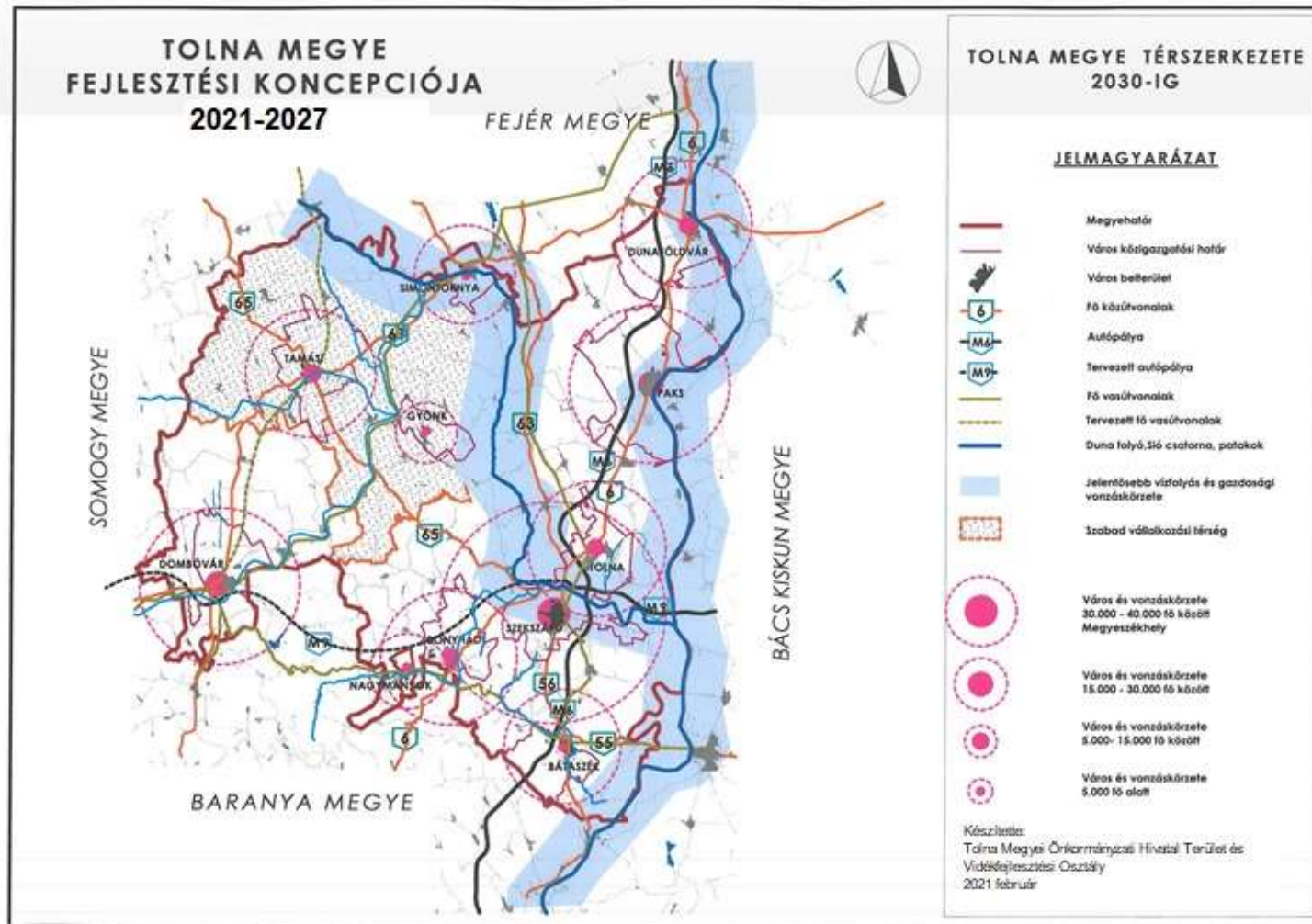
A megye gazdasági térszerkezetét vizsgálva a 6 járás közül ez esetben is a Paksi illetve a Szekszárdi járás a kiemelkedő – a Paksi magasan átlag fölötti, a Szekszárdi pedig átlag fölötti besorolású.

A Tolna Megyei Területfejlesztési Koncepció egyik legfontosabb célja, hogy a megye fejletlenebb térségeiben, hátrányos helyzetű településeiben is beindítsa a helyi erőforrásokra, a helyi értékekre és humán erőforrásra alapozva olyan gazdaságfejlesztési folyamatokat, melyek mérséklik a további gazdasági leszakadást és elősegítik a felzárkózást a megye fejlettebb területeihez. A beavatkozásoktól azt várjuk, hogy a gazdasági térszerkezetben érezhető változások indulnak el 2021-2030 között.

Tolna megye területét érintő, kiemelten fejlesztendő Közép-Duna Menti Kiemelt Térséget, valamint a komplex programmal fejlesztendő Tamási járás területét érintő fejlesztéseket önálló fejezetként jelenítjük meg a jelen koncepcióban, valamint a területfejlesztési programban is.

A fejlesztések során létrejövő beruházások területfelhasználási alapelvei a következők:

- a fejlesztések a természet- és környezetvédelmi szempontok figyelembevételével valósulnak meg;
- olyan helyen kerüljenek megvalósításra, amelyek elhelyezkedése egyaránt szolgálja a társadalom érdekeit és a környezet védelmét;
- olyan területek kerüljenek bevonásra és olyan fejlesztések kerüljenek egymáshoz közel, amelyek között a körforgásos gazdaság előnyei minél nagyobb arányban megvalósulhatnak;
- védik a települési zöldterületeket.

16.sz. ábra: Tolna megye térszerkezetére (gazdasági térszerkezet) 2030-ig jelentősebb hatást kiváltó beavatkozások (Tolna megye komplex programmal fejlesztendő járása (Tamási járás területe))

IV.1.1. Kedvezményezett térség (Dombóvári járás)

A kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014 (XI. 26.) Kormányrendelet kedvezményezett térségnek tekinti azokat a járásokat, amelyeknek komplex mutatója kisebb, mint az összes járás komplex mutatójának átlaga.

A Rendelet 3. sz. mellékletének értelmében ebbe a kategóriába tartozik a Dombóvári járás területe.

Az alábbi táblázatban felsorolásra kerül a járás 16 települése (félkövérrel jelölve az egyetlen város).

Attala	Dombóvár	Kapospula	Lápafő
Csibrák	Döbrököz	Kaposszekcső	Nak
Csikóstöttős	Gyulaj	Kocsola	Szakcs
Dalmand	Jágónak	Kurd	Várong

IV.1.2. Komplex programmal fejlesztendő térség (Tamási járás)

A kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014 (XI. 26.) Kormányrendelet komplex programmal fejlesztendő járásként definiálja a kedvezményezett járásokon belül azokat a legalacsonyabb komplex mutatóval rendelkező járásokat, amelyekben az ország kumulált lakónépességének 10%-a él.

A Rendelet 3. sz. mellékletének értelmében ebbe a kategóriába tartozik a Tamási járás területe.

Az alábbi táblázatban felsorolásra kerül a járás 32 települése (félkövérrel jelölve a városok, dőlt betűvel a nagyközségek).

Belecska	Iregszemcse	Nagykónyi	Szakadát
Diósberény	Kalaznó	Nagyszékely	Szakály
Dúzs	Keszőhidegkút	Nagyszokoly	Szárazd
Értény	Kisszékely	Ozora	Tamási
Felsőnyék	Koppányszántó	Pári	Tolnanémedi
Fürged	Magyarkeszi	<i>Pincehely</i>	Udvari
Gyönk	Miszla	Regöly	Újireg
<i>Hőgyész</i>	Mucsi	Simontornya	Varsád

IV.1.3. Gazdaságélénkítő Programban érintett települések

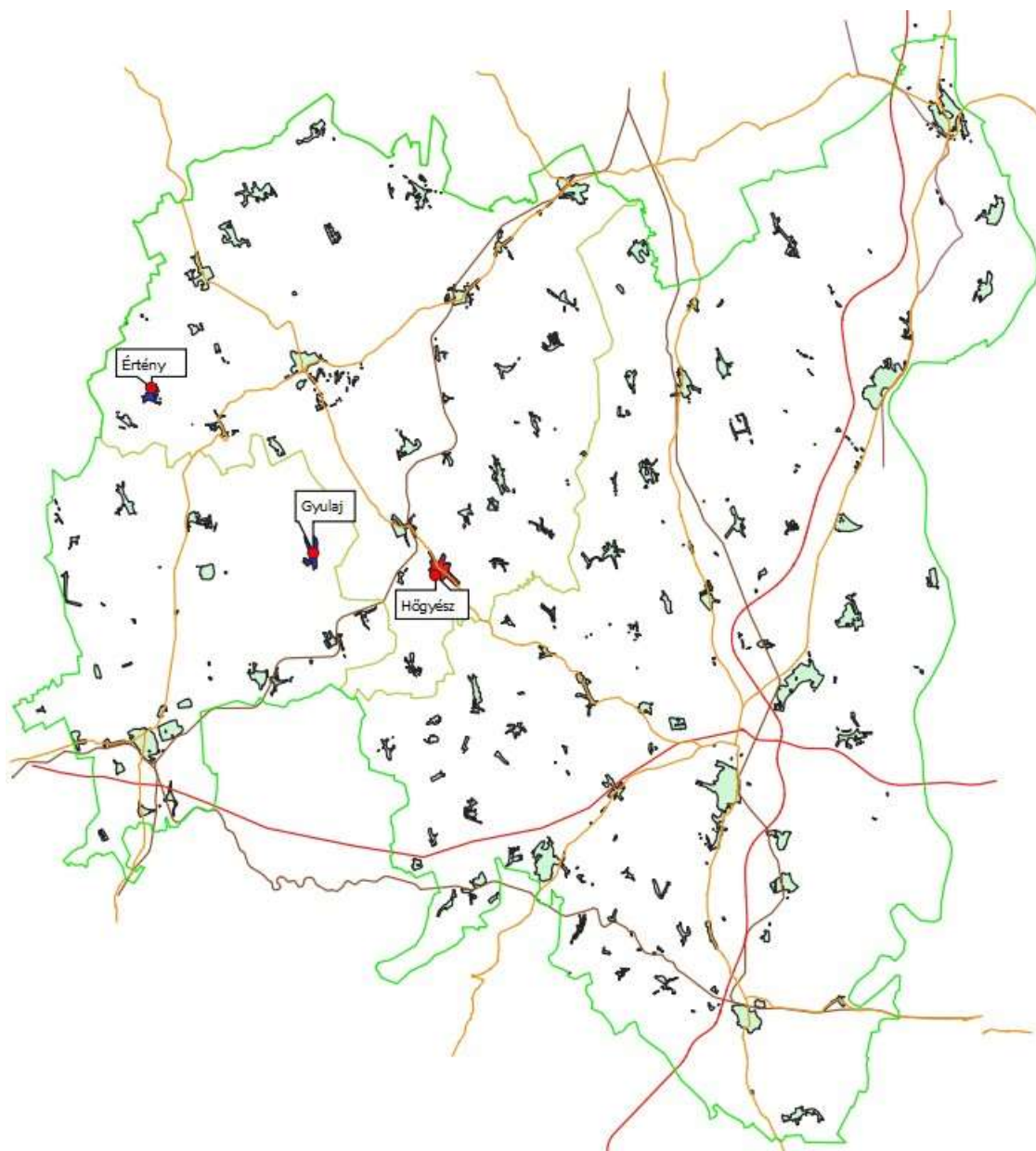
A Magyarország egyes területei közötti gazdasági egyenlőtlenség csökkentése érdekében szükséges fejlesztési programcsomagról szóló 1403/2019 (VII.5.) Kormányhatározat, valamint az annak folytatásáról rendelkező 1186/2020 (IV.28.) Kormányhatározat alapján a Gazdaságélénkítő Program első két ütemében 100 település vehet részt, köztük egyetlen Tolna megyei: **Hőgyész**.

A program célja a gazdaság hosszú távú fejlesztése és élénkítése az érintett településeken.

IV.1.4. Felzárkózó települések

A "Felzárkózó települések" hosszú távú programjának megalapozásáról szóló 1404/2019 (VII.5.) Kormányhatározat, az új Roma Stratégiával összefüggő feladatok meghatározásáról szóló 1426/2019 (VII.26.) Kormányhatározat, valamint az ezek folytatásáról rendelkező 1186/2020 (IV.28.) Kormányhatározat alapján országos szinten 70 település került kijelölésre.

A felzárkózó települések listáján két Tolna megyei szerepel: **Értény** és **Gyulaj**.

17.sz. ábra: Gazdaságélénkítésben és felzárkóztatásban érintett települések köre

IV.1.5. Közép-Duna Menti Kiemelt Térség Tolna megyei települései

A Paks II beruházáshoz kapcsolódóan új súlyponti tényezőként jelenik meg a megye településeinek jelentős hányadát magában foglaló kiemelt térség, melynek területi lehatárolásáról 2020. május 05-én döntött az Országgyűlés.

A Közép-Duna Menti Kiemelt Térséghez három megye (Tolna, Bács-Kiskun és Fejér) 99 települése tartozik. A korábban nem létező térség létrehozásának háttérében a paksi atomerőmű két új blokkjának tervezése, építése és üzembe helyezése, illetve a kapcsolódó egyéb, nagy volumenű fejlesztések állnak. A fejlesztésnek jelentős, nagy területet érintő társadalmi, gazdasági, infrastrukturális és környezeti hatásai lesznek, melyek kezelése, összehangolása kiemelkedő jelentőségű feladat. Fontos cél, hogy a térségbe irányuló további fejlesztések és beruházások szinergikusan kapcsolódjanak egymáshoz, hogy minél jobban kiaknázzák a térségben rejlő potenciálokat.

Az alábbi táblázatban járási bontásban kerül felsorolásra a Közép-Duna Menti Kiemelt Térségbe tartozó 62 db megyei település (Bonyhádi járás 3 települése, Paksi járás teljes területe: 15 település, Tolnai járás teljes területe: 4 település, Tamási járás teljes területe: 32 település és a Szekszárdi járás 8 települése).

Bonyhádi járás	Pusztahencse	Tamási járás	Nagykónyi
Felsónána	Sárszentlőrinc	Belecska	Nagyszékely
Kéty	Tengelic	Diósberény	Nagyszokoly
Zomba	Szekszárdi járás	Dúzs	Ozora
Paksi járás	Harc	Értény	Pári
Bikács	Kistormás	Felsőnyék	Pincehely
Bölcske	Kölesd	Fürged	Regöly
Dunaföldvár	Medina	Gyönk	Simontornya
Dunaszentgyörgy	Ócsény	Hőgyész	Szakadát
Gerjen	Sióagárd	Iregszemcse	Szakály
Györköny	Szedres	Kalaznó	Szárazd
Kajdacs	Szekszárd	Keszőhidegkút	Tamási
Madocsa	Tolnai járás	Kisszékely	Tolnanémedi
Nagydorog	Bogyiszló	Koppányszántó	Udvari
Németkér	Fácánkert	Magyarkeszi	Újireg
Paks	Fadd	Miszla	Varsád
Pálfa	Tolna	Mucsi	

V. A fejlesztés eszköz- és intézményrendszere

V.1. A prioritások azonosítása

1. prioritás: Megyei komplex térségfejlesztési programok
  - szabad vállalkozási zóna (Tamási térsége)
  - Közép-Duna Menti Kiemelt Térség
  - rekreációs térségek (Duna mente, illetve Sió mente)
  - funkcióbővítő és szociális célú településfejlesztés
  - közösségvezérelt helyi programok

2. prioritás: Gazdaság
  - K+F+I potenciál erősítése
  - ipari parkok és logisztikai központok kialakítása és szolgáltatásainak fejlesztése
  - vállalkozásfejlesztés (ágazati preferenciával, turizmus is)
  - agrárvállalkozások versenyképességének javítása
  - helyben történő értékesítés elősegítése, szociális gazdasági eszközök alkalmazása
  - piaci szereplők térségi gazdasági, tudományos együttműködés erősítése
  - természeti erőforrások, táji és természeti értékek és épített környezet szélesebb körű megismertetése, potenciáljuk javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása
  - megyei övezetek
(Innovációs technológiai fejlesztés támogatott célterületének övezete – 8. sz. *melléklet*;
Logisztikai fejlesztések támogatott célterületének övezete – 9. sz. *melléklet*;
Turisztikai fejlesztések támogatott célterületének övezete – 10. sz. *melléklet*)

3. prioritás: Környezet, energetika és közlekedés
  - térségi elérhetőség és mobilitás javítása
  - igényalapú közösségi közlekedés fejlesztése
  - klímavédelmi beruházások támogatása
  - fenntartható területhasználat, környezeti károk enyhítése, barnamezős területek újrahasznosítása
  - helyi természeti erőforrásokra alapozott energiatermelés erősítése
  - energiahatékonyság javítása

4. prioritás: Társadalom
  - keresletvezérelt szakképzési és felnőttképzési rendszer kialakítása
  - minőségi oktatáshoz, egészségügyi és szociális ellátáshoz való egyenlő esélyű hozzáférés megteremtése, a közszolgáltatások minőségének javítása
  - munkavállalás, önfoglalkoztatás elősegítése
  - közösségfejlesztés, helyi identitás erősítése és értékörzés

V.2. Felelősség és intézményrendszer, a koncepció üzenetei, kapcsolódása más térségekhez

A fejezet célja, hogy kijelölje a későbbi programozás tárgykörét, azaz nagyvonalakban ismertesse a megyei önkormányzat, mint a koncepció tervezéséért és végrehajtásáért felelős szerv, továbbá más szervezetek, partnerek lehetséges szerepét annak megvalósításában és végrehajtásában.

A koncepció legfontosabb üzenetei az alábbiak szerint azonosíthatók:

V.2.1. Közsférán kívüli szereplők

- civil szervezetek: aktív szerepvállalásukkal segítsék a kulturális- és sportlétesítmények új élettel való megtöltését; aktív közösségfejlesztő munkával erősítsék a helyi identitástudatot, ennek érdekében működjenek közre közösségfejlesztő szakemberek képzésében és alkalmazásában;
- egyházak: aktív szerepvállalásukkal segítsék a kulturális létesítmények élettel való megtöltését; aktív közösségfejlesztő munkával erősítsék a helyi identitástudatot; oktatási, nevelési és mentálhigiénés szerepük meghatározó;
- gazdasági szereplők: aktív közreműködésükkel segítsék elő a termelői együttműködések létrehozását; a piaci együttműködés elmélyítésével vállaljanak szerepet a K+F+I és logisztikai tevékenységek fejlesztése terén; eszközöljenek beruházásokat a hagyományosan jelenlévő ipari ágazatokban (különösen a mezőgazdasági termékek előállítását, feldolgozását és értékesítését célzó beruházásokkal a vidékies térségekben); a gyakorlati oktatásban való közreműködésen keresztül vállaljanak szerepet az igényekhez igazodó, gyakorlatorientált szakképzési rendszer kialakításában; az atipikus foglalkoztatási formák szélesebb körű alkalmazásával járuljanak hozzá a kedvezőtlen demográfiai folyamatok negatív hatásainak mérsékléséhez;

Ágazatok:

- gazdaságpolitika: a szabályozási környezet módosításával (pl. szabad vállalkozási zóna, egyéb adókedvezmények) ösztönözze vállalkozások indítását (fiatalok, pályakezdők vállalkozóvá válását), betelepülését, munkahelyek létrehozását; segítse elő a hagyományosan jelenlévő ipari ágazatokba történő beruházásokat (különösen a helyi mezőgazdasági alapanyagokra épülő magas hozzáadott értékű élelmiszer- és feldolgozóipari kapacitások kiépítését); ösztönözze az atipikus foglalkoztatási formák szélesebb körű elterjedését, hozzájárulva ezáltal a demográfiai folyamatok kedvezőtlen hatásainak mérsékléséhez;
- közlekedéspolitika: a közlekedési infrastruktúrába történő befektetések révén ösztönözze a beruházásokat, új vállalkozások létrehozását és a munkahelyteremtést, javítsa a mobilitás, a munkába járás feltételeit; teremtsen meg a rugalmas, igényvezérelt közösségi közlekedés lehetőségét, biztosítva az egyenlő esélyű hozzáférést;
- kitermelő ágazati politikai, energia és klímapolitika: vizsgálja meg térség

ásványkincs-készlet termelési/hasznosítási lehetőségét; a Paksi Atomerőmű tervezett bővítésével járjon hozzá a térség gazdasági fejlődéséhez; a természeti energiaforrások (geotermikus-, nap- és szélenergia, biomassza, biogáz és termálvíz) tudatos használatával biztosítsa a helyi erőforrásokra támaszkodó energiatermelés feltételeit; lásd. még környezetpolitika;

- környezetpolitika: a klímaváltozás hatásainak mérséklése, a táji, természeti és épített környezeti értékek védelme érdekében szigorúbb jogszabályi környezetet alakítson ki; teremtse meg az új víztározó-kapacitások kialakításának, a meglévő öntözőművek- és rendszerek, stb. fejlesztésének lehetőségét; részesítse előnyben a környezettudatos, környezetkímélő és energia hatékony beruházásokat
- agrárpolitika, élelmiszergazdaság: mezőgazdasági alapanyagokra épülő, nagy hozzáadott értékű termék előállításának, feldolgozásának, a piaci értékesítés feltételeinek javításával járjon hozzá az agrárgazdaság fejlődéséhez; folytasson központi agrármarketing tevékenységet; ösztönözze a termelői együttműködések; járjon hozzá a mezőgazdaság termelékenységének javításához;
- vidékfejlesztés: a koncepció értelmezése szerint elsősorban területi szempont, sem mint ágazati politika, így a szektorális logika mentén megfogalmazott üzeneteknek hangsúlyosan kell a vidékies térségekben (is) érvényesülniük;
- egészségügyi politika: mindenki (különösen a vidékies térségekben élők) számára biztosítsa az azonos minőségű egészségügyi ellátáshoz, szociális alapellátáshoz való hozzáférést;
- szociálpolitika: a szabályozási környezet módosításával segítse elő a kedvezőtlen demográfiai folyamatok megállítását, visszafordítását, mérsékelve annak a térséget sújtó negatív hatásait;
- oktatáspolitikai: segítse elő a munkaerő-piaci irányultságú, keresletvezérelt szak- és felnőttképzési rendszer kialakítását, a képzési lehetőségek bővítését; az oktatás modernizációját (digitalizálás, e-oktatás);
- kultúrpolitika: a koncepció nem fogalmaz meg közvetlen üzeneteket ezen ágazat számára, ez a tervezés következő szakaszaiban kerülhet megfogalmazásra;
- központi közigazgatás-szervezési politika: a koncepció nem fogalmaz meg közvetlen üzeneteket ezen ágazat számára, ez a tervezés következő szakaszaiban kerülhet megfogalmazásra;
- önkormányzati politika: a helyi szabályozási környezet módosításával (pl. helyi adókedvezmények) ösztönözze külső vállalkozások betelepülését, új vállalkozások indítását, a munkahelyteremtést; helyi fejlesztési programok kidolgozásán keresztül biztosítsa a település funkcióbővítő (közösségi, kulturális, stb.) fejlesztésének lehetőségét; a térség népességmegtartó képességének erősítése céljából teremtse meg a lehetőségét helyi programok (bérlakás, háztáji, stb.) megvalósításának;
- igazságügyi politika: a koncepció nem fogalmaz meg közvetlen üzeneteket ezen ágazat számára;

- honvédelmi politika: a koncepció nem fogalmaz meg közvetlen üzeneteket ezen ágazat számára.

Egyéb szereplők:

- Szomszédos és más megyék: az együtt gondolkodás feltételeinek megteremtésén keresztül járuljon hozzá a térségi együttműködés előmozdításához, a kölcsönös érdekeltségen alapuló fejlesztések megvalósításához, az abban rejlő lehetőségek kihasználásához (pl. felsőoktatás, K+F+I: Pécsi Tudományegyetem, Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campus, Kecskeméti Neumann János Egyetem, Budapesti Műszaki Egyetem)

V.2.2. Szomszéd megyék szerepe, nemzetközi kapcsolatok

A) Dél-dunántúli megyékkel való együttműködés

1. Közlekedésfejlesztés:

- Vasúti hálózat fejlesztése (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya)
- Községi közlekedés fejlesztése (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya)
- M6-os déli irányú, országhatárig történő meghosszabbítása (érintett megyék: Tolna, Baranya)
- M60-as nyugati irányú, országhatárig történő meghosszabbítása (érintett megyék: Somogy, Baranya)
- 67-es főút fejlesztése a teljes szakaszon, meghosszabbítása a határig, Dráva-híd építése (érintett megyék: Somogy, Baranya)
- 66-os kiemelt főút (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya)
- M9-es fejlesztése (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya)
- Kerékpáros közlekedési hálózat fejlesztése (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya)

2. Gazdaság- és társadalomfejlesztés:

- Logisztikai központok kialakításának lehetőségei (érintett megyék: Tolna, Baranya)
- Duna-Régió Stratégia kapcsán tervezett fejlesztések (érintett megyék: Tolna, Baranya)
- A tisztaszén-technológia meghonosítása és kőbányászat fejlesztése, és az ezekre épülő gazdaságfejlesztés (érintett megyék: Tolna, Baranya)
- Helyi adottságokra alapozott mezőgazdasági-, fafeldolgozó ipar fejlesztése; élőkommunikációs igényes ágazatok erősítése (fakitermelés, erdőgazdálkodás, mezőgazdaság), illetve a termelésre alapozott feldolgozó kapacitások kiépítése tervszerűen, megyeszerte (mezőgazdasági termék feldolgozás, élelmiszeripar, fafeldolgozó üzemek) – foglalkoztatás bővítés (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya)
- Egészség- és gyógyturizmusban rejlő lehetőségek kihasználása egyetemekkel, illetve a gyógyfürdőkkel együttműködve; fizetőképes hazai és külföldi lakosok számára egészségügyi szolgáltatások biztosítása fekvőbeteg, járó beteg,

- valamint diagnosztikai területen.
- Zselicség, Sásd, Dombóvár térsége – 3 megyét érintő közös fejlesztési program lehetősége (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya)
  - A Magyar Limes Szövetséghez való csatlakozás kérdésköre (érintett megyék: Tolna, Baranya)
  - Együttműködési lehetőségek az oktatás és innováció területén (egyetemek, szakképző központok és vállalkozások együttműködésével) (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya)
  - Vidékfejlesztési lehetőségek összehangolása (szőlészet, borászat, pincefalvak regionális együttműködése) (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya)
  - Jelentősebb turisztikai attrakciók regionális szintű összehangolása (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya)
  - Vállalkozásélénkítő Komplex Program, szabad vállalkozási zónák, piaci igényekre választ adó mikro-, kis- és középvállalkozói szektor megerősítése
  - Komplex balatoni vízgyűjtő-rehabilitációs program, melynek részeként megvalósul a Sió-csatorna turisztikai célú fejlesztése; a programmal egyidejűleg komplex balatoni turisztikai fejlesztés (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya)
  - Hátrányos helyzetű települések felzárkóztatásában a három megye együttműködése, közös fejlesztési program kidolgozása (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya)
  - Dél-Mezőföld, Külső-Somogy aprófalvas térségeinek foglalkoztatási, önfenntartó térségfejlesztési programja megyék közötti együttműködéssel (érintett megyék: Tolna, Somogy)
  - Elmaradott területek felzárkóztatása, roma képzési közös mintaprojekt (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya)
3. Környezetfejlesztés:
- Regionális szintű vízügyi szabályozás, vízrendezés (hajózás, öntözés) (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya)
  - Megújuló energiák hasznosítása helyi energiatermelő kapacitások kiépítésével (köz- és magánszféra), az ehhez szükséges szakképzési rendszer összehangolása regionális szinten (érintett megyék: Somogy, Tolna, Baranya)

B) Nem a régióban található szomszédos megyékkel való együttműködés

1. Fejér megye:

- Széles körű mezőgazdasági összefogás, helyi gazdák agrármarketing tevékenysége, agrár szaktanácsadás
- Hagyományos ipari ágazatok (bőr-, textil-, élelmiszeripar) fejlesztése
- Közúti, vasúti infrastruktúra-fejlesztés
- Együttműködés a hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű térségekben (Tamási, Sárbogárd)
- Együttműködés a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség fejlesztési ügyeiben
- Összefogás az integrált területi beruházások és a közösségvezérelt helyi fejlesztések terén, a Leader HACCS-ok bevonásával
- A megyehatáron levő települések közti átjárhatóság biztosítása
- A paksi atomerőmű bővítéséhez kapcsolódó szakemberképzésben való

együtműködés

- A megújuló energiahasznosításban való együtműködés kialakítása
- A víz- és belvíztározók építésének összehangolása, elsősorban mezőgazdasági hasznosítás érdekében (Sárvíz, Sió-mente)
- Együtműködés a turisztikai célú kerékpárhálózat fejlesztésében, és ahhoz kapcsolódó egyéb idegenforgalmi fejlesztések (Sió mentén)
- Együtműködés a természeti értékek és a Natura 2000-es területek védelme tekintetében (Közép- és Kelet-mezőföldi löszvölgyek, Lajoskomáromi löszvölgyek, Tengelici homokvidék, Tolnai Duna, Alapi kaszálórétek, Duna és ártere, Kísszékelyi dombság)

2. Bács-Kiskun megye:

- Együtműködés a klímaváltozás negatív hatásainak mérséklésében, a mezőgazdasági terméshozamok biztosításában, az öntözhető területek arányának növelésében, új öntözőrendszerek kiépítésében
- Együtműködés a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség fejlesztési ügyeiben
- A Duna komplex (pl.: kerékpáros, bor, vízi turizmus és termékcsomagok kialakítása) turisztikai fejlesztésének közös támogatása
- Megyéink számára közös cél az elvándorlás mérséklése, a megyéink népességmegtartó képességének a fejlesztések segítségével történő javítása
- Együtműködés az M9 gyorsforgalmi út mielőbbi kiépítése érdekében
- Együtműködés a leszakadt rétegek, társadalmi csoportok integrációjában, valamint a hátrányos helyzetű települések, külterületek felzárkóztatásában;
- Paks-Kalocsa híd megépülését követően új együtműködések kialakítása.

C) Közép-Duna Menti Kiemelt Térség

A Paks II beruházáshoz kapcsolódóan új súlyponti tényezőként jelenik meg a megye településeinek jelentős hányadát magában foglaló kiemelt térség. Támogatjuk a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség komplex fejlesztési elképzeléseinek megvalósulását.

A Közép-Duna Menti Kiemelt Térséghez három megye (Tolna, Bács-Kiskun és Fejér) 99 települése tartozik. A korábban nem létező térség létrehozásának háttérében a paksi atomerőmű két új blokkjának tervezése, építése és üzembe helyezése, illetve a kapcsolódó egyéb, nagy volumenű fejlesztések állnak. A fejlesztésnek jelentős, nagy területet érintő társadalmi, gazdasági, infrastrukturális és környezeti hatásai lesznek, melyek kezelése, összehangolása kiemelkedő jelentőségű feladat. Fontos cél, hogy a térségbe irányuló további fejlesztések és beruházások szinergikusan kapcsolódjanak egymáshoz, hogy minél jobban kiaknázzák a térségben rejlő potenciálokat.

D) Nemzetközi kapcsolatok

Vállalkozói együtműködések a társadalmi kapcsolatok mellett, főként a fejlett nyugatibbi országokkal, a gépipar területén, valamint mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozói kapcsolatok Európa minden területével, különösképpen a balkáni országokkal.

V.2.3. Intézményrendszer

A további lehetséges címzetti körökre (más megyékben található települési önkormányzatok, járási hivatalok, helyi fejlesztési programok) vonatkozathatóan a koncepció nem fogalmaz meg konkrét üzenetet, illetve a fent strukturált logika mentén az korábban már bemutatásra került (a megye települési önkormányzatai, lásd. önkormányzati politika).

A megyei koncepciónak nem feladata, hogy konkrét fejlesztések, projektek, szereplők vagy időzítés mellett elkötelezze a megyét, mivel az már program szinten definiálható elvárás, ugyanakkor a térség számára meghatározott jövőképből, a kitörési pontokból – elsősorban a fejlesztési célok rendszeréből – kiolvashatók az egyébként már beavatkozási szinten is értelmezhető elemek.

Ha a koncepcióra épülő megyei program kereteinek meghatározását a területfejlesztésre fordítható források oldaláról közelítjük meg, akkor kijelenthetjük, hogy a megyei fejlesztések megvalósítására döntően európai uniós források felhasználásával nyílik majd lehetőség. Ennek ismeretében a megyei program intézményrendszere szervesen illeszkedik a Strukturális Alapok és a Kohéziós Alap hazai intézményrendszeréhez.

A 2021-2027-es Európai Uniós programozási időszak területfejlesztési tervezése kapcsán a megyei, regionális szintek, illetve a szaktárcák közötti szakmai koordináció és a tervezési feladatok elvégzéséhez szükséges módszertani útmutatók elkészítése részben a Pénzügyminisztérium, részben az Innovációs és Technológiai Minisztérium, illetve a Miniszterelnökség feladata.

Operatív program	Forrás	Szakmai tartalom meghatározásáért első helyen felelős tárca
Digitális Megújulás Operatív Program Plusz (DIMOP Plusz)	ERFA	Miniszterelnöki Kabinetiroda
Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz (EFOP Plusz)	ESZA+, ERFA	Emberi Erőforrások Minisztériuma
Magyar Halgazdálkodási Operatív Program Plusz (MAHOP Plusz)	ETHAA	Agrárminisztérium
Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program Plusz (IKOP Plusz)	ERFA, KA	Innovációs és Technológiai Minisztérium
Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz (GINOP Plusz)	ERFA, ESZA+	Innovációs és Technológiai Minisztérium
Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (TOP Plusz)	ERFA, ESZA+	Pénzügyminisztérium
Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz (KEHOP Plusz)	ERFA, KA, Igazságos Átmenet Alap	Innovációs és Technológiai Minisztérium
Végrehajtás Operatív Program Plusz (VOP Plusz)	ERFA, KA, ESZA, Igazságos Átmenet Alap	Miniszterelnökség

A 2021–2027 közötti európai uniós források felhasználását biztosító operatív programok szerkezete

VI.A tervezési folyamat, a társadalmasítás és legitimáció leírása

Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 27. § (1) bekezdése szerint a megyei önkormányzat területfejlesztési, vidékfejlesztési, területrendezési, valamint koordinációs feladatokat lát el. A törvény alapján a területfejlesztés lett a megyék (megyei önkormányzatok) egyik legfontosabb feladat, amelyet a területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény (Tftv.) későbbi módosításai tovább erősítettek. A megyék mellett a Tftv. területfejlesztési tervezési feladatokat ad a fővárosnak és a kiemelt térségeknek is.

A fenti változások a területfejlesztési tervezés és végrehajtás átalakítását igényelték, melynek az első lépése a megyei területfejlesztési koncepciók elkészítése volt 2012 és 2014 között a 2014 év elején elfogadott Országos Fejlesztés és Területfejlesztési Koncepcióban (OFTK) foglaltakkal összhangban. Ezt követően a területfejlesztési programok kialakítása és elfogadása is megtörtént. A 2014-2020 időszakra vonatkozó területfejlesztési tervezési folyamatot az Államreform Operatív Program uniós forrásai is támogatták. A korábban alkalmazott gyakorlattal szemben a megyei szintű területfejlesztési tervezés erősebb központi területfejlesztési tervezési szakmai koordinációval, támogatással és ellenőrzéssel zajlott.

2020 második felének és 2021 elejének kiemelt feladata a 2014-2020 közötti tervezési időszakhoz kapcsolódóan elfogadott, átfogó céljait tekintve 2030-ig érvényes területfejlesztési koncepció felülvizsgálata és aktualizálása, módosítása (elsődlegesen a 2020-ban lejáró részekre), valamint a 2020-ig érvényes területfejlesztési program megújításával a 2021-2027-es időszakra új területfejlesztési program kialakítása a rendelkezésre álló legfrissebb információk alapján. A területi tervek aktualizálása a 2021-2027 közötti uniós tervezési időszak fejlesztési dokumentumainak tervezését és (elsősorban a területi operatív program esetében) végrehajtását is támogatja.

A tervezési munka során a jelenleg érvényben lévő, hatályos OFTK-ban foglaltakat figyelembe kell venni, a tervek tartalmának az OFTK-val összhangban kell lennie.

A területi területfejlesztési tervezési folyamat az alábbi főbb feladatokból áll:

- ✓ a helyzetfeltáró, helyzetértékelő dokumentumok frissítése, elkészítése a területfejlesztési koncepció előkészítő fázisaként
- ✓ a területfejlesztési koncepció (előkészítő és javaslattevő fázis) felülvizsgálata és módosítása
- ✓ a területfejlesztési program (stratégiai és operatív programrész) megújítása, összeállítása
- ✓ területi (társadalmi, gazdasági, környezeti) hatásvizsgálat készítése
- ✓ a területfejlesztési tervekhez környezeti vizsgálat készítése az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet előírásainak megfelelően
- ✓ a 2021-2027 közötti uniós programozási időszak területfejlesztési operatív programjának végrehajtását támogató megyei integrált területi program összeállítása
- ✓ a tervezési folyamat során a partnerség biztosítása (partnerségi terv kidolgozása és végrehajtása)

- ✓ területi koordináció ellátása
- ✓ uniós forrásból (a területi operatív programhoz kapcsolódóan) támogatandó megyei projektkezdemenyvezések gyűjtése

Fentieknek megfelelően megtörtént a megyei fejlesztési elképzelések, projektötletek, kezdeményezések összegyűjtése, összesítése, felülvizsgálatra került az előző időszak Partnerségi Terve, illetve felülvizsgálatra került jelen fejlesztési dokumentum.

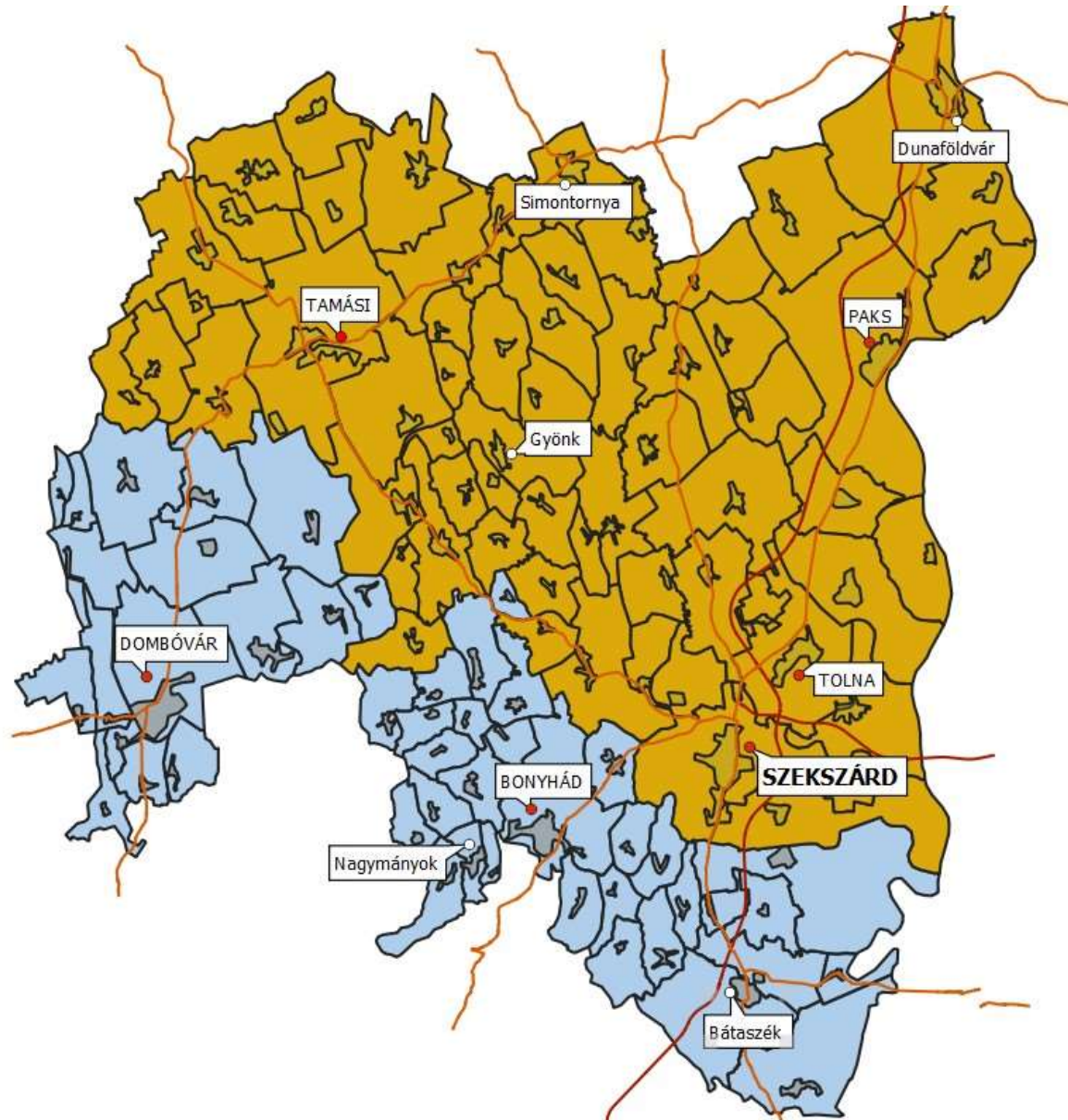
A partnerszervezetekkel közösen folyt a koncepció készítése 2021.02.08-ig.

A szakmai dokumentum társadalmi vitára bocsátását 2021.02.10-én megkezdtek és a 218/2009. (X.6.) Korm. rendelet alapján 45 nap állt rendelkezésre további vélemények, javaslatok, észrevételek megküldésére.

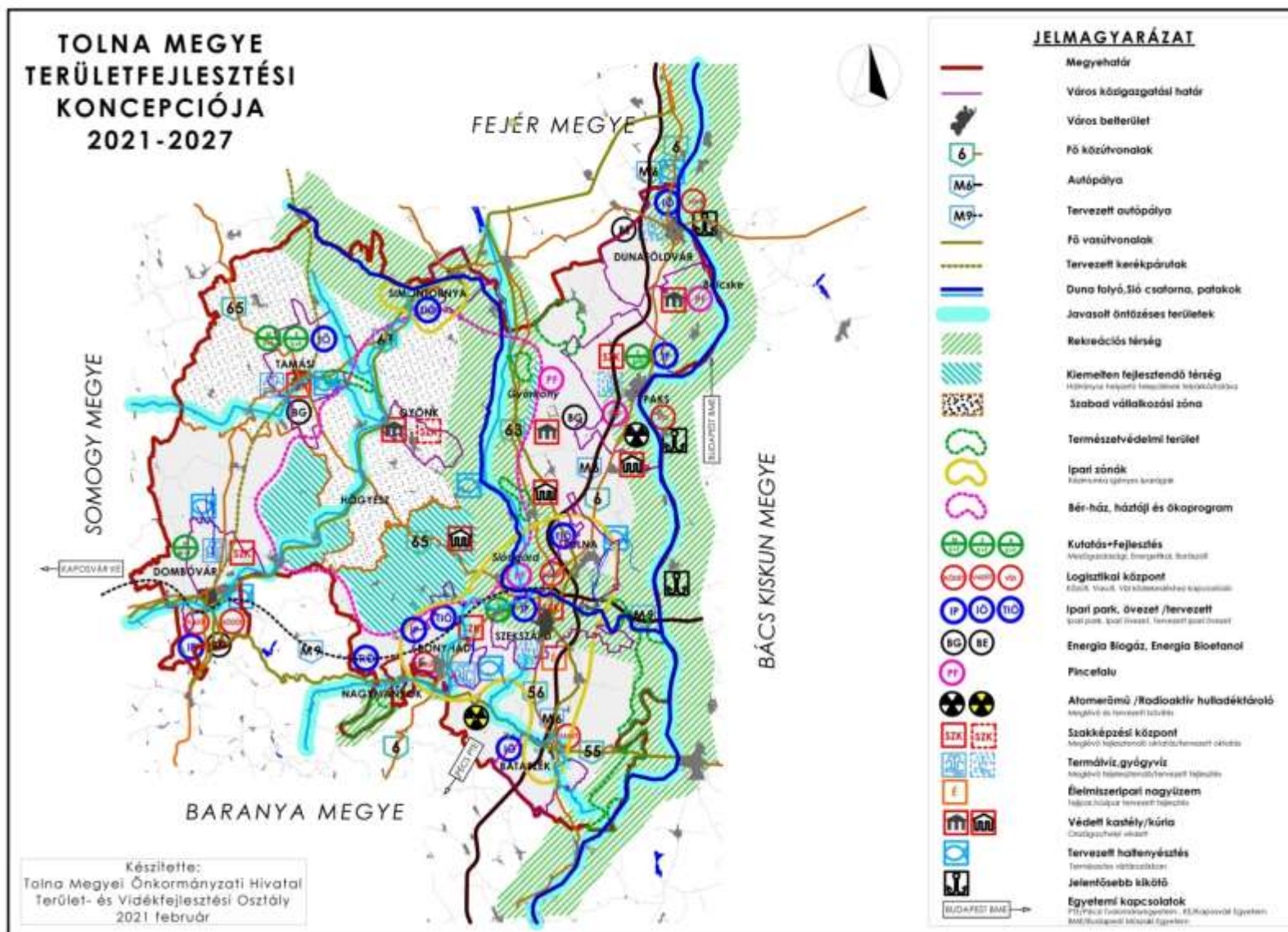
A társadalmisítás lezárását követően 2021. április 30-ig a beérkezett (értékelhető) véleményeket feldolgoztuk és beépítettük a koncepcióba. Tolna Megye Területfejlesztési Koncepcióját a Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése várhatóan 2021. május végi közgyűlésén fogadja el.

Megkezdődött a koncepció mentén a Tolna Megyei Területfejlesztési Program és a Tolna megyei Integrált Területi Program (ITP) kidolgozása.

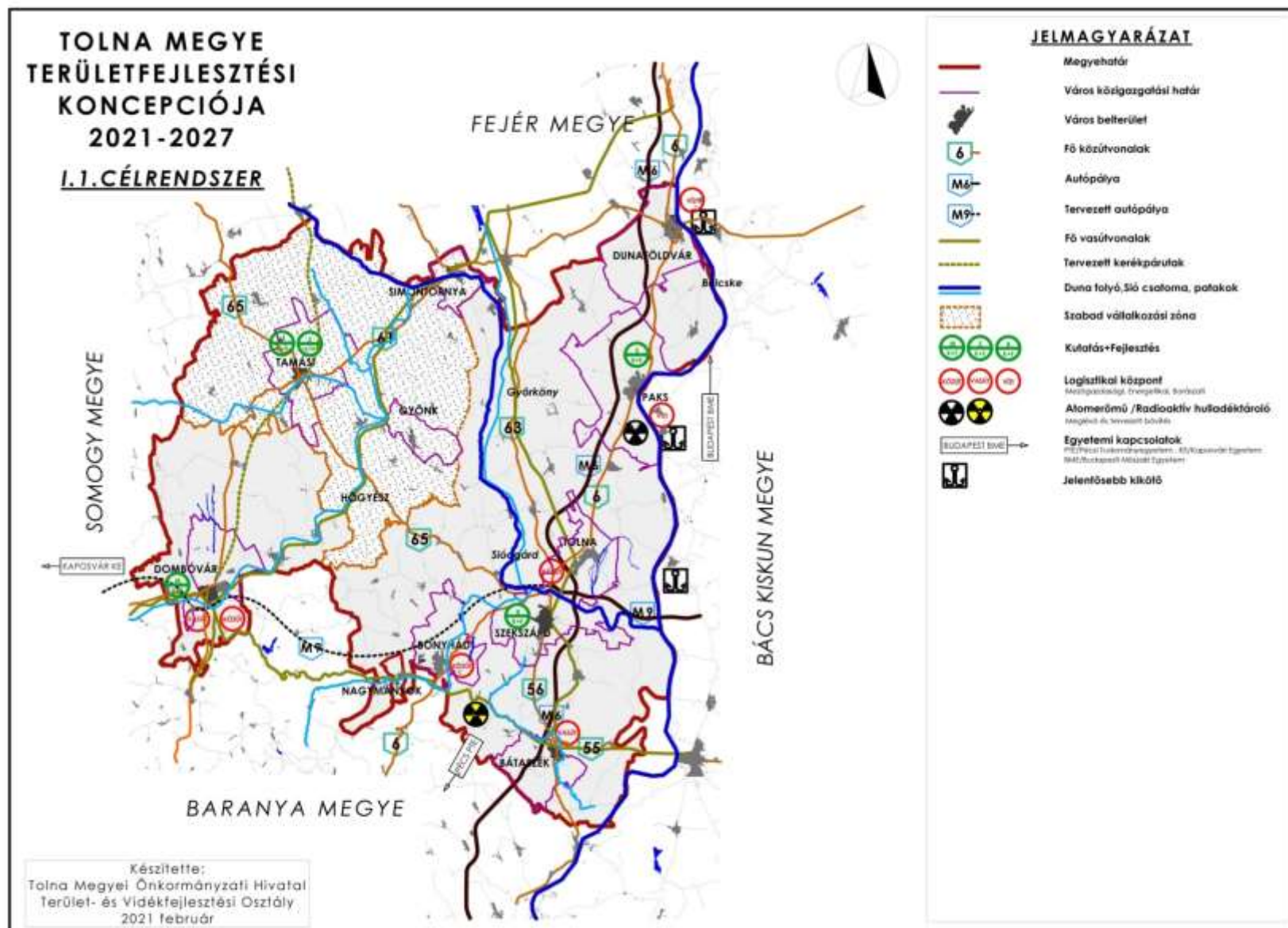
A Tolna Megyei Területfejlesztési Koncepció minden jelentősebb fázisát, illetve megalapozó dokumentumát a Tolna Megyei Önkormányzat Közgyűlése mint választott testület fogad el és hagy jóvá. A dokumentum megalapozottságát és széles körű elismerését és elfogadását szolgálja az a nagyszámú partneri kör bevonása, amely a tervezési munka során nagy jelentőséggel bír. A jelenlegi tervezési munka egyik alapvető célja, hogy az érintettek, a majdani kedvezményezettek, illetve azok képviselői maguk alakíthatják, határozhatják meg a jövőbeni fejlesztési célokat, fejlesztési irányokat.

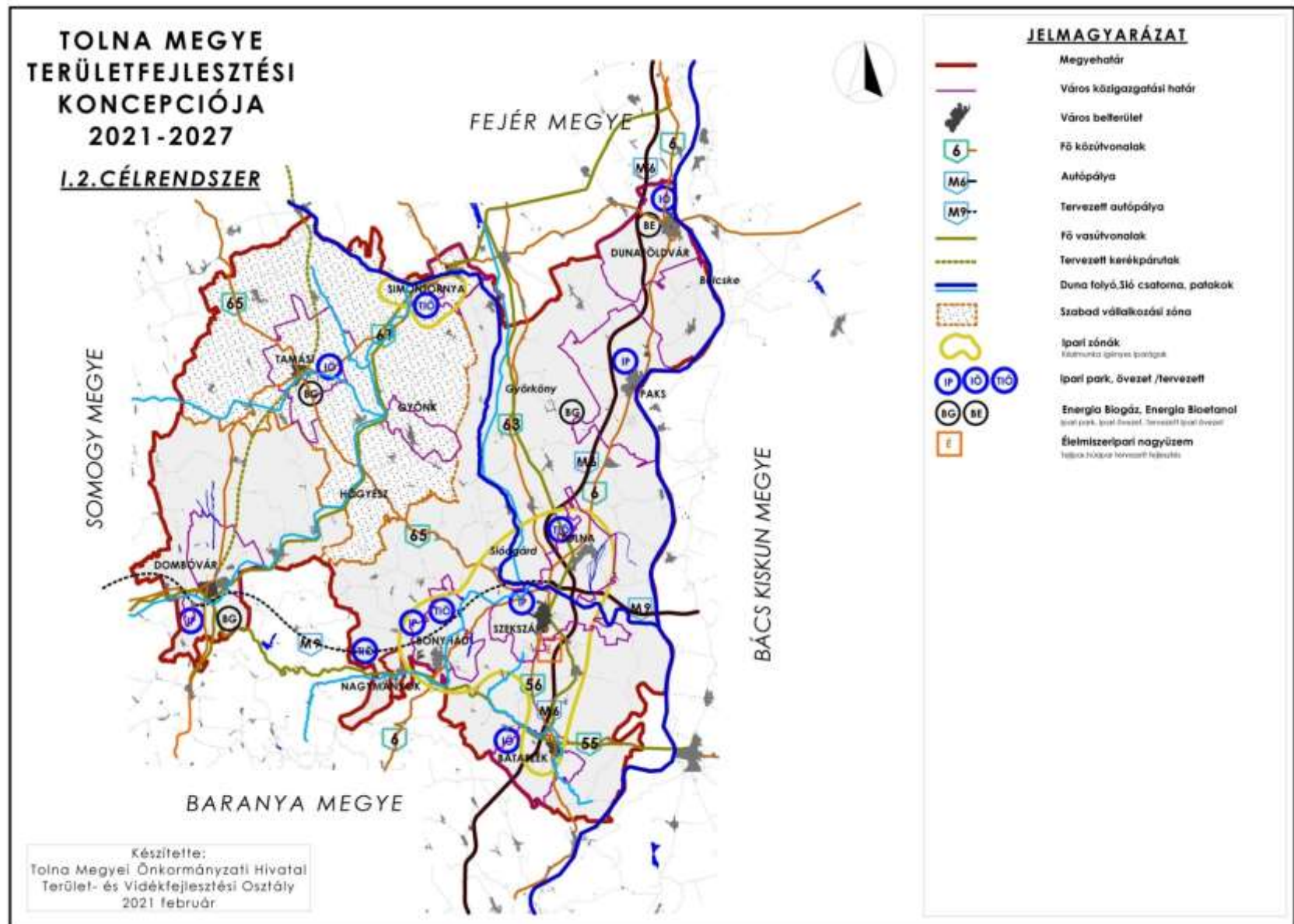
1. sz. melléklet - (Közép-Duna Menti Kiemelt Térség)

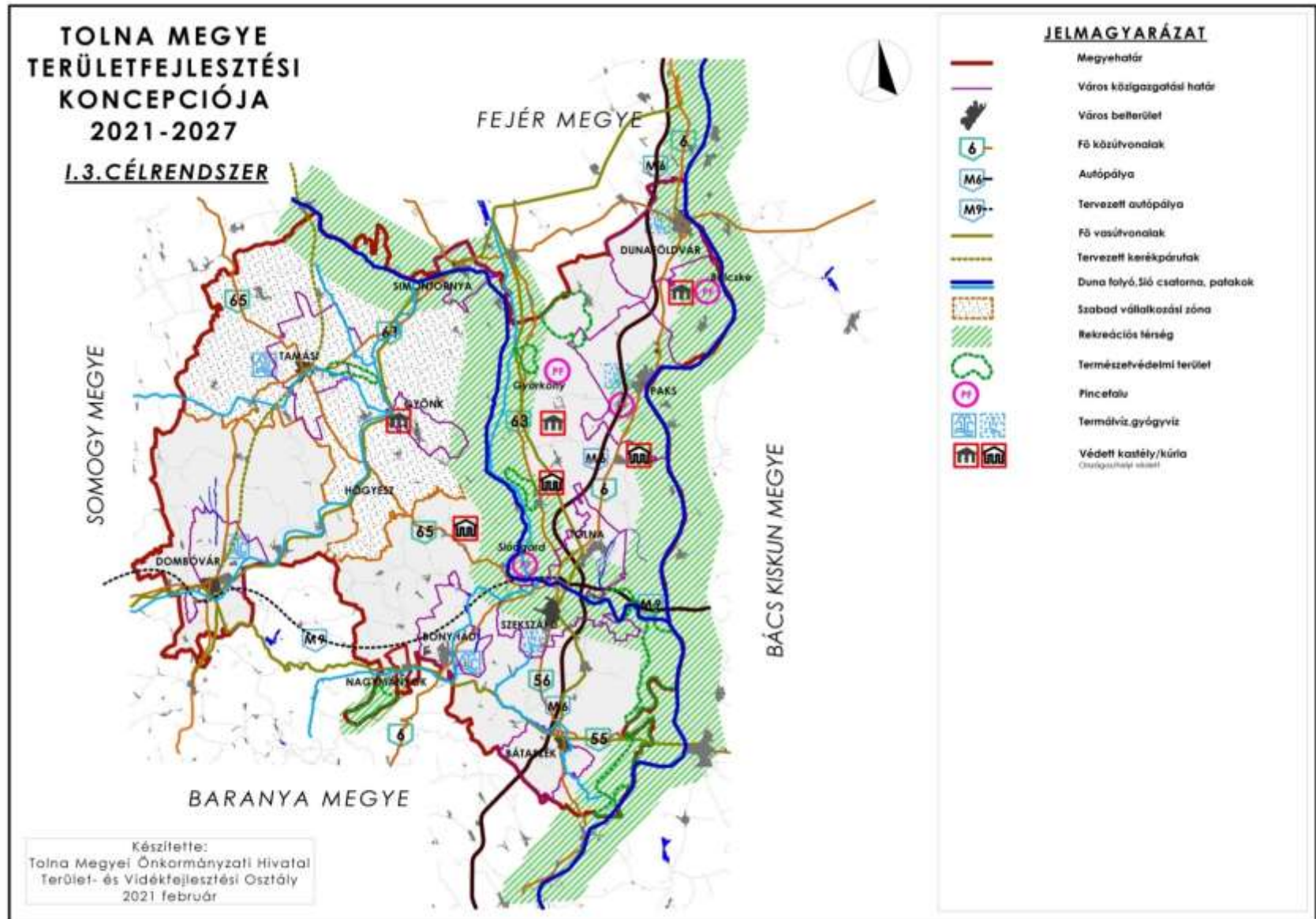
2. sz. melléklet- Tolna megye Területfejlesztési Konceptiója

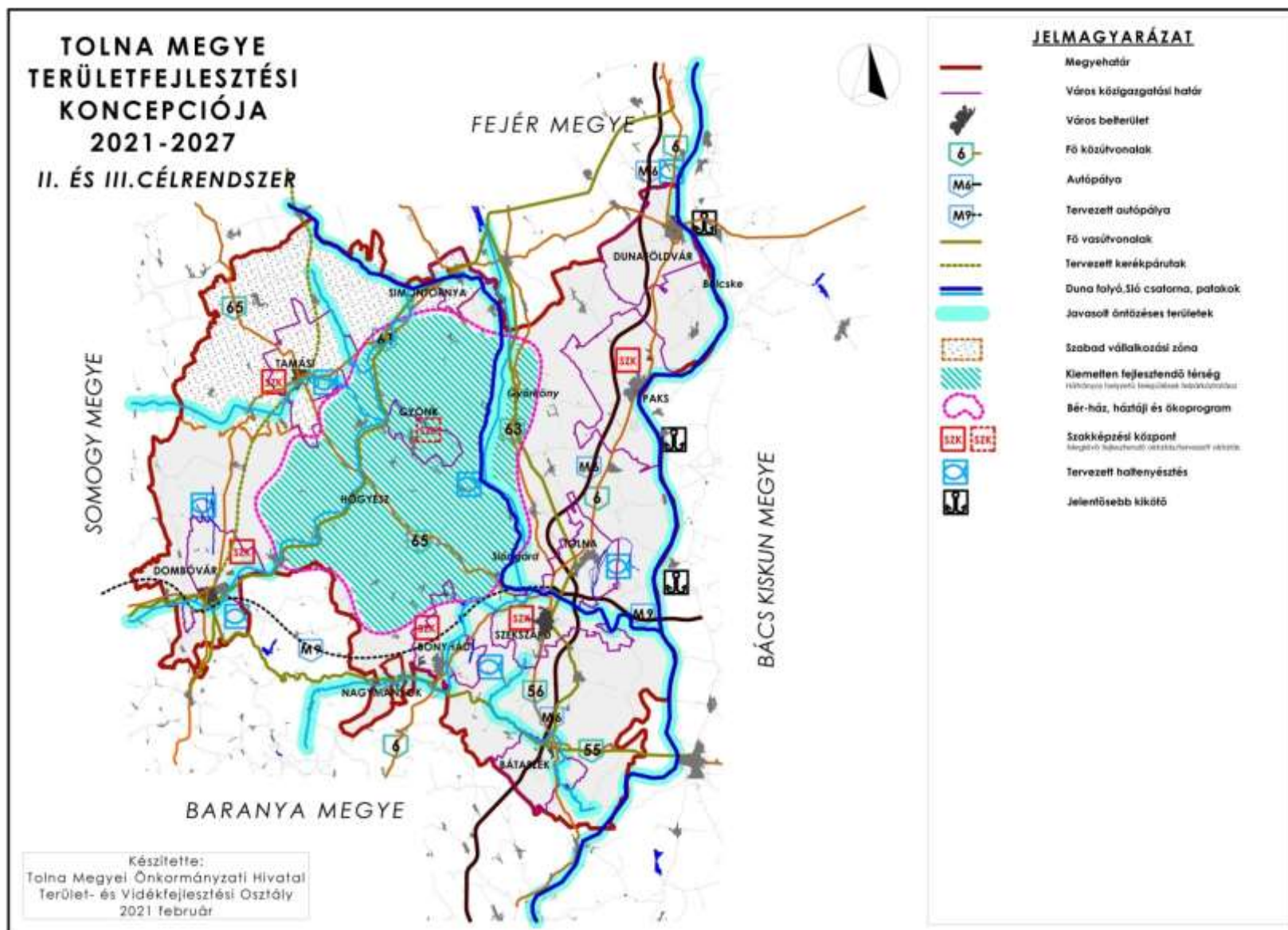
3. sz. melléklet - 1.1.1. Stratégiai cél: Új K+F+I és logisztikai központok kialakítása vállalkozói együttműködések létrehozásával iparáganként, termékpályánként

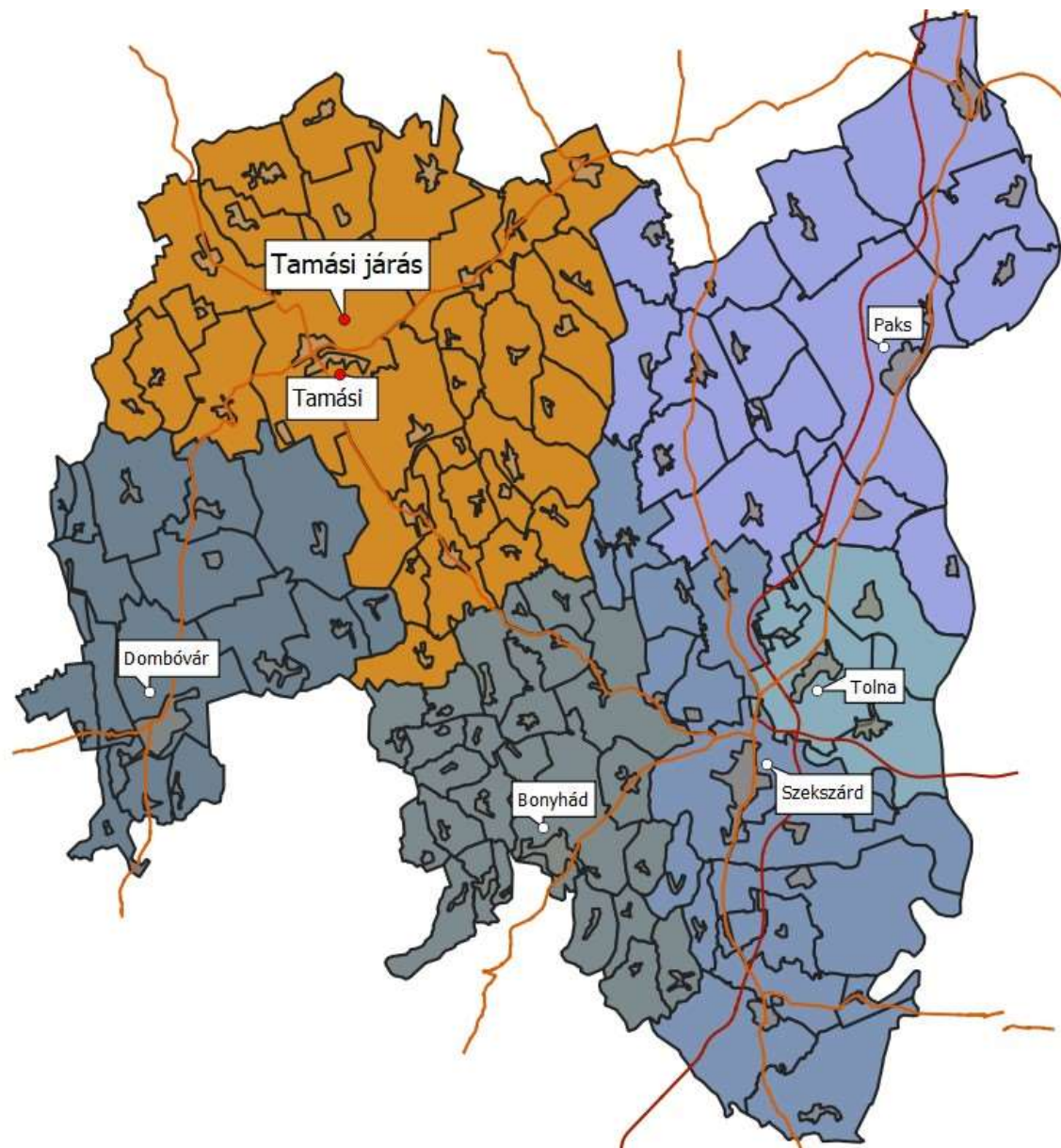
4. sz. melléklet - 1.1.2.Piacképes, hagyományosan jelenlévő ipari ágazatok, elsősorban könnyűipari tevékenységek (gépgyártás, fémfeldolgozás, élelmiszeripar, textil- és bőripar) fejlesztése

5. sz. melléklet - 1.1.3.A megye természeti erőforrásainak, táji és természeti értékeinek és épített környezetének szélesebb körű megismertetése, potenciáljának javítása, fenntartható hasznosítása és tematikus összekapcsolása

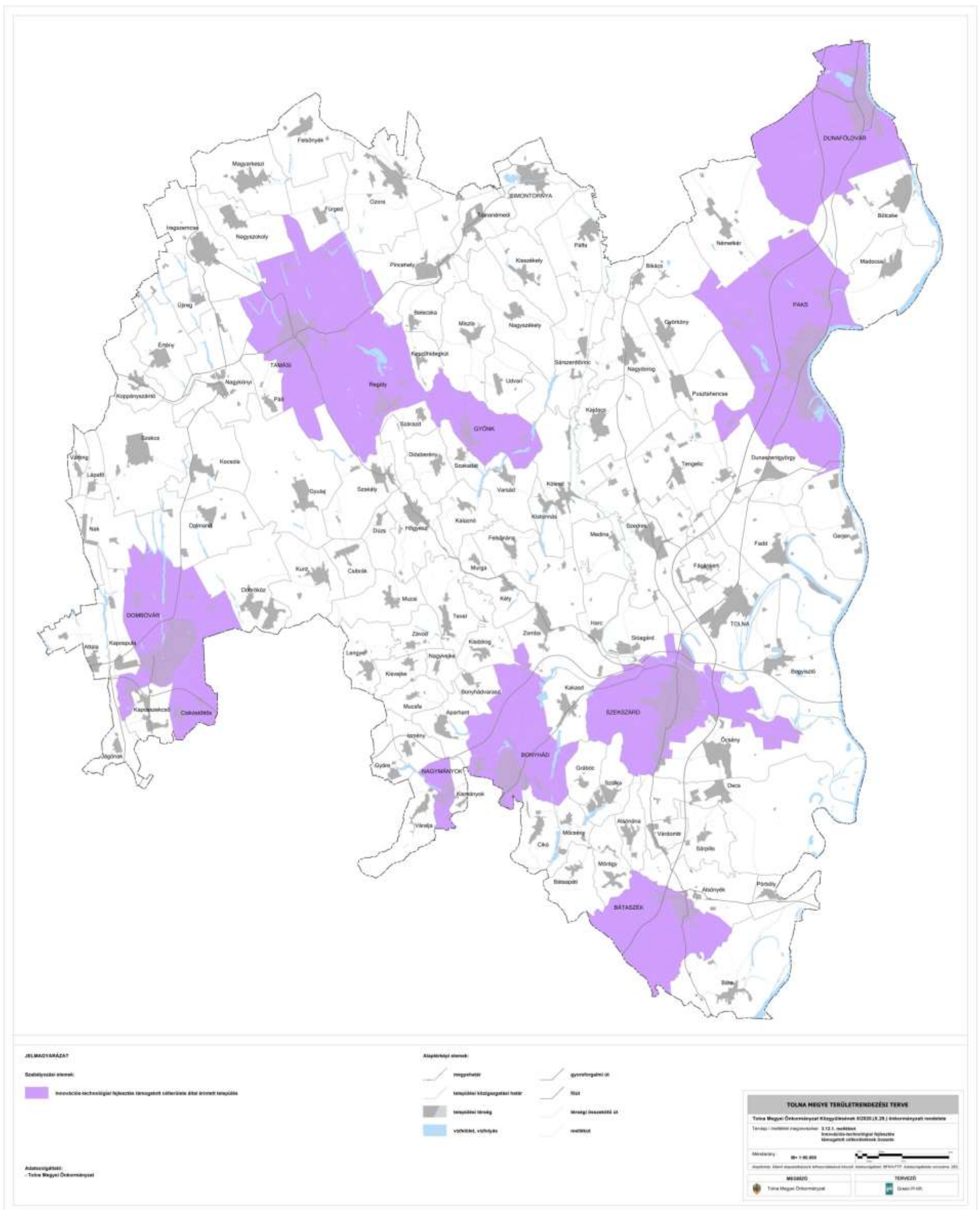

6. sz. melléklet – Társadalmi megújítás, társadalmi kohézió, A vidékies térségek gazdasági szerepvállalásának megerősítése és vonzó vidéki élettér megteremtése

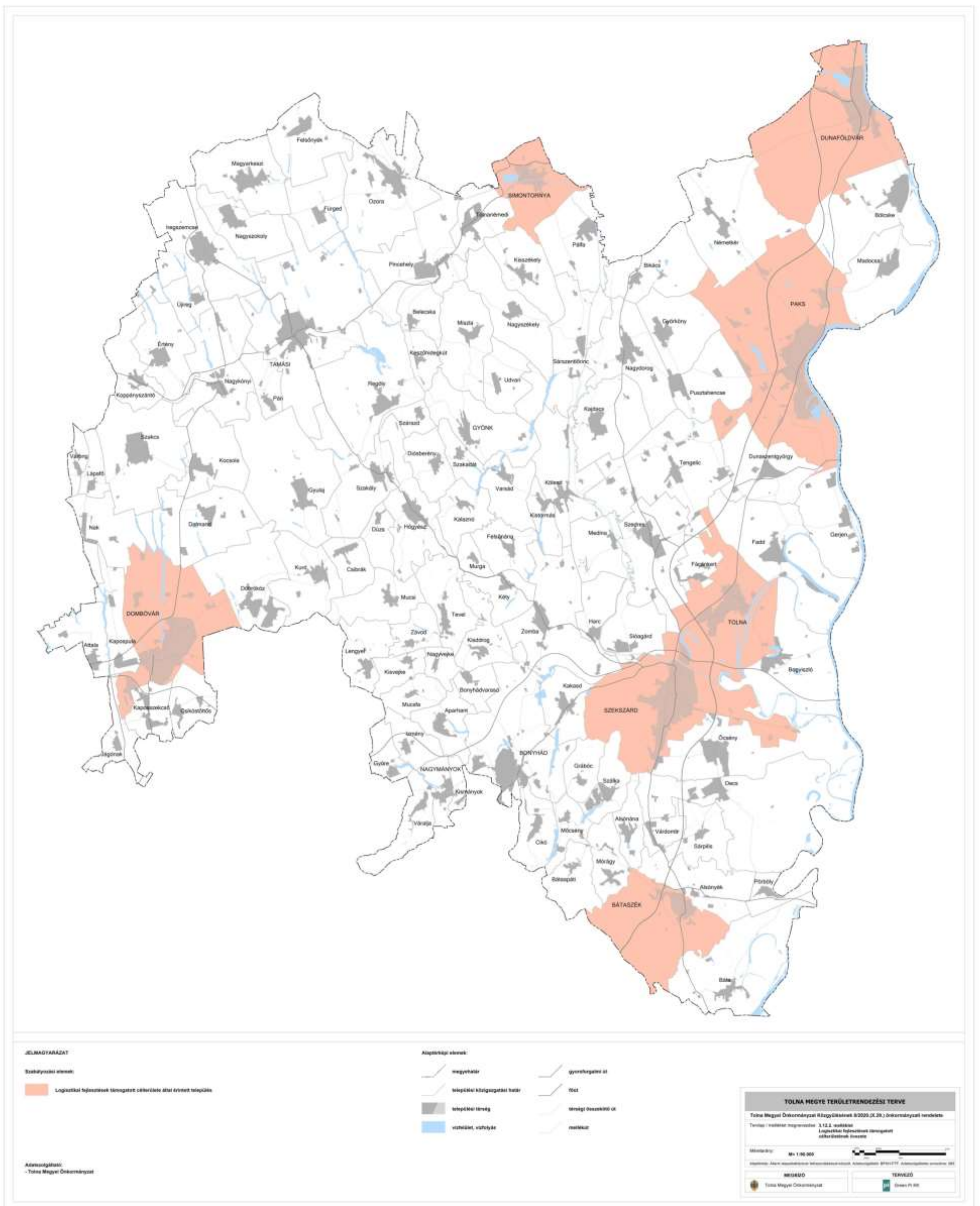

7.sz. melléklet - Komplex programmal érintett Tamási járás

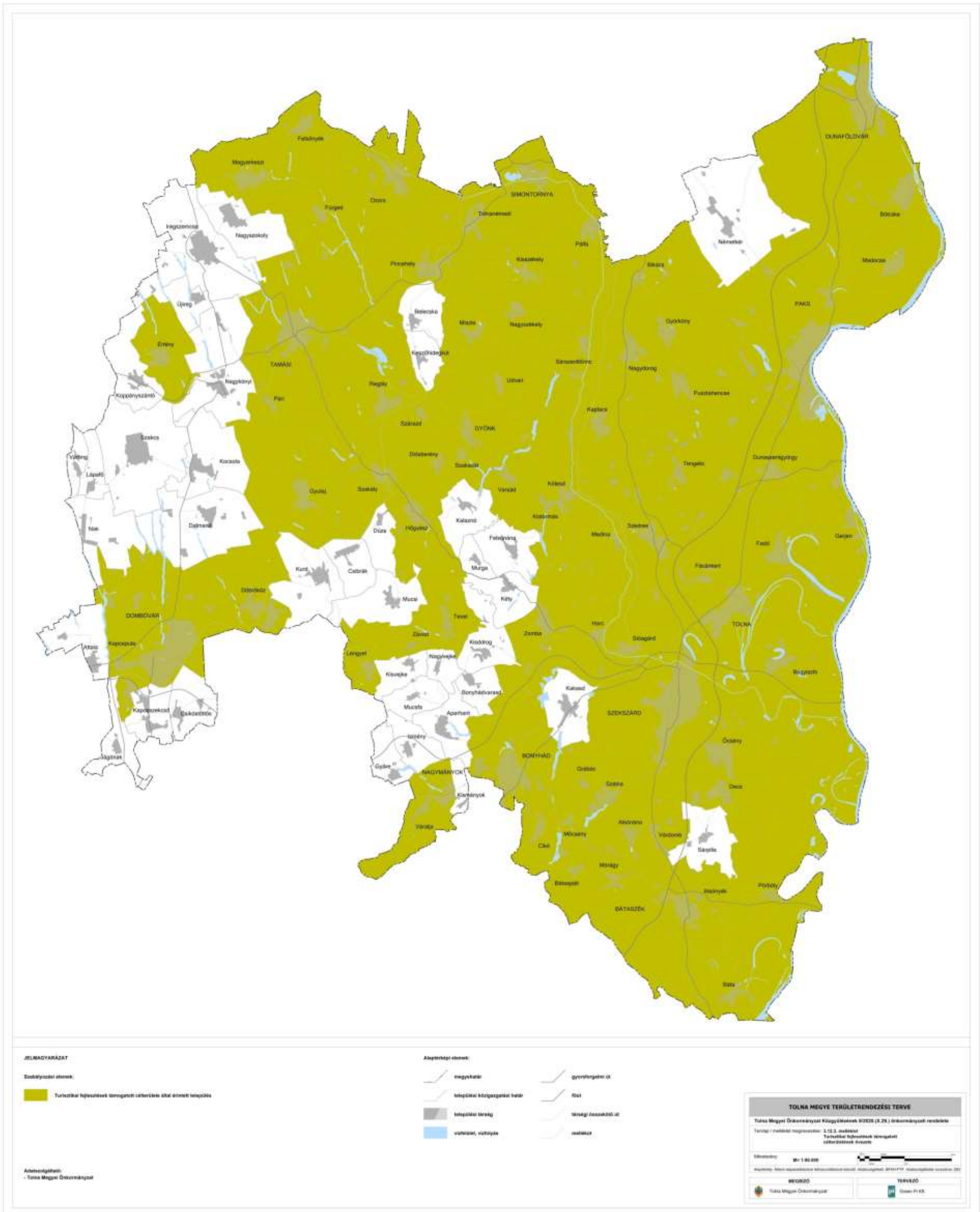

8.sz. melléklet - Innovációs technológiai fejlesztés támogatott célterületének övezete

9.sz. melléklet- Logisztikai fejlesztések támogatott célterületének övezete

10.sz. melléklet - Turisztikai fejlesztések támogatott célterületének övezete